HOLLAND RIJNLAND
WAAR DE RANDSTAD TOT BLOEI KOMT

Schuttersveld 9, 2316 XG Leiden
Postbus 558, 2300 AN Leiden
071 – 523 90 90
www.hollandrijnland.nl

IBAN: NL87BNGH0285113992
KvK: 27365539
BTW: NL813768068B01

Aan de raden van de gemeenten in Holland Rijnland

Datum: 9 oktober 2024

Telefoon: [redacted]
E-mail: [redacted]

Onderwerp: ETHOS-telling Holland Rijnland 2024

Beste raadsleden,

Op 9 oktober 2024 presenteert Kansfonds in Utrecht de resultaten van de tweede ETHOS-telling van dak- en thuisloze mensen in Nederland. Holland Rijnland is een van de zes regio's waarin dit jaar deze telling plaatsvond. Kansfonds, in samenwerking met Hogeschool Utrecht, initieert het onderzoek waaraan onze regio heeft meegedaan.

Onderzoeksrapport
Via deze brief sturen wij u het onderzoeksrapport van de ETHOS-telling Holland Rijnland 2024 en het landelijke rapport. Wij, het bestuurlijk Klankbord ETHOS-telling Holland Rijnland, hebben deze in Utrecht officieel ontvangen en delen deze graag met u. Uiteraard is dit rapport ook gedeeld met alle portefeuillehouders uit de Holland Rijnland commissie Maatschappij en Wonen.

Belangrijke momenten in de planning:

- **10 oktober**: landelijke presentatie via een webinar (10.00-11.00 uur). Opgeven kan via deze link: https://www.kansfonds.nl/ETHOS-webinar. Het webinar kan worden teruggekeken.
- **24 oktober:** Sterk in samenwerking, regionale bijeenkomst met de presentatie van de cijfers in Holland Rijnland en ervaringsverhalen. De inloop start om 13.30 uur en het programma loopt van 14.00-17.00 uur. *!!Let op – gewijzigde start- en eindtijd!!*
  Locatie: PLNT, Langegracht 70 te Leiden.
  Graag aanmelden via ethostelling@hollandrijnland.nl

Voor de regionale bijeenkomst van 24 oktober zijn alle betrokken partners bij het onderzoek uitgenodigd.

Samen met hen bespreken we de uitkomsten en verkennen we mogelijke oplossingsrichtingen. Hiermee ronden we het ETHOS-telonderzoek als bestuurlijk Klankbord ETHOS-telling Holland Rijnland af. Regionaal en lokaal zal uitvoering worden gegeven aan de uitkomsten.

Een hartelijke groet,
Het bestuurlijk Klankbord ETHOS-telling Holland Rijnland

[redacted]

[redacted]
Gemeente Teylingen

[redacted]
Gemeente Leiderdorp

[redacted]
Gemeente Alphen aan den Rijn

Bijlage 1: Onderzoeksrapport ETHOS telling Holland Rijnland 2024
Bijlage 2: Onderzoeksrapport ETHOS telling in 6 regio's, 2024
Bijlage 3: Programma 24 oktober 2024, ‘Sterk in samenwerking’

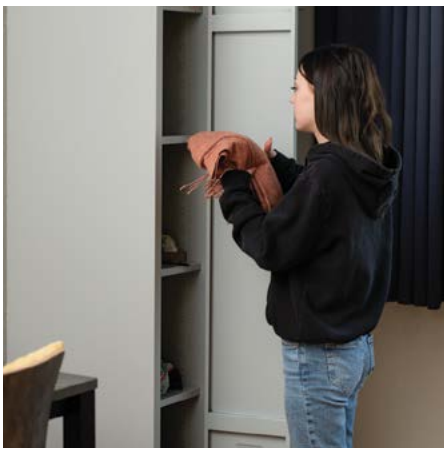
ETHOS-TELLING

VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

REGIO HOLLAND RIJNLAND

HOGESCHOOL UTRECHT

Iedereen Telt mee!

Kansfonds geven om een ander

IEDEREEN TELT MEE

ETHOS-TELLING VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Onderzoeksrapportage

Hogeschool Utrecht

Lectoraat Wonen en Welzijn

COLOFON

De ETHOS-telling is een initiatief van Hogeschool Utrecht en Kansfonds.

Uitvoering
Hogeschool Utrecht, Lectoraat Wonen en Welzijn

Met medewerking van
Regio Holland Rijnland (regionale coördinatie door Karin Woltering)
Catelijne Akkermans (kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en campings en vakantieparken)
Jan de Vries (onderzoeker vanuit mensenrechtenperspectief)
Ronja Bruijns (onderzoeker met ervaringskennis)

Auteurs
Annabel Scheepers, MSc
Dr. Sandra Schel
Lincy Scholten, MSc
Marte Kuijpers, MSc
Dr. Lia van Doorn
Drs. Dorieke Wewerinke

In samenwerking met
KU Leuven: prof. dr. Koen Hermans, Nana Mertens en Evelien Demaerschalk

Financiers
Kansfonds (coördinatie door Willem van Sermondt, Esther Vogel en Eva Mos)
Fonds 1818
Vogelgezang Foundation

Ontwerp
Anke Muijsers - www.visual-research.studio (vormgeving)
Marieke Odekerken - www.mariekeodekerken.nl (fotografie)

Datum publicatie: 9 oktober 2024

Bronvermelding bij gebruik van deze rapportage:

Scheepers, A., Schel, S., Scholten, L., Kuijpers, M., van Doorn, L., & Wewerinke, D. (2024). *Iedereen telt mee. Resultaten ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland.* Utrecht: Hogeschool Utrecht.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 Inleiding 9

1.1 Aanleiding voor de telling 10
1.2 Noodzaak tot andere telling van dakloosheid in Nederland 10
1.3 De ETHOS-Light definitie van dakloosheid 10
1.4 Aanvullend kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 11
1.5 Leeswijzer 12

Hoofdstuk 2 Methode ETHOS-telling 15

2.1 Onderzoeksmethode 16
2.2 Afbakening van de doelgroep 16
2.3 Onderzoeksprocedure 18
2.4 Invullen van de vragenlijst 19
2.5 Voorkomen van dubbeltellingen 19
2.6 Organisatie van de telling 19
2.7 Deelnemende organisaties 21
2.8 Non-respons 23
2.9 Betrouwbaarheid van de resultaten 23
2.10 Kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 24

Hoofdstuk 3 Algemene resultaten van de telling 27

3.1 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland 28
3.1.1 In openbare ruimte 29
3.1.2 In noodopvang voor dakloze mensen 29
3.1.3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen 29
3.1.4 In een instelling 29
3.1.5 In een niet-conventionele woonruimte 30
3.1.6 Bij familie, vrienden of derden 31
3.1.7 Dreigende huisuitzetting 31
3.1.8 Verblijfssituatie 28 maart –11 april 2024 32
3.1.9 Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente 33
3.2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen 36
3.2.1 Gender 36
3.2.2 Leeftijd 36
3.2.3 Nationaliteit en geboorteland 37
3.2.4 Samenstelling huishouden 38
3.2.5 Gezondheid 39
3.2.6 Verleden in een instelling 39
3.2.7 Inkomstenbronnen 40
3.2.8 Actieve begeleiding 41
3.2.9 Briefadres 41
3.2.10 Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid 42
3.2.11 Duur van dak- en thuisloosheid 43
3.3 Opvang van Oekraïense vluchtelingen 44

Hoofdstuk 4 Resultaten kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken 47

4.1 Arbeidsmigranten in een situatie van dak- of thuisloosheid 48
4.1.1 Zicht op het aantal dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's 48
4.1.2 Profielkenmerken van dak- en thuisloze arbeidsmigranten 49
4.1.3 Leefsituaties van dak- en thuisloze arbeidsmigranten 50
4.2 Mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken 51
4.2.1 Zicht op het aantal mensen op campings en vakantieparken in de zes regio's 51
4.2.2 Profielkenmerken van mensen op campings en vakantieparken 52
4.2.3 Leefsituaties van mensen die verblijven op campings en vakantieparken 53

Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies 57

5.1 Samenvatting 58
5.1.1 Eerste telling aan de hand van de ETHOS-Light definitie in regio Holland Rijnland 58
5.1.2 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland 58
5.1.3 Profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen 59
5.2 Conclusies 60
5.2.1 Veel vrouwen zijn dak- of thuisloos 60
5.2.2 Dak- en thuisloosheid treft een groot aantal kinderen en jongeren 60
5.2.3 Arbeidsmigranten op straat vormen het topje van de ijsberg 60
5.2.4 Veel mensen verblijven noodgedwongen in niet-conventionele woonruimten 61
5.2.5 Ruim een op de vijf getelde volwassenen is langdurig dak- of thuisloos 61
5.2.6 Het organiseren van een ETHOS-telling levert veel op 61
5.3 Terugblik op de ETHOS-telling in regio Holland Rijnland 61

Hoofdstuk 6 Blik op de toekomst 65

6.1 Van tellen naar oplossen 66
6.2 Derde telronde (2025) 66

Referenties 68

Bijlagen 69

Bijlage 1: ETHOS-classificatie 69
Bijlage 2: ETHOS-Light 70
Bijlage 3: Deelnemende diensten en (sub)organisaties 71

1

INLEIDING

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING VOOR DE TELLING

De Nederlandse overheid stelt zich als doel om dakloosheid volledig uit te bannen vóór 2030 (Ministerie van BZK et al., 2022). Om dit doel te bereiken zijn gegevens over de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in Nederland van cruciaal belang. Hoeveel mensen er dak- en thuisloos zijn in Nederland is echter niet duidelijk. Ook is niet bekend wat hun kenmerken en leefsituaties zijn. In het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)* wordt gewezen op het belang van betere monitoring van dakloosheid, zodat er gericht kan worden gestuurd aan de hand van kwantitatieve gegevens. De huidige monitoring van dakloosheid in Nederland biedt hiertoe onvoldoende mogelijkheden (Ministerie van BZK et al., 2022).

Om beter zicht te krijgen op de aard en omvang van dak- en thuisloosheid voerde Hogeschool Utrecht in samenwerking met Kansfonds in 2024 voor de tweede keer de ETHOS-telling uit. Ditmaal in zes Nederlandse regio's: regio Breda met centrumgemeente Breda, regio Gelderland-Zuid met centrumgemeente Nijmegen, regio Hart van Brabant met centrumgemeente Tilburg, regio Holland Rijnland met als grootste gemeente Leiden, regio West-Friesland met centrumgemeente Hoorn en regio Westelijke Mijnstreek met centrumgemeente Sittard-Geleen. Hierbij werd gebruik gemaakt van een voor Nederland nieuwe definitie van dakloosheid, de ETHOS-Light classificatie, en van een nieuwe telmethode. Dit rapport bevat de resultaten van de telling die plaatsvond op 11 april 2024 in regio Holland Rijnland. De telling is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de gemeenten die onderdeel uitmaken van deze regio: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braasem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.

Het onderzoeksteam van Hogeschool Utrecht werd ondersteund door het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven dat de toegepaste telmethode ontwikkelde. Dit onderzoeksteam, onder leiding van prof. dr. Koen Hermans, past de telmethode sinds 2020 met succes toe in een groot aantal Belgische regio's. Met toestemming van de Katholieke Universiteit Leuven passen wij de methode dit jaar voor de tweede keer toe in Nederland.

Met het uitvoeren van de telling geven de gemeenten in regio Holland Rijnland, Hogeschool Utrecht en Kansfonds een impuls aan het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid in Nederland. De betrokken gemeenten hebben de ambitie om dak- en thuisloosheid in hun regio's gedegen aan te pakken. Zij willen hun beleid gericht op preventie en aanpak van dakloosheid baseren op concrete cijfers en profielkenmerken van dak- en thuisloze mensen in hun regio.

1.2 NOODZAAK TOT ANDERE TELLING VAN DAKLOOSHEID IN NEDERLAND

In Nederland wordt dakloosheid op verschillende manieren in kaart gebracht. De methoden die hierbij gebruikt worden, kennen echter veel beperkingen. Daardoor wordt niet de gehele populatie in kaart gebracht: onder meer kinderen, vijfenzestigplussers en ongedocumenteerde mensen komen niet in de bestaande cijfers voor. Bovendien is het met de gehanteerde methoden niet mogelijk om een goed beeld te krijgen van dak- en thuisloosheid op regionaal- en gemeentelijk niveau. Hierdoor kan geen passend beleid worden gemaakt gericht op het voorkomen en uitbannen van dak- en thuisloosheid. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in de onderzoeksrapportages van de eerste ETHOS-tellingen.

1.3 DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE VAN DAKLOOSHEID

De ETHOS-Light classificatie wordt binnen de Europese Unie en door vooraanstaande onderzoekers in Europa gezien als de best onderbouwde manier om dakloosheid te meten (Edgar, 2012; Baptista & Marlier, 2019). ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' en definieert dakloosheid als een gebrek aan volwaardige huisvesting. De brede ETHOS-classificatie bestaat uit dertien operationele categorieën die een onvolwaardige huisvestingssituatie beschrijven. Deze zijn onderverdeeld in vier conceptuele categorieën: dakloosheid, thuisloosheid, onveilige huisvesting en onbehoorlijke huisvesting (FEANTSA, 2005; zie ook Bijlage 1). Voor het meten van dakloosheid werd in 2006 een afgeslankte versie geïntroduceerd: ETHOS-Light (zie kader). Deze versie omvat zes van de dertien categorieën van de brede ETHOS-classificatie en geldt als een minimale classificatie van dakloosheid. Alle mensen die geen eigen (t)huis hebben kunnen hiermee in beeld worden gebracht (FEANTSA, 2018; zie ook Bijlage 2).

De ETHOS-Light definitie sluit goed aan bij het feit dat de verblijfssituatie van dakloze mensen vaak wisselt. Mensen verblijven bijvoorbeeld (noodgedwongen) afwisselend tijdelijk bij vrienden, in niet-conventionele woonruimten, in de noodopvang voor dakloze mensen of op straat (Schel et al., 2023). Uit onderzoek blijkt dat een huisuitzetting een belangrijke route is naar dakloosheid (Al Shamma et al., 2015). Om die reden heeft het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie aan de classificatie toegevoegd: mensen die hun woning binnen een maand moeten verlaten zonder dat zij zicht hebben op een passende woonoplossing (Hermans et al., 2021). Met de ETHOS-Light definitie kan naast zichtbare dakloosheid ook verborgen dakloosheid in beeld worden gebracht, met name onder mensen die verblijven bij vrienden, familie of derden en onder mensen die verblijven in een niet-conventionele woonruimte, zoals een auto, stacaravan, schuur of woning zonder basisvoorzieningen.

ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

1. Mensen die verblijven in de openbare ruimte
2. Mensen die verblijven in de noodopvang voor dakloze mensen
3. Mensen die verblijven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen
4. Mensen die een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting en mensen die langer in een instelling verblijven wegens gebrek aan passende vervolghuisvesting
5. Mensen die verblijven in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan passende huisvesting
6. Mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of derden

\+ Mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting

De ETHOS-Light definitie van dakloosheid was leidend bij de telling die in regio Holland Rijnland werd uitgevoerd. Omdat bij deze definitie de *leefsituatie* centraal staat, wordt iedereen die zich bevindt in een leefsituatie die valt onder de ETHOS-Light categorieën beschouwd als dak- of thuisloos. Daarbij maakt het niet uit welke status mensen hebben voor de wet en voor beleid. Concepten als wettelijke verblijfsstatus, regiobinding en recht op voorzieningen spelen geen rol in het al dan niet geteld worden.

1.4 AANVULLEND KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Bij de pilot ETHOS-tellingen in 2023 bleek het moeilijk om dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken goed in beeld te krijgen. Deze groepen overlappen ook deels, omdat veel arbeidsmigranten op campings en vakantieparken verblijven. De ETHOS-telling gaat uit van medewerking van organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen (zie Hoofdstuk 2 voor nadere toelichting op de methode). Echter, de organisaties die meetelden in 2023 hadden onvoldoende zicht op deze specifieke groepen. In 2024 is daarom extra inzet gepleegd om organisaties te betrekken die in contact staan met arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken. Om een beter begrip van en zicht op deze groepen te verkrijgen is daarom besloten om ook een aanvullend kwalitatief onderzoek uit te voeren naar dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken.

1.5 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 van dit rapport geeft een beschrijving van de methode van de ETHOS-telling. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten van de ETHOS-telling weer. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer van het kwalitatieve deelonderzoek naar arbeidsmigranten en personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Hoofdstuk 5 geeft een samenvatting en beschrijft de conclusies van het onderzoek en in Hoofdstuk 6 blikken we vooruit op de toekomst.

2

METHODE ETHOS-TELLING

2 METHODE ETHOS-TELLING

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland door middel van een regionale telling van dak- en thuisloosheid. De volgende twee onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

1. Hoeveel personen zijn dak- of thuisloos in regio Holland Rijnland en in welke leefsituatie bevinden deze personen zich?
2. Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in regio Holland Rijnland?

2.1 ONDERZOEKSMETHODE

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden is er gebruik gemaakt van een point-in-time telling. Bij een point-in-time telling wordt op een bepaald moment (dag of week) een telling georganiseerd in een geografisch afgebakend gebied (Hermans et al., 2021). Er zijn verschillende manieren om een point-in-time telling uit te voeren. De methode die door ons werd toegepast vertrekt vanuit een intensieve samenwerking met zoveel mogelijk organisaties die met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op één specifieke dag vullen medewerkers van deze organisaties voor alle personen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid een vragenlijst in met vragen over de leefsituatie en over diverse kenmerken van de personen die geteld worden. De betrokkenheid van een onafhankelijke onderzoeksinstelling is van belang om de privacy van de getelde personen te garanderen.

Er is bij deze telling bewust gekozen voor het werken met een vragenlijst, omdat dit een middel is om ook profielkenmerken in kaart te kunnen brengen. Zicht op profielkenmerken stelt gemeenten in staat om gerichter beleid te ontwikkelen om dakloosheid te voorkomen en terug te dringen (Wewerinke et al., 2023a). Dat beleid kan zich bijvoorbeeld richten op specifieke groepen of op specifieke leefsituaties. Door zoveel mogelijk organisaties te betrekken die in contact staan met dak- en thuisloze personen, dus niet alleen de organisaties die zich specifiek op deze groep richten, komt bovendien ook verborgen dak- en thuisloosheid in beeld. Omdat deze organisaties in aanloop naar de telling intensief samenwerken, groeit hun kennis over de problematiek van dak- en thuisloosheid en hun inzicht in hoe zij kunnen bijdragen aan een betere ondersteuning van dak- en thuisloze mensen. De ervaring leert dat dit proces leidt tot meer draagvlak voor een gezamenlijke aanpak van dak- en thuisloosheid in de regio waar de telling plaatsvindt (Vermeir & Samyn, 2021).

Een beperking van de gehanteerde methode is dat een point-in-time telling minder goed in staat is om inzicht te geven in de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Dit komt omdat er een momentopname wordt gemaakt. Monitoringsinstrumenten van gemeenten en organisaties zijn beter geschikt voor het in kaart brengen van de dynamiek van dak- en thuisloosheid onder de groepen mensen die zij in beeld hebben. Een tweede belangrijke beperking van de gehanteerde methode is dat deze maar beperkt inzicht biedt in routes naar dak- en thuisloosheid in de regio. Daarvoor zijn andere onderzoeksmethoden geschikter.

2.2 AFBAKENING VAN DE DOELGROEP

De personen die door middel van deze point-in-time telling werden geteld in regio Holland Rijnland moesten voldoen aan de volgende twee voorwaarden:

a. *De persoon bevindt zich in een situatie van dak- of thuisloosheid*

Een situatie van dak- of thuisloosheid definiëren we zoals gezegd aan de hand van ETHOS-Light + dreigende huisuitzetting. De categorieën die hiertoe behoren worden nader gespecificeerd in Figuur 1. Op basis van het conceptuele model zijn alle mogelijke leefsituaties van dak- en thuisloosheid geordend. In elke categorie zijn diverse leefsituaties te onderscheiden.

Figuur 1. Toelichting ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

1.	In openbare ruimte	Mensen die verblijven in de openbare ruimte (op straat of in de natuur).
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	Mensen die in laagdrempelige en kortdurende opvang voor dakloze mensen verblijven, zoals nachtopvang, dag- en nachtopvang, noodopvang of winteropvang.
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	Mensen die in een tijdelijke opvangplek voor dakloze mensen verblijven, zoals 24-uurs opvang, crisisopvang, vrouwenopvang, jongerenopvang, gezinsopvang, doorstroomwoningen of alternatieve tijdelijke opvang specifiek bedoeld voor dakloze mensen.
4.	Mensen die uitstromen uit een instelling/ langer verblijven in een instelling	a. Mensen die binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting (bijvoorbeeld de gevangenis, ziekenhuis, jeugdzorginstelling, GGZ-instelling, beschermd wonen of AZC) b. Mensen die vanwege een gebrek aan passende huisvesting langer dan nodig verblijven in een instelling.
5.	In niet-conventionele woonruimten	Mensen die verblijven in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan een passende woonoplossing. Bijvoorbeeld in een (sta)caravan, hut, garage, kraakpand, auto, op een camping, in een hotel/ B&B, een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract of een woning zonder basisvoorzieningen zoals een keuken of badkamer.
6.	Bij familie, vrienden of derden	Mensen die tijdelijk verblijven bij (gast)familie, vrienden of derden, wegens gebrek aan eigen huisvesting.
+	Dreigende huisuitzetting	Mensen die hun woning binnen een maand na de teldag moeten verlaten, zonder dat zij zicht hebben op een stabiele woonoplossing. Bijvoorbeeld vanwege: een betekend vonnis tot gerechtelijke huisuitzetting, een beslissing onbewoonbaarheid, beslissing ongeschiktheid, een beëindigd of verlopen huur- of omklapcontract, terugnamebevel van een koopwoning, tijdelijke sluiting van de woning op basis van Wet Damocles of vanwege sloop of renovatie.

b. *De persoon heeft een link met de regio*

De getelde personen moesten ook een link hebben met de regio. In de volgende situaties werden mensen meegeteld:

- De persoon verbleef op de teldag in regio Holland Rijnland (Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braasem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude, zie ook Figuur 2).
- De persoon verbleef buiten de regio, maar had het laatste officiële woonadres in de regio. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een persoon vanuit de tellende regio vlucht naar de vrouwenopvang in een andere regio, of wanneer een persoon vanuit de tellende regio tijdelijk verblijft in een andere regio omdat deze persoon daar verblijfsmogelijkheden heeft, bijvoorbeeld bij vrienden, familie of derden.

Figuur 2. Regiokaart Holland Rijnland

Er waren geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in de regio: ook indien de persoon er één nacht verbleef, werd de persoon meegeteld. Er is steeds gekeken naar de actuele situatie van de persoon op de teldag. Alle personen die op de teldag voldeden aan de twee criteria werden meegeteld.

2.3 ONDERZOEKSPROCEDURE

Alle personen die aan bovenstaande voorwaarden voldeden en in beeld waren bij een van de deelnemende organisaties werden geteld op één specifieke datum: 11 april 2024. De verblijfssituatie, uitgedrukt in de ETHOS-Light categorie, betreft de nacht *voorafgaand* aan de teldag, dus de nacht van 10 op 11 april. Deelnemende organisaties vulden op de teldag of in de twee weken daarna een online vragenlijst in over de personen die voldeden aan de genoemde criteria. Deelnemende verblijfsinstellingen vulden de vragenlijsten in binnen een maand na de teldag, omdat bij de verblijfsinstellingen onder meer werd gekeken naar personen die een instelling verlaten zonder passende woonoplossing binnen een maand na de teldag. Niet altijd was op de teldag al bekend of mensen de verblijfsinstelling binnen een maand zouden verlaten zonder passende woonoplossing (denk bijvoorbeeld aan een schorsing van een persoon bij een instelling vanwege ongewenst gedrag).

Voorafgaand aan de teldag werd de telling door de deelnemende organisaties voorbereid. De organisaties screenden alle mensen met wie zij in contact staan op de twee criteria voor deelname en maakten een lijst van alle personen die aan deze criteria voldeden. Vervolgens zijn deze personen door de organisaties zoveel mogelijk geïnformeerd over de telling. Hiervoor werden posters en flyers opgehangen bij de deelnemende organisaties en voerden sommige medewerkers gesprekken met personen die aan de criteria voldeden. Indien mensen niet meegeteld wilden worden, konden zij dit aangeven bij de betrokken medewerkers. Voor deze personen is geen vragenlijst ingevuld, en ingevulde vragenlijsten over deze personen bij andere organisaties zijn verwijderd.

Op de teldag zelf of kort daarna probeerden medewerkers te achterhalen waar de personen die aan de criteria voldeden verbleven in de nacht van 10 op 11 april. Zo kon de actuele verblijfssituatie worden ingevuld in de vragenlijst. De medewerkers vulden ook – indien bekend – de verblijfssituatie(s) van de persoon in de twee weken voorafgaand aan de telling in. Hier werd naar gevraagd, omdat het voor de medewerkers van de deelnemende organisaties niet altijd mogelijk is om de exacte verblijfssituatie op de teldag te achterhalen. Op deze manier wordt toch informatie verkregen over de verblijfssituatie(s) van deze personen. Bovendien geeft deze informatie inzicht in de dynamiek van dak- en thuisloosheid, omdat bij deze vraag meerdere verblijfsplaatsen konden worden aangegeven. Indien er geen informatie was over de verblijfssituatie in de nacht van 10 op 11 april of over de verblijfssituatie(s) in de twee weken voorafgaand aan de telling dan werden mensen niet meegeteld.

2.4 INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST

De vragenlijst bestond gemiddeld genomen uit 25 vragen (het exacte aantal vragen is afhankelijk van de ingevulde antwoorden). Naast de verblijfssituatie op de teldag en de twee weken voorafgaand aan de teldag werd ook gevraagd naar een aantal profielkenmerken. De vragen in de vragenlijst zijn grotendeels gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen voor het meten van dak- en thuisloosheid (MPHASIS, 2009)[1]. De vragenlijsten werden ingevuld door de medewerkers van de deelnemende organisaties. Zij maken een inschatting over de situatie van de betreffende persoon. Indien gewenst konden zij de vragenlijst invullen samen met de dak- of thuisloze persoon. Ook in dat geval werd de persoon geïnformeerd en gewezen op diens recht om niet te worden meegeteld. Een handleiding met uitgebreide instructies voor het invullen van de vragen ondersteunde de organisaties bij het invullen van de vragenlijst. De vragenlijsten werden via een online link ingevoerd.

2.5 VOORKOMEN VAN DUBBELTELLINGEN

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans dat mensen twee keer of vaker geteld worden. Om dubbeltellingen te identificeren werd er gebruik gemaakt van een naamcode. Om de identiteit van de getelde personen te beschermen, werden geen namen of burgerservicenummers genoteerd. De naamcode bestaat uit de eerste letter van de voornaam en van de voornaam en de eerste en laatste letter van de (volledige) achternaam[2]. Bij Jan De Wit is de naamcode bijvoorbeeld JDT. Aan de hand van de naamcodes, gecombineerd met informatie uit de vragenlijst over de persoonskenmerken en leefsituatie van de getelde personen, identificeren en verwijderen de onderzoekers de dubbeltellingen. Na het verwijderen van de dubbeltellingen werden de naamcodes en de exacte leeftijd uit het databestand verwijderd en apart opgeslagen in de digitale kluis van Hogeschool Utrecht om de privacy van de getelde personen te waarborgen.

2.6 ORGANISATIE VAN DE TELLING

De organisatie van de telling was grotendeels in handen van een regionale coördinator die in opdracht van gemeenten werkt in regio Holland Rijnland (zie Figuur 3 voor de tijdlijn van de telling). Deze regionale coördinator organiseerde de telling in nauwe samenwerking met het onderzoeksteam. Een regionale werkgroep met vertegenwoordigers van de belangrijkste tellende organisaties werd samengesteld om de regionale coördinator te ondersteunen bij de organisatie van de telling. De werkgroep had een essentiële

1 *MPHASIS staat voor Measuring Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems. Dit was een Europees project dat liep van december 2007 tot december 2009 en dat werd gefinancierd door het EU PROGRESS programme. Het voornaamste doel van MPHASIS was om de monitoring van dakloosheid en dakloosheidsbeleid in 20 Europese landen te verbeteren, gebaseerd op de aanbevelingen van het 'Measurement of Homelessness at European Union Level' onderzoek (University of Dundee, z.d.).*

2 *Bij een namenreeks is er soms geen sprake van een duidelijk onderscheid tussen een voornaam en een achternaam. Daarom werd bij een namenreeks gekeken naar de eerste letter van de eerste naam en de eerste en laatste letter van de laatste naam in de namenreeks.*

rol bij het gehele proces van de telling en om te zorgen voor een breed draagvlak voor de telling. Om een zo valide mogelijke telling te organiseren, werd gestreefd naar deelname van zoveel mogelijk organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen in de regio. De werkgroep heeft het overzicht van deze organisaties gemaakt en deze organisaties benaderd voor deelname aan de telling. Daarnaast is er in Holland Rijnland een bestuurlijk klankbord in het leven geroepen voor de ETHOS-telling. Het Klankbord bestaat uit drie bestuurders van de sub-regio's Leidse Regio, Duin- en Bollenstreek en Rijnstreek.

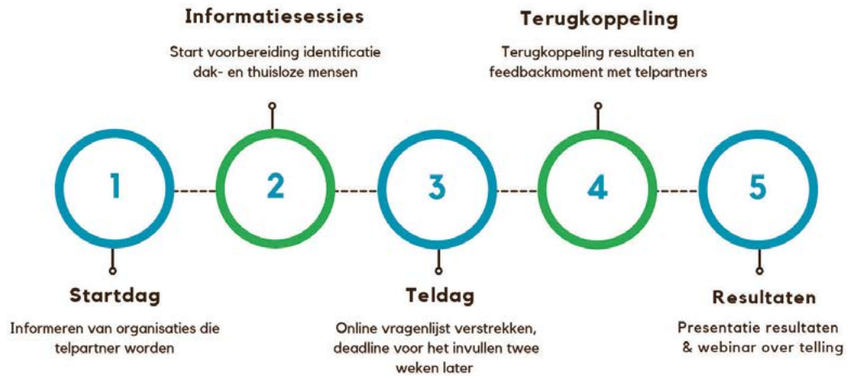
In januari 2024 werd een startbijeenkomst georganiseerd om bestuurders en managers van de regionale organisaties te informeren over de telling. Een onderzoeker van Hogeschool Utrecht lichtte op deze dag de wetenschappelijke basis en de praktische uitwerking van de telling toe en een ervaringsdeskundige vertelde over zijn ervaring met dak- en thuisloosheid. De gemeenten deden een oproep aan alle aanwezige organisaties om deel te nemen aan de telling. Daarnaast is er door de regionale werkgroep in samenwerking met een aantal organisaties een wervingsfilm gemaakt om organisaties op te roepen om aan de telling deel te nemen. In de maand maart vonden drie informatiesessies plaats om medewerkers van de organisaties te informeren over het onderzoek en hen te instrueren over het invullen van de vragenlijsten. Twee van deze sessies vonden fysiek plaats, één sessie vond online plaats. In aanvulling op de informatiesessies vond in de week voor de teldag ook een online vragensessie plaats, waar medewerkers van de tellende organisaties hun laatste vragen over het invullen van de vragenlijst konden stellen aan de onderzoekers. De vragenlijst en de handleiding bij de vragenlijst werden aangescherpt op basis van de vragen en opmerkingen die tijdens de informatie- en vragensessies naar voren kwamen. Alle vragen die tijdens de informatie- en vragensessies werden gesteld door de medewerkers van de organisaties en de antwoorden op deze vragen werden gebundeld in een document met veelgestelde vragen. Dit document werd naar alle organisaties toegestuurd. Op de teldag zelf en in de weken daarna waren de onderzoekers telefonisch en per mail bereikbaar voor het beantwoorden van vragen over het invullen van de vragenlijst.

In de weken na de teldag is steeds gekeken hoeveel vragenlijsten er waren ingediend door de verschillende organisaties. Alle organisaties ontvingen herinneringsmails met het verzoek om de vragenlijsten tijdig in te dienen. Organisaties die nog geen vragenlijsten hadden ingevoerd en organisaties die minder vragenlijsten hadden ingevoerd dan verwacht werden gebeld door de regionale coördinator en de regionale werkgroep om na te gaan of het beeld al compleet was. Op deze manier is gezorgd voor een zo groot mogelijke respons. De onderzoekers zochten contact met de organisaties die de vragenlijsten hadden ingevuld indien er onduidelijkheid bestond over de leefsituatie van mensen die geteld waren.

In juli 2024 vond tijdens een feedbackmoment in Leiden een terugkoppeling van de voorlopige resultaten van de telling plaats. Vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten, leden van de werkgroep en vertegenwoordigers van de belangrijkste telorganisaties waren hierbij aanwezig. Tijdens het feedbackmoment gingen de onderzoekers met deelnemers in gesprek over de telmethode en over het aantal mensen dat geteld is in verschillende leefsituaties in de verschillende gemeenten. Vanuit hun kennis van de situatie in de regio reflecteerden zij op de cijfers. Zo gingen we na of de resultaten een juiste weergave zijn van de werkelijke situatie in de regio.

Figuur 3. Tijdlijn ETHOS-telonderzoek

2.7 DEELNEMENDE ORGANISATIES

In totaal namen 54 organisaties deel aan de telling in regio Holland Rijnland (zie Bijlage 3). Al deze organisaties zijn af en toe tot dagelijks in contact met de doelgroep van de telling en hebben op de teldag alle mensen met wie zij in contact zijn gescreend op de twee voorwaarden voor deelname. Bij 46 organisaties waren op de teldag mensen in beeld die in de nacht van 10 op 11 april aan de voorwaarden voldeden (zie Tabel 1). Voor deze mensen vulden de organisaties een vragenlijst in. In totaal werden er 1.085 vragenlijsten ingevuld. 23 van deze vragenlijsten werden ingevuld samen met de persoon om wie het ging. De overige vragenlijsten werden alleen door de medewerkers ingevuld.

De onderzoekers verwijderden in totaal minder dan 161 vragenlijsten[3]. Bij een deel van deze vragenlijsten was sprake van dubbeltellingen die op basis van de naamcode, de leeftijd, gender en soms ook andere kenmerken werden verwijderd. Tevens verwijderden de onderzoekers vragenlijsten uit het databestand die onvoldoende informatie over de verblijfssituatie van de personen bevatten of waarbij niet was voldaan aan de voorwaarden van de telling.

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie

Deelnemende organisaties		Aantal ingevulde vragenlijsten
1.	Stichting de Binnenvest	422
2.	Hecht Zorg- en Veiligheidshuis	160
3.	Sociaal Wijkteam Leiden	153
4.	COOL	43
5.	Gemeente Voorschoten	33
6.	Vluchtelingenwerk Holland Rijnland	31
7.	Tom in de buurt	30
8.	Brijder Leiden	24
9.	GGZ Rivierduinen	22
10.	Vrouwenopvang Rosa Manus	20
11.	Stichting de Brug	13
12.	Incluzio Leiderdorp	10
13.	Cardea	<10

3 *We spreken hier over 'minder dan' 161 vragenlijsten om te voorkomen dat de exacte aantallen van groepen kleiner dan 10 te herleiden zijn.*

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie - *vervolg*

Deelnemende organisaties		Aantal ingevulde vragenlijsten
14.	De Bakkerij	<10
15.	De Fabel	<10
16.	De Haardstee	<10
17.	Fiscale Adviespraktijk GH Offringa	<10
18.	Gemeente Alphen aan den Rijn	<10
19.	Gemeente Katwijk	<10
20.	Gemeente Leiden	<10
21.	Gemeente Leiderdorp	<10
22.	Gemeente Nieuwkoop	<10
23.	Gemeente Noordwijk	<10
24.	Gemeente Oegstgeest	<10
25.	Gemeente Zoeterwoude	<10
26.	Jeugdbescherming West	<10
27.	Jeugdteam Leidse Regio	<10
28.	Kamers met Aandacht	<10
29.	Kwadraad	<10
30.	Openbare Bibliotheek Voorschoten Wassenaar	<10
31.	PI Alphen aan den Rijn	<10
32.	Politie-eenheid Den Haag	<10
33.	Portaal	<10
34.	Sociaal Team Oegstgeest	<10
35.	Stichting Barka	<10
36.	Stichting Jeugdteams Leidse Regio	<10
37.	Stichting Lumen Holland Rijnland	<10
38.	Stichting Straatpastoraat Leiden	<10
39.	Veilig Thuis	<10
40.	Verloskundigen Noordwijk-Noordwijkerhout	<10
41.	Verloskundigenpraktijk Voorhout	<10
42.	Voor ieder1	<10
43.	Voorschoten voor Elkaar	<10
44.	Woningstichting Ons Doel	<10
45.	Woondiensten Aarwoude	<10
46.	Woonforte	<10
47.	Onbekend	<10
	Totaal	**1085**

De ingevulde vragenlijsten zijn zoveel als mogelijk weergegeven bij de in de vragenlijst opgegeven moederorganisatie. Door onderlinge samenwerkingsverbanden (bv. in wijk- of dorpsteams) kan het zijn dat er vragenlijsten zijn ingevuld onder de noemer van een andere organisatie.

2.8 NON-RESPONS

De volgende organisaties hadden mogelijk wel dak- en thuisloze personen in beeld, maar namen niet deel aan de telling vanwege uiteenlopende redenen: BOA's, ziekenhuizen, leegstandbeheerders, ISD, HLT-samen en de afdeling Burgerzaken van alle deelnemende gemeenten. Verder hebben diverse organisaties met elkaar afgestemd wie welke mensen zou tellen. Dit werd gedaan om de tijdsinvestering van het tellen zoveel mogelijk te beperken.

2.9 BETROUWBAARHEID VAN DE RESULTATEN

Een belangrijke vraag is of de resultaten van deze telling een goede weergave zijn van de werkelijke situatie van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland. Uit de reflecties van de onderzoekers en de betrokken professionals uit de regio ontstaat het beeld dat de juiste organisaties zijn benaderd voor de telling.

Bij de gehanteerde methode hangt de betrouwbaarheid van de resultaten grotendeels af van het draagvlak binnen de regio waar de telling is uitgevoerd. In regio Holland Rijnland was er vanaf de start van het project veel draagvlak voor de telling. Dat blijkt onder andere uit het grote aantal organisaties dat deelnam aan de telling: 54 organisaties in de regio namen deel, waarbij er sprake was van een grote verscheidenheid aan partijen. Ook lieten de organisaties en hun medewerkers een grote betrokkenheid bij de telling zien. De lijst van organisaties die benaderd moesten worden voor deelname werd opgesteld samen met een speciaal voor de telling opgerichte regionale werkgroep. Deelnemers aan de werkgroep kennen de regio goed en weten daardoor welke organisaties betrokken moesten worden om zoveel mogelijk dak- en thuisloze personen in beeld te krijgen.

Om te toetsen in hoeverre de resultaten een goede weerspiegeling zijn van de werkelijke situatie in de regio werden de resultaten tijdens een feedbackbijeenkomst voorgelegd aan vertegenwoordigers van de telorganisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten. Zij reflecteerden uitgebreid op alle resultaten. Uit de reflecties van de professionals kwam naar voren dat de resultaten van de telling over het algemeen goed aansluiten bij de situatie in hun regio, zowel in omvang als in aard en diversiteit van leefsituaties van dak- en thuisloze mensen. Tijdens het proces van de telling en ook het feedbackmoment kwam naar voren dat door privacy kwesties vertraging is opgetreden in het proces. Dit heeft ertoe geleid dat er minder tijd beschikbaar was voor het betrekken van organisaties bij de telling en voor de feitelijke telling zelf. Als gevolg hiervan zijn in regio Holland Rijnland zeer waarschijnlijk minder dak- en thuisloze mensen geteld.

Daarnaast vermoeden de professionals dat een aantal specifieke groepen nog niet volledig in beeld is gebracht. Daarbij gaat het om arbeidsmigranten, personen die verblijven in anti-kraakwoningen en op campings en vakantieparken. Dit geldt vooral voor de regiogemeenten, omdat hier bijvoorbeeld relatief gezien meer vakantieparken en campings gevestigd zijn. Deze feedback geeft aanknopingspunten voor het betrekken van nieuwe sleutelfiguren en voor het ontwikkelen van de telmethode.

De betrokken professionals benadrukken dat met deze methode veel meer groepen die anders onzichtbaar blijven in beeld zijn gekomen. Tegelijkertijd zullen er altijd mensen zijn die ook met deze telmethode niet in beeld komen. Het gaat hier volgens hen om personen die niet in contact staan met hulp- of dienstverlenende organisaties, omdat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of omdat zij bewust onder de radar willen blijven. De betrokken professionals vermoeden bijvoorbeeld dat mensen zonder verblijfspapieren bewust geen contact zoeken met hulp– of dienstverlenende organisaties uit angst om het land te moeten verlaten. Tevens vermoeden ze dat alleenstaande moeders van buitenlandse afkomst terughoudend zijn in het zoeken van contact met hulp- of dienstverlenende organisaties, uit angst het gezag over hun kinderen te verliezen.

2.10 KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In iedere regio waar de ETHOS-telling plaatsvond, zijn interviews georganiseerd met professionals en sleutelfiguren die zicht hebben op de leefsituaties van arbeidsmigranten in de regio en mensen die op campings en vakantieparken verblijven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In regio Holland Rijnland is een professional geïnterviewd over mensen die op campings en vakantieparken verblijven en is er een focusgroep gehouden met vier professionals over arbeidsmigranten. De interviews werden afgenomen door twee onderzoekers van Hogeschool Utrecht. Van de interviews zijn gespreksverslagen gemaakt welke vervolgens zijn voorgelegd aan de professionals met het verzoek om het verslag te controleren op onjuistheden en om waar nodig nog aanvullingen te doen. Daarna werden de verslagen door de onderzoekers geanalyseerd. De resultaten van het kwalitatieve onderzoek staan beschreven in Hoofdstuk 4.

3

ALGEMENE RESULTATEN VAN DE TELLING

3 ALGEMENE RESULTATEN VAN DE TELLING

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene resultaten van de ETHOS-Light telling in regio Holland Rijnland. Het geeft eerst het aantal dak- en thuisloze personen in de regio weer, met een verdeling over de verschillende gemeenten en een verdeling over de verschillende leefsituaties. Vervolgens biedt dit hoofdstuk inzicht in de profielkenmerken van de getelde groep dak- en thuisloze personen.

Met regio Holland Rijnland is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 10 niet exact worden gerapporteerd in deze onderzoeksrapportage. In plaats hiervan worden deze resultaten aangeduid met <10. In tabellen waar een of meerdere antwoordcategorieën <10 personen betreffen, tellen percentages daarom niet altijd op tot 100.

3.1 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

In de nacht van 10 op 11 april 2024 werden in totaal 1.175 dak- en thuisloze personen geteld in regio Holland Rijnland. We telden 924 dak- of thuisloze volwassenen en 251 minderjarige kinderen. Over het algemeen verbleven deze kinderen samen met één of meerdere ouders in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid. Minder dan 10 van de kinderen verbleven alleenstaand. Van de getelde personen waren minder dan 10 vrouwen zwanger. Tabel 2 geeft een overzicht van de verblijfssituatie van de getelde personen, uitgesplitst naar volwassenen en kinderen. Tevens zijn er 355 kinderen geteld die niet zelf dak- of thuisloos waren, maar van wie ten minste één ouder wel dak- of thuisloos was. Deze kinderen worden verder aangeduid als *indirect betrokken* kinderen.

Tabel 2. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen op 11 april 2024

	Totaal getelde personen	**1.175**			
		Aantal volwassenen	**%**	**Aantal kinderen**	**%**
1.	In de openbare ruimte	58	**6%**	-	**-**
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	70	**8%**	<10	**<4%**
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	**19%**	77	**31%**
4.	In een instelling	110	**12%**	19	**8%**
5.	In niet-conventionele woonruimte	93	**10%**	20	**8%**
6.	Bij familie/ vrienden/ derden	327	**35%**	101	**40%**
+	Dreigende huisuitzetting	71	**8%**	31	**12%**
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	**2%**	<10	**<4%**
	Totaal	**924**	**100%**	**251**	**100%**

De getelde personen verbleven het vaakst *bij familie, vrienden of derden*, *in tijdelijke opvang voor dakloze mensen* en *in een instelling*. In totaal telden we 833 volwassenen en minder dan 227 minderjarige kinderen die volgens de *definitie van ETHOS-Light* (categorie 1 t/m 6) dak- of thuisloos zijn[4]. Daarnaast hadden 71 volwassenen (8%) en 31 kinderen (12%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*. Voor 20 volwassenen (2%) en minder dan 10 kinderen (<4%) is de verblijfssituatie van 10 op 11 april *onbekend*. Van deze personen was de verblijfssituatie (of verblijfssituaties) in de twee weken voor de teldatum wel bekend (zie ook Tabel 8).

4 *We spreken hier over 'minder dan' 227 kinderen om te voorkomen dat de exacte aantallen van groepen kleiner dan 10 te herleiden zijn.*

In de rest van dit hoofdstuk worden de resultaten alleen voor de getelde volwassenen weergegeven, tenzij anders vermeld.

3.1.1 IN OPENBARE RUIMTE

In de nacht van 10 op 11 april verbleven 58 mensen (6%) in de *openbare ruimte*.

3.1.2 IN NOODOPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

We telden 70 volwassenen (8%) die in de *noodopvang voor dakloze mensen* verbleven. Alle personen die in de 'Nieuwe Energie' in Leiden verbleven zijn in deze categorie geteld. Hier vallen ook de crisisbedden onder.

3.1.3 IN TIJDELIJKE OPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

Er verbleven 175 mensen (19%) in een *tijdelijke opvang voor dakloze mensen*. Tabel 3 laat zien in welk type opvangvoorziening deze personen verbleven.

Tabel 3. Aantal volwassenen in tijdelijke opvang voor dakloze mensen op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	**%**
Lokale opvanglocaties in de wijk in de regio	117	67%
Vrouwenopvang	21	12%
Gezinsopvang	13	7%
Doorstroomvoorziening	13	7%
Jongerenopvang	<10	<6%
Anders	<10	<6%
Onbekend	<10	<6%
Totaal	**175**	**100%**

De grootste groep volwassenen verbleef op *lokale opvanglocaties in de wijk* (117 mensen, 67%). Een groep van 21 vrouwen (12%) verbleef in een *vrouwenopvang*. 13 personen (7%) verbleven in een *gezinsopvang*, 13 personen (7%) verbleven in een *doorstroomvoorziening*, en minder dan 10 personen verbleven in een *jongerenopvang*[5]. Daarnaast werd voor minder dan 10 personen een *ander type tijdelijke opvangvoorziening* aangegeven, zoals een opvanghuis van COOL, een pension voor dakloze mensen of een diaconaal opvanghuis. Voor minder dan 10 personen (<6%) is *onbekend* in welk type tijdelijke opvang voor dakloze mensen zij verbleven.

3.1.4 IN EEN INSTELLING

In totaal verbleven 110 mensen (12%) *in een instelling* die ze 1) al hadden moeten verlaten maar waar zij langer verbleven wegens een gebrek aan een passende woonoplossing, of die ze 2) binnen een maand na de teldag moesten verlaten zonder dat ze een passende woonoplossing hadden. Ruim de helft van de personen die in een instelling verbleven (56 personen, 51%), *verbleef daar langer wegens gebrek aan een woonoplossing*. 42% van de personen (46 personen) *moest de instelling binnen één maand verlaten zonder woonoplossing*. Voor minder dan 10 personen is deze informatie *onbekend* (zie ook Tabel 4a).

5 *De jongerenopvang 'het Maansteenpad' in Leiden was ten tijde van de teldag (11 april) net geopend. Dit verklaart het relatief lage aantal jongeren in deze voorziening.*

Tabel 4a. Aantal volwassenen dat een instelling verliet of er langer verbleef door gebrek aan een woonoplossing op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Verblijft langer in instelling wegens gebrek aan woonoplossing	56	51%
Verlaat instelling binnen de maand zonder woonoplossing	46	42%
Onbekend	<10	<9%
Totaal	**110**	**100%**

Tabel 4b geeft de verdeling van deze groep over de verschillende typen instellingen in de regio weer. De meeste mensen verbleven in een *asielzoekerscentrum* (52 personen, 47%) en in *detentie* (40 personen, 36%). Alle mensen die in detentie verbleven, zijn meegeteld omdat ze de instelling moesten verlaten binnen één maand na de teldag zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Andere getelde personen verbleven in een *GGZ-instelling* (<10 personen), een *voorziening voor beschermd wonen* (<10 personen), een *instelling voor verslavingszorg* (<10 personen), een *algemeen ziekenhuis* (<10 personen) en een *revalidatiecentrum* (<10 personen). Daarnaast verbleven er minder dan 10 personen in een *ander type instelling*.

Tabel 4b. Aantal volwassenen in een instelling op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Asielzoekerscentrum[6]	52	47%
Detentie[7]	40	36%
GGZ-instelling	<10	<9%
Beschermd wonen	<10	<9%
Instelling voor verslavingszorg	<10	<9%
Algemeen ziekenhuis	<10	<9%
Revalidatiecentrum	<10	<9%
Anders	<10	<9%
Totaal	**110**	**100%**

3.1.5 IN EEN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTE

In totaal verbleven 93 van de getelde volwassenen (10%) in *een niet-conventionele woonruimte* (zie ook Tabel 5). De meesten van hen verbleven in een *auto* (13 personen, 14%), in *een (sta)caravan of op een camping* (12 personen, 13%) of in een *vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract* (10 personen, 11%). Er verbleven minder dan 10 mensen in elk van de volgende categorieën: *boot, garage/schuur/tuinhuisje, anti-kraak woning, hotel/B&B, bedrijfspand, camper, tuinhuisje, woning zonder basisvoorzieningen zoals een badkamer of keuken, kraakpand* of een *ander type niet-conventionele woonruimte*. Voor 28 personen (30%) is het type niet-conventionele woonruimte *onbekend*, maar is wel vastgesteld dat zij in een niet-conventionele woonruimte verbleven.

6 *Personen die langer verblijven in een AZC vanwege gebrek aan woonoplossing zijn meegeteld in dit onderzoek wanneer zij op de teldag waren aangemerkt als statushouder en langer dan 6 maanden (de wettelijke termijn die gemeenten hebben om woonruimte te realiseren voor statushouders) wachtten op woonruimte. Het aantal mensen dat in een asielzoekerscentrum verbleef in Holland Rijnland, is deels te verklaren door de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum in Oegstgeest. Professionals geven aan dat het werkelijke aantal mensen dat in een asielzoekerscentrum verbleef hoger is omdat in regio Holland Rijnland alleen Vluchtelingenwerk in Leiden/Oegstgeest heeft meegeteld.*

7 *Het aantal getelde mensen in detentie is voor een deel afkomstig uit de Penitentiaire Inrichting (PI) in Alphen aan den Rijn. Daarnaast zijn ook mensen uit PI's van buiten de regio meegeteld mits zij een binding hadden met regio Holland Rijnland.*

Tabel 5. Aantal volwassenen in een niet-conventionele woonruimte op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Auto	13	14%
(Sta)caravan	12	13%
Vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract	10	11%
Garage/ schuur/ tuinhuis	<10	<11%
Boot	<10	<11%
Antikraakpand	<10	<11%
Hotel/ B&B	<10	<11%
Bedrijfspand	<10	<11%
Camper	<10	<11%
Kraakpand	<10	<11%
Woning zonder basisvoorzieningen zoals badkamer of keuken	<10	<11%
Anders	<10	<11%
Onbekend	28	30%
Totaal	**93**	**100%**

3.1.6 BIJ FAMILIE, VRIENDEN OF DERDEN

Van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleven 327 personen (35%) *bij familie, vrienden of derden* wegens gebrek aan een passende woonoplossing (zie ook Tabel 6). 78% van de personen (256 personen) stond *niet ingeschreven op het verblijfadres*. 12% van de personen (38 mensen) stond *wel ingeschreven op het verblijfadres*, maar verbleef vanwege grote woononzekerheid en/of slechte woonkwaliteit in een dermate precaire situatie dat we spreken van thuisloosheid. Van 10% van de personen (33 personen) is *onbekend* of ze waren ingeschreven.

Tabel 6. Aantal personen dat staat ingeschreven op verblijfadres bij familie, vrienden of derden.

	Aantal volwassenen	%
Niet ingeschreven op verblijfadres	256	78%
Ingeschreven op verblijfadres	38	12%
Onbekend	33	10%
Totaal	**327**	**100%**

3.1.7 DREIGENDE HUISUITZETTING

Op 11 april hadden 71 mensen (8%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*: zij moesten in de maand na de teldag hun woning verlaten zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Tabel 7a geeft de redenen voor dreigende huisuitzetting weer. Er konden meerdere redenen per persoon worden aangegeven. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

De meeste mensen dreigden hun woning te moeten verlaten vanwege een *huurachterstand* (39 personen, 55%). Elk van de volgende redenen voor dreigende huisuitzetting werd voor minder dan 10 mensen (<14%) aangegeven: *overlast, sloop/renovatie, drugsvondst, een verlopen huurcontract*, en een *huurcontract dat binnen een maand na de teldag verliep*. Bij de overige 17 mensen (24%) was er sprake van een *andere reden* voor een dreigende huisuitzetting. Veelgenoemde redenen waren onwettig verblijf en het om verschillende redenen ontbinden van het huurcontract door de verhuurder. Voor minder dan 10 personen (<14%) was de reden voor dreigende huisuitzetting *onbekend*.

Tabel 7a. Redenen voor de dreigende huisuitzetting op 11 april 2024 (n=71)

	Aantal volwassenen	%
Huurachterstand	39	55%
Overlast	<10	<14%
Sloop/renovatie	<10	<14%
Drugsvondst	<10	<14%
Huurcontract is verlopen	<10	<14%
Huurcontract verloopt binnen de maand na de teldag	<10	<14%
Anders	17	24%
Onbekend	<10	<14%

Bij 76% van de personen met een dreigende huisuitzetting (54 personen) betreft het een huisuitzetting uit *een huurwoning van een woningcorporatie*, bij minder dan 10 mensen betreft het een *huurwoning van een particuliere verhuurder* en eveneens bij minder dan 10 mensen betreft het een *koopwoning*. Voor minder dan 10 mensen is het type woning *onbekend* (zie Tabel 7b).

Tabel 7b. Type woning bij huisuitzetting

	Aantal volwassenen	%
Huurwoning van woningcorporatie	54	76%
Huurwoning van particuliere verhuurder	<10	<14%
Koopwoning	<10	<14%
Anders	<10	<14%
Onbekend	<10	<14%
Totaal	**71**	**100%**

3.1.8 VERBLIJFSSITUATIE 28 MAART – 11 APRIL 2024

Naast de verblijfssituatie van 10 op 11 april 2024 werd ook de verblijfssituatie tijdens de twee weken voorafgaand aan de teldag in kaart gebracht. Tabel 8 geeft weer waar mensen in de nacht van 10 op 11 april 2024 verbleven (zie ook Tabel 2) en hoeveel mensen er in de periode van 28 maart – 11 april 2024 op enig moment in de verschillende verblijfssituaties verbleven. Aangezien de verblijfssituatie van dak- of thuisloze mensen kan wisselen, konden per getelde persoon meerdere categorieën worden aangekruist. De percentages tellen daarom niet op tot 100.

In de twee weken voor de teldag verbleven de getelde personen het vaakst bij *familie, vrienden of derden* (354 personen, 38%), in een *tijdelijke opvang voor dakloze personen* (182 personen, 20%) of *een instelling* (117 personen, 13%).

Tabel 8. Verblijfssituatie van volwassen dak- en thuisloze mensen op 10-11 april en tussen 28 maart–11 april 2024 (n=924)

		Aantal volwassenen 10-11 april	%	Aantal volwassenen 28 maart-11 april	%
1.	In de openbare ruimte	58	6%	64	7%
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	88	10%
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	19%	182	20%
4.	In een instelling	110	12%	117	13%
5.	In niet-conventionele woonruimte	93	10%	97	10%
6.	Bij familie, vrienden of derden	327	35%	354	38%
+	Dreigende huisuitzetting	71	8%	81	9%
	Verblijfssituatie onbekend, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	2%	31	3%

Wanneer het aantal getelde mensen per verblijfssituatie in de nacht van 10-11 april wordt vergeleken met de verblijfssituaties van de twee weken ervoor (28 maart-11 april), valt op dat er verschillen zijn in deze aantallen. In alle verblijfssituaties is het aantal dak- en thuisloze mensen hoger in de twee weken ervoor dan in de nacht van 10-11 april. Dit duidt erop dat een deel van de getelde mensen in de twee weken voor de teldag in (een) andere verblijfssituatie(s) verbleef dan op de teldag. Dit is kenmerkend voor de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Met name het aantal personen dat in de twee weken voor de teldag verbleef in de noodopvang voor dakloze mensen, de tijdelijke opvang voor dakloze mensen en bij familie, vrienden en derden is hoger dan op de teldag.

3.1.9 AANTAL DAK- EN THUISLOZE VOLWASSENEN EN KINDEREN PER GEMEENTE

Tabel 9a geeft het aantal dak- en thuisloze personen weer per gemeente in de regio. In elk van deze gemeenten zijn dak- en thuisloze volwassenen geteld. De meeste volwassen dak- en thuisloze mensen verbleven in de nacht van 10-11 april 2024 in gemeente *Leiden* (446 personen, 48%), gevolgd door *Alphen aan den Rijn* (89 personen, 10%), *Katwijk* (49 personen, 5%), *Noordwijk* (46 personen, 5%), *Oegstgeest* (46 personen, 5%), *Teylingen* (27 personen, 3%), *Kaag en Braassem* (21 personen, 2%), *Voorschoten* (20 personen, 2%), *Leiderdorp* (17 personen, 2%), *Nieuwkoop* (17 personen, 2%) en *Hillegom* (13 personen, 1%). In *Lisse* en *Zoeterwoude* verbleven minder dan 10 dak- en thuisloze volwassenen in de nacht van 10-11 april. Een groep van 54 mensen (6%) met een link met regio Holland Rijnland verbleef in *een gemeente buiten de regio*. Van de overige 65 personen (7%) is *niet bekend* in welke gemeente zij verbleven, maar is wel vastgesteld dat ze in de regio verbleven of een link met de regio hadden.

Tevens zijn in bijna alle gemeenten dak- en thuisloze kinderen geteld (zie ook Tabel 9a). Het aantal kinderen dat in de nacht van 10-11 april 2024 (met hun ouder(s)) in een situatie van dak- of thuisloosheid verkeerde, was het hoogst in gemeente *Leiden* (91 kinderen, 36%), gevolgd door *Alphen aan den Rijn* (29 kinderen, 12%), *Kaag en Braassem* (28 kinderen, 11%), *Katwijk* (25 kinderen, 10%), *Voorschoten* (13 kinderen, 5%), *Nieuwkoop* (10 kinderen, 4%) en *Oegstgeest* (10 kinderen, 4%). In *Hillegom, Leiderdorp, Lisse en Teylingen* verbleven minder dan 10 kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid in de nacht van 10-11 april. In *Zoeterwoude* en *Noordwijk* werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld. 10 kinderen (4%) met een link met de regio verbleven in *een gemeente buiten regio Holland Rijnland*. Voor de overige 14 kinderen (6%) werd niet gespecifieerd in welke gemeente zij (met hun ouder(s)) verbleven.

Tabel 9a. Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente op 11 april 2024

Gemeente	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
Alphen aan den Rijn	89	10%	29	12%
Hillegom	13	1%	<10	<4%
Kaag en Braassem	21	2%	28	11%
Katwijk	49	5%	25	10%
Leiden	446	48%	91	36%
Leiderdorp	17	2%	<10	<4%
Lisse	<10	<1%	<10	<4%
Nieuwkoop	17	2%	10	4%
Noordwijk	46	5%	-	-
Oegstgeest	46	5%	10	4%
Teylingen	27	3%	<10	<4%
Voorschoten	20	2%	13	5%
Zoeterwoude	<10	<1%	-	-
Andere gemeente buiten de regio	54	6%	10	4%
Onbekend	65	7%	14	6%
Totaal	**924**	**100%**	**251**	**100%**

Tabel 9b geeft per gemeente de verblijfssituaties van de getelde volwassenen weer. De tabel laat zien dat in elke gemeente mensen verbleven in niet-conventionele woonruimten. Ook werden op gemeente Zoeterwoude na in elk van de gemeenten personen geteld die verbleven bij familie, vrienden of derden. Daarnaast komt uit de tabel een aantal regionale nuances naar voren. In centrumgemeente Leiden zijn er veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit verklaart deels het relatief hoge aantal getelde dak- en thuisloze personen in deze gemeente. Tegelijk, door de recente doordecentralisatie van de maatschappelijke zorg, is te zien dat er in (bijna) elke gemeente mensen verbleven in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen. Daarnaast verbleven er relatief veel mensen in een instelling in Alphen aan den Rijn, dit kan deels verklaard worden door de aanwezigheid van een Penitentiaire Inrichting (PI) in deze gemeente[8]. Ook in Oegstgeest verbleven er relatief veel mensen in een instelling. Dit is deels te verklaren door de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum. In Kaag en Braassem zijn er relatief veel kinderen geteld in verband met de aanwezigheid van een gezinsopvang en 24-uurs opvang. Ten slotte vermoedden de betrokken professionals dat op campings en vakantieparken nog een relatief grote groep verblijft die niet in beeld is gekomen in deze telling.

8 *In Nederland is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het huisvesten van ex-gedetineerden op het moment dat zij hun straf hebben uitgezeten. Het is daarom te verwachten dat een deel van de personen die een PI verlaat zonder passende woonoplossing terug naar een andere gemeente gaat. De praktijk leert echter dat een deel van deze personen in de regio zal blijven.*

Tabel 9b. Verblijfssituaties van dak- en thuisloze personen per gemeente op 11 april 2024

	1. In de openbare ruimte	2. In de noodopvang voor dakloze mensen	3. In de tijdelijke opvang voor dakloze mensen	4. In een instelling	5. In niet-conventionele woonruimte (garage, boot..)	6. Bij familie/vrienden/derden	+ Dreigende huisuitzetting	Verblijfssituaties onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	Totaal (+kinderen)
Gemeente Alphen aan den Rijn	<10	-	21	29	<10	30	<10	-	**89** (+29)
Gemeente Hillegom	-	-	-	-	<10	<10	<10	<10	**13** (+<10)
Gemeente Kaag en Braassem	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	**21** (+28)
Gemeente Katwijk	<10	-	<10	<10	<10	20	11	-	**49** (+25)
Gemeente Leiden	28	68	110	<10	25	177	27	<10	**446** (+91)
Gemeente Leiderdorp	<10	-	<10	<10	<10	<10	<10	-	**17** (+<10)
Gemeente Lisse	<10	-	-	-	<10	<10	<10	-	**<10** (+<10)
Gemeente Nieuwkoop	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	**17** (+10)
Gemeente Noordwijk	<10	-	<10	<10	10	19	<10	-	**46** (+0)
Gemeente Oegstgeest	<10	-	<10	36	<10	<10	-	-	**46** (+10)
Gemeente Teylingen	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	**27** (<10)
Gemeente Voorschoten	<10	-	<10	<10	<10	<10	-	<10	**20** (+13)
Gemeente Zoeterwoude	-	-	-	-	<10	-	-	-	**<10** (+0)
Andere gemeente buiten de regio	11	<10	<10	21	<10	16	-	<10	**54** (+10)
Gemeente in regio onbekend	<10	<10	<10	<10	18	22	-	11	**65** (+14)

3.2 DE PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

3.2.1 GENDER

Tabel 10a geeft de genderidentiteit van de getelde dak- en thuisloze personen weer. Van de getelde volwassen dak- en thuisloze mensen was 72% (664 personen) bij de professional bekend als *man*, 27% als *vrouw* (253 personen) en minder dan 10 personen als *non-binair* (<1%). Daarnaast is van minder dan 10 personen de genderidentiteit *onbekend* (<1%).

Tabel 10a. Gender van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Man	664	72%
Vrouw	253	27%
Non-binair	<10	<1%
Onbekend	<10	<1%
Totaal	**924**	**100%**

Tabel 10b geeft de verdeling van mannen en vrouwen binnen de verschillende verblijfssituaties weer. In elk van de verblijfssituaties verbleven zowel mannen als vrouwen en vormen mannen de grootste groep. De getelde vrouwen verbleven het vaakst in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen, bij familie, vrienden of derden en in een woning met dreigende huisuitzetting. In deze verblijfscategorieën vormden zij tussen de 35 en 40% van het aantal getelde personen.

Tabel 10b. Verdeling van volwassen mannen en vrouwen per verblijfssituatie op 11 april 2024

	Verblijfssituatie	Aantal volwassenen	%	Aantal mannen	%	Aantal vrouwen	%
1.	In openbare ruimte	58	**6%**	53	91%	<10	<17%
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	70	**8%**	62	89%	<10	<14%
3.	In tijdelijke opvang dak- en thuisloze mensen	175	**19%**	105	60%	70	40%
4.	In een instelling	110	**12%**	96	87%	11	10%
5.	In niet-conventionele woonruimte	93	**10%**	76	82%	17	18%
6.	Bij familie, vrienden of derden	327	**35%**	212	65%	113	35%
+	Dreigende huisuitzetting	71	**8%**	44	62%	27	38%
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	**2%**	16	80%	<10	<50%
	Totaal	**924**	**100%**	**664**		**253**	

* Het verschil tussen totaal aantal personen en uitsplitsing mannen en vrouwen bestaat uit getelde personen met een andere of onbekende genderidentiteit.

3.2.2 LEEFTIJD

Tabel 11 geeft de leeftijdsverdeling van de getelde volwassenen en kinderen weer. Opvallend is het hoge percentage *kinderen (0-17 jaar)* (251 kinderen, 21%) en *jongeren tot en met 27 jaar* (212 jongeren, 18%). Samen vormen zij 39% van het totaal aantal getelde mensen. Bijna twee derde van de getelde personen (761 personen, 65%) was jonger dan 40 jaar. 5% van de personen was 60 jaar of ouder.

Tabel 11. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze volwassenen en kinderen

	Aantal personen	%
0-17 jaar	251	21%
18-27 jaar	212	18%
28-39 jaar	298	25%
40-49 jaar	214	18%
50-59 jaar	129	11%
60-69 jaar	36	3%
70+	13	1%
Onbekend	22	2%
Totaal	**1.175**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

De groep jongeren (18-27 jaar), waarvan het merendeel alleenstaand was zonder kinderen (72%), verbleef het vaakst bij familie, vrienden of derden (43%) of in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen (23%).

3.2.3 NATIONALITEIT EN GEBOORTELAND

Tabel 12 geeft de nationaliteit van de getelde dak- en thuisloze personen weer. Ruim twee derde van de getelde dak- en thuisloze personen (597 personen, 65%) had de *Nederlandse nationaliteit.* 10 personen (1%) hadden eveneens de Nederlandse nationaliteit, maar waren *uitgeschreven uit het BRP en hadden daarom een registratie RNI.* 6% van de getelde mensen (58 personen) was *EU-burger* en 10% van de mensen (88 personen) had de *nationaliteit van een land buiten de EU.*

In totaal zijn er 39 verschillende niet-Nederlandse nationaliteiten geteld. De meest voorkomende niet-Nederlandse nationaliteiten zijn Pools (36 personen, 25%), Marokkaans (27 personen, 18%), en Syrisch (19 personen, 13%). De nationaliteit van 171 personen (19%) was *onbekend.*

Het merendeel van de getelde personen werd *in Nederland geboren* (477 personen, 52%). 34% van de mensen werd geboren *buiten Nederland* (311 personen) en van 15% van de personen (136 personen) is het geboorteland *onbekend.* De vier meest voorkomende geboortelanden van de getelde personen die buiten Nederland zijn geboren, zijn: Syrië, Marokko en Polen.

Tabel 12. Nationaliteit van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Nederlandse nationaliteit	597	65%
Nederlandse nationaliteit, maar uitgeschreven uit het BRP, daarom registratie RNI	10	1%
EU-burger	58	6%
Nationaliteit van land van buiten de EU	88	10%
Onbekend	171	19%
Totaal	**924**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

Van de 88 personen met de *nationaliteit van een land buiten de EU*, had 31% (27 personen) een *tijdelijk verblijfsrecht* en 27% (24 personen) had een *permanent verblijfsrecht.* Daarnaast verbleef 17% van de personen *onwettig* (15 personen) en voor 23 personen (25%) is de verblijfsstatus *onbekend* (zie Tabel 13).

Tabel 13. Verblijfsstatus van de getelde volwassenen met de nationaliteit van een land buiten de EU

	Aantal volwassenen	%
Tijdelijk verblijfsrecht	27	31%
Permanent verblijfsrecht	24	27%
Onwettig verblijf	15	17%
Onbekend	22	25%
Totaal	**88**	**100%**

3.2.4 SAMENSTELLING HUISHOUDEN

Onder *huishouden* worden de personen verstaan met wie de dak- of thuisloze persoon samenleeft in een situatie van dak- of thuisloosheid. Het gaat daarbij om private huishoudens. Institutionele huishoudens zoals het samenwonen in een instelling vallen hier niet onder, net als vormen van huishoudens waarbij meerdere personen leven in een woning met gedeelde faciliteiten. Bij de samenstelling van het huishouden gaan we uit van de feitelijke situatie en niet van de eventuele registratie van de relatie tussen personen. Zo worden ongehuwde partners aangeduid als 'partners' en een koppel dat uit elkaar is maar nog wettelijk getrouwd is als 'zonder partner'.

In Tabel 14 wordt de samenstelling van het huishouden weergegeven. Met 'kinderen' doelen we hier enkel op *direct betrokken kinderen*. De tabel laat zien dat meer dan twee derde van de getelde dak- of thuisloze mensen *alleenstaand zonder kinderen* was (635 personen, 69%). 260 personen van deze groep (41%) hadden wel indirect betrokken kinderen. Daarnaast waren 96 personen (10%) *alleenstaand met kind(eren),* deze groep bestaat voor het grootste deel uit vrouwen (75%). 8% van de volwassenen leefde samen met een partner, waarvan 24 personen (3% van het totaal) *samen met hun partner zonder kinderen* en 47 personen (5% van het totaal) *samen met hun partner en kind(eren).* Verder verbleven minder dan 20 personen (<2%) *met hun ouder(s)*. 16 personen (2%) verbleven in een *ander familieverband zonder kinderen* in een situatie van dak- of thuisloosheid en minder dan 10 personen (<1%) in een *ander familieverband met kinderen*. Van 9% van de personen (84 personen) is de samenstelling van het huishouden *onbekend*.

Van de *indirect betrokken kinderen* was 78% van de kinderen (276 kinderen) betrokken bij een dak- of thuisloze vader en 22% (79 kinderen) bij een dak- of thuisloze moeder.

Tabel 14. Samenstelling huishouden van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Alleenstaand zonder kinderen	635	69%
Alleenstaand met kind(eren)	96	10%
Met partner zonder kinderen	24	3%
Met partner met kind(eren)	47	5%
Met ouder(s) zonder kinderen	<10	<1%
Met ouder(s) met kind(eren)	<10	<1%
Ander familieverband zonder kinderen	16	2%
Ander familieverband met kind(eren)	<10	<1%
Onbekend	84	9%
Totaal	**924**	**100%**

3.2.5 GEZONDHEID

Tabel 15 geeft aan of de getelde dak- en thuisloze mensen te maken hebben met gezondheidsproblemen. Vrijwel alle vragenlijsten zijn ingevuld zonder betrokkenheid van de desbetreffende dak- en thuisloze personen. Daarom zijn deze cijfers grotendeels gebaseerd op de professionele inschatting van de medewerkers van de tellende organisaties. Hen werd gevraagd of er sprake was van (een vermoeden van) diverse gezondheidsklachten. Bij een deel van de personen is wellicht bekend bij de professionals dat er sprake is van officiële diagnoses, bij een ander deel van de personen is dit niet het geval. Bij een groot deel van de personen is niet bekend of er sprake is van gezondheidsproblemen. Bovendien is niet duidelijk of deze gezondheidskenmerken als oorzaak of gevolg kunnen worden gezien in relatie tot (dreigende) dak- en thuisloosheid. Voorzichtigheid is daarom geboden bij het interpreteren van deze cijfers. In de vragenlijst konden er meerdere gezondheidsproblemen worden opgegeven per persoon. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

Bij 43% van de getelde dak- en thuisloze personen (401 personen) was er vermoedelijk sprake van *psychische of psychiatrische problematiek*, bij 33% (301 personen) was er vermoedelijk sprake van *verslavingsproblematiek* en bij 15% (136 personen) was er vermoedelijk sprake van een *verstandelijke beperking*. 11% van de mensen (104 personen) had vermoedelijk *langdurige lichamelijke problemen* en 5% (43 personen) had vermoedelijk een *fysieke beperking*. Bij 10% van de mensen (96 personen) was de inschatting dat er *geen gezondheidsproblemen* waren. Voor 21% van de getelde personen (191 personen) is de informatie over gezondheidsproblemen *niet bekend*. Bovenstaande percentages van bekende gezondheidsproblemen zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen met vermoedelijke gezondheidsproblemen.

Tabel 15. Vermoedelijke gezondheidsproblemen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924)

	Aantal volwassenen	%
Vermoeden van psychische/psychiatrische problemen	401	43%
Vermoeden van verslaving	301	33%
Vermoeden van verstandelijke beperking	136	15%
Langdurig lichamelijke problemen	104	11%
Fysieke beperking	43	5%
Geen (bekende) gezondheidsproblemen	96	10%
Onbekend	191	21%

Van de in totaal 924 getelde volwassenen, was er bij 21% (195 personen) vermoedelijk sprake van zowel *psychische/psychiatrische problematiek* als van *verslavingsproblematiek*. Bij 10% van de personen (91 personen) was er vermoedelijk sprake van zowel *psychische/psychiatrische problemen* als van een *verstandelijke beperking*. 9% van de personen (81 personen) had vermoedelijk zowel een *verstandelijke beperking* als *verslavingsproblematiek*. Bij 7% van de personen (62 personen) was er vermoedelijk sprake van zowel *een verstandelijke beperking*, *psychische/psychiatrische problematiek* als *verslavingsproblematiek*.

3.2.6 VERLEDEN IN EEN INSTELLING

Tabel 16 geeft het instellingsverleden weer van de getelde dak- en thuisloze personen. Van de getelde dak- en thuisloze personen verbleven 192 mensen (21%) op enig moment in hun leven in *detentie*, 96 personen (10%) verbleven ooit in een *psychiatrische voorziening* en 63 personen (7%) verbleven ooit in een *jeugdzorgvoorziening*. 198 mensen (21%) *verbleef nooit in een van de opgesomde instellingen*. Van 315 personen (34%) is *onbekend* of zij op enig moment in hun leven in een instelling verbleven. Of iemand ooit in een psychiatrische instelling of in een jeugdzorgvoorziening verbleef, is voor het merendeel van

de personen onbekend. De genoemde percentages zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen dat op enig moment in een instelling verbleef.

Tabel 16. Ervaring met verblijf in een instelling van getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924).

	Aantal volwassenen	%
Detentie		
Ja	192	21%
Nee	335	36%
Onbekend	397	43%
Totaal	**924**	**100%**
Psychiatrische voorziening		
Ja	96	10%
Nee	356	39%
Onbekend	472	51%
Totaal	**924**	**100%**
Jeugdzorgvoorziening		
Ja	63	7%
Nee	337	36%
Onbekend	524	57%
Totaal	**924**	**100%**
Geen ervaringen in een instelling	198	21%
Instellingsverleden geheel onbekend	315	34%

3.2.7 INKOMSTENBRONNEN

Tabel 17 geeft de verschillende *inkomstenbronnen* van de getelde dak- en thuisloze personen weer. In de vragenlijst konden er meerdere inkomstenbronnen per persoon worden ingevuld. Daarom tellen de genoemde percentages niet op tot 100.

De meestgenoemde inkomstenbron is *inkomen uit een bijstandsuitkering (Participatiewet uitkering)* (231 personen, 25%), gevolgd door *inkomen uit vast of tijdelijk werk* (193 personen, 21%). De andere meest voorkomende inkomstensbron is *inkomen uit een ziekte- of arbeidsongeschiktheidsverzekering* (89 personen, 10%). In totaal ontvingen 357 personen (39%) een inkomen uit een uitkering. Daarnaast hadden 26 personen een *informeel inkomen* (3%), zoals 'zwart' schoonmaakwerk, en hadden 15 personen een inkomen uit *illegale activiteiten* (2%). 11% van de getelde dak- en thuisloze mensen (103 personen) had op het moment van de telling *geen inkomen.* Voor 24 personen (3%) werd een *andere inkomstenbron* aangeven, zoals het inkomen van een partner, sekswerk en leven op overwaarde van een woning of van spaargeld. Van 18% van de personen (166 personen) is de inkomstenbron *onbekend*.

Tabel 17. Inkomstenbronnen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924)

	Aantal volwassenen	%
Bijstandsuitkering (participatiewet uitkering)[9]	231	25%
Vast of tijdelijk werk (inclusief ZZP'ers)	193	21%
Ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering	89	10%

9 *Binnen deze categorie valt tevens de daklozenuitkering. De daklozenuitkering valt onder de Participatiewet, die sinds 1 januari 2015 van kracht is (Participatiewet \| Rijksoverheid.nl).*

Tabel 17. Inkomstenbronnen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924) - *vervolg*

	Aantal volwassenen	%
Leefgeld van een instelling	58	6%
Informeel inkomen	26	3%
Werkloosheidsuitkering	25	3%
Illegale activiteiten	15	2%
Studiefinanciering (DUO)	13	1%
Pensioen/AOW-uitkering	12	1%
Geen inkomen	103	11%
Anders	24	3%
Onbekend	166	18%

3.2.8 ACTIEVE BEGELEIDING

Tabel 18 laat zien of de getelde dak- of thuisloze mensen actieve begeleiding ontvingen. Actieve begeleiding is gedefinieerd als 'minimaal 1 begeleidingscontact in de afgelopen maand'. Ruim twee derde van de getelde dak- of thuisloze personen werd *actief begeleid* door één of meerdere organisaties (651 personen, 70%). Veel genoemde begeleidende organisaties zijn de Binnenvest, GGZ Rivierduinen, Brijder Verslavingszorg, COOL en verscheidene sociale wijkteams. 15% van de getelde personen (137 personen) ontving *geen actieve begeleiding*. Van 136 personen (15%) is *onbekend* of zij actief werden begeleid door een instantie of organisatie.

Tabel 18. Ontvangen van actieve begeleiding in maand voorafgaand aan de teldag

	Aantal volwassenen	%
Ja	651	70%
Nee	137	15%
Onbekend	136	15%
Totaal	**924**	**100%**

3.2.9 BRIEFADRES

Tabel 19 geeft weer hoeveel van de getelde dak- en thuisloze personen een briefadres[10] hadden. Iets minder dan de helft van de getelde mensen *beschikte over een briefadres* (422 personen, 46%). Een briefadres (ook wel een postadres genoemd) is een adres waar de overheid iemand zonder woonadres kan bereiken (Rijksoverheid, z.d.). De meeste mensen hadden een briefadres bij een van de deelnemende gemeenten, bij familie of vrienden, of bij de Binnenvest. Ongeveer een derde van de mensen had *geen briefadres* (328 personen, 35%) en voor een vijfde van de mensen is deze informatie *niet bekend* (174 personen, 19%).

10 *Er is enkel gevraagd of mensen beschikken over een briefadres en niet of mensen beschikken over een woonadres. Het kan zijn dat mensen die geen briefadres hebben wel een woonadres hebben waar zij zich kunnen inschrijven (dit is bijvoorbeeld het geval bij mensen met dreigende huisuitzetting).*

Tabel 19. Aantal getelde volwassen dak- en thuisloze personen met een briefadres

	Aantal volwassenen	%
Ja	409	44%
Ja, maar onbekend waar	13	1%
Nee	328	35%
Onbekend	174	19%
Totaal	**924**	**100%***

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

3.2.10 AANLEIDING(EN) VOOR DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 20 geeft een overzicht van de aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid bij de getelde dak- en thuisloze mensen. Het is niet gezegd dat dit de enige aanleidingen waren; het kan goed zijn dat er sprake was van een samenspel van factoren. In de vragenlijst konden meerdere aanleidingen per persoon worden aangegeven. De percentages tellen daarom niet op tot 100.

Verschil tussen aanleiding verlies woonzekerheid en oorzaken van dak- en thuisloosheid
In de vragenlijst werd gevraagd naar factoren die bijdroegen aan het verlies van woonzekerheid bij de mensen die de professionals hebben geteld (aanleidingen verlies woonzekerheid). Belangrijk om te benadrukken is dat het hierbij niet gaat om *oorzaken* van dak- en thuisloosheid. Vanuit bestaande kennis over oorzaken van dak- en thuisloosheid weten we dat zowel structurele als individuele factoren een rol spelen bij dak- en thuisloosheid. De belangrijkste structurele factoren zijn het gebrek aan betaalbare en passende huisvesting, onvoldoende inkomen (uit werk of uitkering), en onvoldoende toegankelijke en passende zorg en ondersteuning (Raad Volksgezondheid en Samenleving, 2020; Ministerie van BZK, Ministerie van SZW & Ministerie van VWS, 2020). Voor het oplossen van dak- en thuisloosheid is het belangrijk om te kijken naar zowel structurele als naar individuele factoren. De aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid die uit dit onderzoek naar voren komen, vormen een belangrijke basis voor gesprekken met professionals over maatregelen ten behoeve van preventie.

De meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid zijn een *relatiebreuk* (140 personen, 15%), *conflict met familie/huisgenoten* (130 personen, 14%), *verslaving* (126 personen, 14%) en *psychische problematiek* (113 personen, 12%). Daarnaast was voor ongeveer een tiende van de personen *huisuitzetting vanwege overlast* (97 personen, 10%), *huisuitzetting vanwege huurschuld* (96 personen, 10%), *financiële problemen* (89 personen, 10%) en *(huiselijk)geweld* (81 personen, 9%) aanleiding tot het verlies van woonzekerheid. Voor 5% van de getelde dak- en thuisloze personen (46 mensen) wordt een (bijkomende) *andere aanleiding genoemd.* Voor 150 personen (16%) is de aanleiding voor het verlies van woonzekerheid *onbekend.*

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=924)

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Huisuitzetting		
vanwege overlast	97	10%
vanwege huurschuld	96	10%
vanwege drugshandel	36	4%
vanwege woonfraude	12	1%
vanwege beëindiging van een omklapcontract	<10	<1%

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=924) - *vervolg*

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Gedwongen verlaten van woning		
vanwege einde van de huurovereenkomst	30	3%
vanwege ongeschikte/onbewoonbare woning	15	2%
vanwege verkoop van de woning	10	1%
vanwege renovatie	<10	<1%
Relationele problemen/gebeurtenissen		
Relatiebreuk	140	15%
Conflict met familie/ huisgenoten	130	14%
(Huiselijk) geweld	81	9%
Onveilige thuissituatie anders dan huiselijk geweld (bv. verwaarlozing, financiële uitbuiting, drugsmisbruik of verslaving)	46	5%
Overlijden van huisgenoot	12	1%
Geaardheid of genderidentiteit,	<10	<1%
Overig		
Verslaving	126	14%
Psychische problematiek	113	12%
Financiële problemen	89	10%
Immigratie	64	7%
Ontslag uit een instelling	48	5%
Werkloosheid	38	4%
Remigratie	32	3%
Illegaliteit	29	3%
Uitzetting uit instelling/voorziening vanwege incident of gedrag	21	2%
Persoon is arbeidsmigrant en is met verlies van werk ook woning kwijtgeraakt	11	1%
Gevlucht vanwege een oorlog	11	1%
Calamiteiten zoals brand, overstroming, etc.	<10	<1%
Persoon is arbeidsmigrant en verblijft via werkgever	<10	<1%
Anders	46	5%
Aanleiding onbekend	150	16%

3.2.11 DUUR VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 21 geeft weer hoe lang mensen dak- of thuisloos waren op de teldag. Minder dan de helft van de getelde personen (366 personen, 40%) was korter dan een jaar dak- of thuisloos. Hiervan waren 136 personen (15% van het totaal) *minder dan vier maanden dak- of thuisloos* en 230 personen (25% van het totaal) *vier maanden tot een jaar dak- of thuisloos*. Ongeveer een derde van de getelde personen (331 personen, 36%) was langer dan een jaar dak- of thuisloos, waarvan 196 personen (21% van het totaal) *twee jaar of langer.* 71 personen (8%) hadden op de teldag *nog huisvesting* maar dreigden binnen een maand na de teldag uit huis gezet te worden. Voor 156 personen (17%) is de duur van hun dak- of thuisloze situatie *onbekend.*

Tabel 21. Duur van dak- en thuisloosheid van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Minder dan vier maanden	136	15%
Vier maanden tot een jaar	230	25%
Een tot twee jaar	135	15%
Twee jaar of langer	196	21%
Er is nog huisvesting*	71	8%
Onbekend	156	17%
Totaal	**924**	**100%****

* Enkel van toepassing voor personen die zijn geteld in een woning met dreigende huisuitzetting

** Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

Van de getelde volwassenen was een grote groep twee jaar of langer dak- of thuisloos (21%). De grootste groep was alleenstaand zonder kinderen (82%) en het merendeel was man (79%). De mensen binnen deze groep verbleven het vaakst bij familie, vrienden en derden (42%), in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (18%) of in niet-conventionele woonruimten (10%). Het grootste deel van de mensen die twee jaar of langer dak- of thuisloos was, was tussen de 28 en 39 jaar (29%), tussen de 40 en 49 jaar (24%) en tussen 18 en 27 jaar (19%). Daarnaast had bijna drie kwart van de mensen die langdurig dak- of thuisloos waren de Nederlandse nationaliteit (70%) en had 14% de nationaliteit van een land buiten de EU.

3.3 OPVANG VOOR OEKRAÏENSE VLUCHTELINGEN

Een groep die buiten de scope van het telonderzoek valt, zijn mensen die opgevangen worden in de zogeheten 'Oekraïne opvang': de opvang voor mensen die gevlucht zijn uit Oekraïne in verband met de oorlog. Omdat dit een relatief grote groep is die ook een huisvestingsvraag heeft, geven we hier weer hoeveel mensen in de Oekraïne opvang verbleven.

In regio Holland Rijnland[11] werden er in mei 2024 2.499 Oekraïense vluchtelingen opgevangen, waarvan 13 'derdelanders'. De meeste vluchtelingen (1.713 personen, 69%) verbleven in gemeentelijke opvang locaties. Ongeveer 30% van de vluchtelingen (733 personen, 29%) verbleef op particuliere opvanglocaties. Er werden geen Oekraïense vluchtelingen opgevangen op campings of vakantieparken.

11 *De genoemde aantallen zijn exclusief gemeente Kaag en Braassem, deze cijfers waren niet bekend bij de onderzoekers en zijn daarom niet opgenomen.*

4

RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

4 RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In de zes regio's waar in 2024 een ETHOS-telling werd uitgevoerd is aanvullend onderzoek gedaan naar de situatie van dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Het doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de aantallen, leefsituaties en profielkenmerken van deze groepen. In de periode van maart tot juni 2024 hielden onderzoekers van Hogeschool Utrecht in alle zes de regio's online focusgroepen met professionals die in contact staan met dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. In totaal namen er vanuit de zes regio's 39 personen deel aan de focusgroepen gericht op dak- en thuisloze arbeidsmigranten en 36 personen aan de focusgroepen gericht op campings- en vakantieparken. Deelnemers waren onder andere werkzaam bij gemeenten (beleidsmedewerkers en BOA's), provincies (aanpak vakantieparken), maatschappelijke opvangorganisaties, de GGD, wijkteams, vakantieparken, een branchevereniging van vakantieparken en Stichting Barka. In een van de regio's namen ook twee voormalig bewoners van campings en vakantieparken deel. Ter voorbereiding op de dataverzameling werd een beknopte literatuurverkenning uitgevoerd en werden online gesprekken gevoerd met enkele deskundigen. Hieronder staan de overkoepelende resultaten beschreven van het onderzoek in de zes regio's. Daarbij worden ook enkele regio-specifieke kenmerken uitgelicht voor regio Holland Rijnland. Het onderzoek geeft een globaal beeld van de situatie in de zes regio's en gaat niet in op de specifieke situatie in de verschillende regiogemeenten binnen deze regio's. De citaten in dit hoofdstuk zijn afkomstig van professionals uit alle zes de regio's, dus niet uitsluitend uit regio Holland Rijnland.

4.1 ARBEIDSMIGRANTEN IN EEN SITUATIE VAN DAK- OF THUISLOOSHEID

4.1.1 ZICHT OP HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN IN DE ZES REGIO'S

In alle zes regio's werd op basis van het kwalitatieve onderzoek niet duidelijk wat de precieze omvang is van de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten. Geen van de zes regio's heeft hier goed zicht op of kan hier een reële inschatting van maken. Dit komt onder andere doordat de kennis over de groep arbeidsmigranten en het gemeentelijk beleid met betrekking tot arbeidsmigranten versnipperd zijn over verschillende afdelingen en beleidsterreinen, zowel binnen de gemeenten als daarbuiten. Ook schrijven veel arbeidsmigranten zich niet in bij de gemeente.

> *'Formeel zijn ze niet eens in Nederland, terwijl ze er wel zijn. [....] Als ik een kind geboren zie worden en beide ouders niet in de BRP staan ingeschreven, dan wordt het kind niet ingeschreven. Dat kind valt volledig buiten beeld. Zo hebben we veel spookburgers, spookarbeiders, die overal buiten vallen.'*
>
> (medewerker aanpak vakantieparken bij een provincie)

Er zijn geen officiële cijfers, maar de betrokken professionals in de zes regio's zien dat het aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid de afgelopen jaren fors is toegenomen.

De mate waarin gemeenten in de zes regio's moeite doen om zicht te krijgen op arbeidsmigranten in een kwetsbare situatie loopt sterk uiteen. Sommige gemeenten hebben een actieve en outreachende aanpak. Zij doen bijvoorbeeld onderzoek bij bedrijven die ervan verdacht worden dat zij niet goed omgaan met hun werknemers. Andere gemeenten handelen voornamelijk reactief. Zij doen pas onderzoek wanneer er meldingen binnenkomen over de zorgelijke leefsituaties van arbeidsmigranten bij de gemeente zelf of bij het meldpunt 'Meld Misdaad Anoniem'. In regio Holland Rijnland heeft vooral outreachend werk steeds meer dak- en thuisloze arbeidsmigranten in beeld die problemen hebben op meerdere levensgebieden.

Bij controles treffen ambtenaren in de zes regio's geregeld mensen aan die niet staan ingeschreven en dus illegaal wonen.

> *'Vijf locaties, ongeveer vijftig arbeidsmigranten aangetroffen en slechts één persoon was geregistreerd. Ze hadden geen huurovereenkomst. Ze hadden niks.'*
>
> (beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Desondanks handhaven gemeenten in de zes regio's lang niet altijd, vanwege capaciteitsproblemen, het ontbreken van alternatieve huisvesting en angst voor extra zorgvragen en administratieve lasten. Volgens betrokken professionals wordt daarom veel gedoogd en weggekeken. Bij een deel van de gemeenten in de zes regio's is er weinig politiek draagvlak om tot oplossingen te komen. In regio Holland Rijnland zijn er initiatieven vanuit de gemeenten om meer zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten, bijvoorbeeld door gesprekken te voeren met uitzendbureaus over huisvesting van hun werknemers.

Aan de andere kant zien betrokken professionals dat arbeidsmigranten soms zelf bang zijn om in beeld te komen bij gemeenten uit angst voor negatieve gevolgen. Het komt voor dat arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid bezoek krijgen van ambtenaren en de dag daarop hun woonruimte hebben verlaten.

> *'Zij willen niet in beeld zijn en proberen dit zo veel mogelijk te voorkomen. Hier worden verschillende redenen voor genoemd: ze zijn op de vlucht voor iets of willen absoluut niks te maken hebben met de overheid. Het vermoeden is dat de kinderen ook moeten werken, en dat zij uitgebuit worden.'*
>
> (beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Professionals zien ook vaak dat werkgevers arbeidsmigranten verplaatsen op het moment dat de gemeente hen in beeld krijgt. Op deze manier worden zij bewust onder de radar gehouden.

4.1.2 PROFIELKENMERKEN VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

Volgens betrokken professionals in de zes regio's zijn de meeste dak- en thuisloze arbeidsmigranten man; een aanzienlijk kleiner percentage is vrouw. De situatie van vrouwelijke arbeidsmigranten in leefsituaties van dak- en thuisloosheid is volgens de professionals extra kwetsbaar: zij krijgen regelmatig te maken met seksueel misbruik, geweld en uitbuiting.

> *'Een jonge vrouw koos voor het slapen in een auto, zij wilde niet terug naar Polen, zij wilde niet naar de winteropvang. Ze was gefixeerd op het idee dat ze een nieuwe baan zou vinden. Het verblijf in de auto was iets 'van haar', haar eigen spulletjes. Ze wilde dat niet loslaten. Ze werd misbruikt door mannen. Jonge vrouwen zijn vooral kwetsbaar omdat ze niet zo ervaren zijn. Mannen kunnen hen gemakkelijk manipuleren.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

De meeste arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven zonder partner en kinderen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid, maar er zijn ook arbeidsmigranten die met hun partner en/of kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid verblijven. De leeftijden van dak- en thuisloze arbeidsmigranten lopen uiteen. In meerdere regio's wordt een sterke toename van het aantal jonge dak- en thuisloze arbeidsmigranten gezien. De groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's bestaat voornamelijk uit mensen uit Midden- en Oost-Europa, waarbij Polen, Bulgaren en Roemenen de grootste groepen vormen. Er zijn volgens de betrokken professionals niet veel dak- of thuisloze arbeidsmigranten die uit landen buiten Europa komen. De meeste dak- en thuisloze arbeidsmigranten die werken, verrichten laag of ongeschoold werk. In regio Holland Rijnland zijn veel arbeidsmigranten werkzaam in de bollenteelt, tuinbouw, de kassen of op bloemenveilingen. Bij arbeidsmigranten die in beeld komen bij organisaties spelen naast problemen met huisvesting ook problemen op andere gebieden, zoals financiën en lichamelijke en geestelijke gezondheid. Ook hun rechtsbescherming staat onder druk: de professionals vermoeden dat arbeidsmigranten vaak

bewust worden geselecteerd op het niet machtig zijn van de Nederlandse of Engelse taal, zodat zij niet goed weten waar zij recht op hebben. Dit maakt het gemakkelijker om hen uit te buiten. Professionals zien ook dat een deel van de arbeidsmigranten slachtoffer is van mensenhandel.

4.1.3 LEEFSITUATIES VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

De leefsituaties waarin dak- en thuisloze arbeidsmigranten zich bevinden, zijn volgens de professionals in de zes regio's divers. Een deel van de dak- en thuisloze arbeidsmigranten verblijft in de openbare ruimte, zoals op straat, in de natuur, of in een parkeergarage. Een klein deel verblijft in een opvang voor dakloze mensen. In de winter verblijven zij vaak in de winternoodopvang, waar ze gratis kunnen verblijven als de koudweerregeling van kracht is. Professionals in de zes regio's zien dat sommige werkgevers deze noodopvang benutten als huisvesting gedurende de winterperiode. Zij zetten arbeidsmigranten daar soms met busjes af. Wanneer er geen koudweerregeling van kracht is, krijgen dakloze arbeidsmigranten in de zes regio's vaak geen toegang tot de opvang voor dakloze mensen. Zij worden vaak als 'niet rechthebbend' gezien, wat volgens de betrokken professionals lang niet altijd terecht is.

> *'Ik hoor vaak de vraag van de gemeente: zijn ze hier vijf jaar of langer? Dat is vaak de eerste vraag. Dat betekent niet dat ze geen rechten hebben. Ook als ze hier drie jaar zijn, kunnen ze al rechten hebben. We moeten bewijzen dat ze hier hebben gewerkt, belasting hebben betaald en een zorgverzekering hebben. Ik probeer alles om dit te bewijzen.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

Arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven ook in andere leefsituaties van dak- en thuisloosheid, zoals bij vrienden, familie of derden en in niet-conventionele woonruimten vanwege gebrek aan passende huisvesting. Geschat wordt dat de grootste groep arbeidsmigranten in een niet-conventionele woonruimte verblijft. Soms is dat een auto of de werkplek van de arbeidsmigranten, maar het vaakst is dit volgens betrokken professionals een woonruimte die wordt aangeboden door de werkgever, vaak tegen zeer hoge kosten. Professionals uit de zes regio's geven aan dat de huisvesting van arbeidsmigranten voor werkgevers een zeer lonend verdienmodel is. Geregeld worden arbeidsmigranten gehuisvest op campings en vakantieparken. Ook worden arbeidsmigranten door de werkgever ondergebracht in wooncomplexen, particulier verhuurde huizen en hotels die specifiek worden gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Omdat wonen en werken doorgaans aan elkaar gekoppeld zijn, zijn arbeidsmigranten sterk afhankelijk van hun werkgever: het verlies van werk leidt tot verlies van huisvesting. Veel arbeidsmigranten hebben dus geen woonzekerheid. Zij zijn vaak gedwongen om genoegen te nemen met gebrekkige huisvesting: ze hebben geen alternatief en weten dat ze het risico lopen om hun baan en daarmee hun woonruimte te verliezen als ze hiertegen in protest komen. Betrokken professionals zien dat werkgevers vaak bewust gebruikmaken van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten. Zij rekenen hoge tarieven voor huisvesting van vaak zeer lage kwaliteit, wat hen veel geld oplevert. De door werkgevers verstrekte woonruimte is vaak in slechte staat en overbewoond. Niet zelden moeten arbeidsmigranten hun bed delen met anderen: de bedden worden vaak afwisselend gebruikt door mensen die overdag werken en mensen die 's nachts werken. Ook delen sommige werkgevers boetes uit aan arbeidsmigranten als de woonruimte niet goed genoeg is opgeruimd, bijvoorbeeld als hun bed niet is opgemaakt en hun schoenen niet tegen de muur staan.

> *'Wij zagen bij de illegale kamerverhuur dat er een afhankelijkheidsrelatie is. Je kan niet klagen tegen je huisbaas want dat is ook je werkgever en dan verlies je misschien je baan. Het zijn slechte kamers, met slechte isolatie en waar schimmels zijn. Het is geen goede huisvesting. Enkele bedrijven doen het wel goed, maar het merendeel werkt met arbeidsbureaus. Ook wordt soms de huur ineens verhoogd met 200 euro, zonder dat dit mag.'*
>
> (medewerker maatschappelijke opvang)

Arbeidsmigranten zijn vaak niet goed op de hoogte van hun rechten en plichten. Gemeenten in de zes regio's voeren vaak geen actief beleid om hen hierover te informeren en ook werkgevers doen dit (al dan niet bewust) vaak niet. Hierdoor krijgen arbeidsmigranten geen toegang tot belangrijke voorzieningen in Nederland, zoals uitkeringen, toeslagen en het kunnen inschrijven voor een woning. In regio Holland Rijnland bieden de maatschappelijke opvang en het wijkteam ondersteuning bij het aanvragen van een briefadres. Ook stichting Barka ondersteunt dak- en thuisloze arbeidsmigranten in Nederland hierbij.

> *'Het grootste probleem is huisvesting. Uitzendbureaus beloven goed werk en een goed salaris voor 40 uur per week, maar het is in de praktijk niet zo. [..] Ze belanden daardoor op straat. Ze hebben geen zorgverzekering en geen recht op opvang. Het is ook moeilijk om een briefadres te krijgen voor ze, want ze verblijven vaak nog te kort in Nederland. Het is een groot probleem op dit moment om iets te kunnen regelen voor deze mensen.'*
>
> (medewerker Stichting Barka)

De betrokken professionals in de zes regio's zien dat arbeidsmigranten die samen met hun kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid verblijven voornamelijk verblijven bij vrienden, familie of derden en in niet-conventionele woonruimten. Ook voor de kinderen heeft het gebrek aan toegang tot voorzieningen negatieve gevolgen.

> *'De kinderen hebben geen burgerservicenummer en daardoor lopen ze voorzieningen mis. Ze hebben geen adres, ze wonen in bij iemand die niet wil dat ze zich inschrijven. De gemeente wil geen briefadres verschaffen. De kinderen zijn heel beperkt, doordat ze niet mee kunnen doen met de rest. Doordat de huisvesting niet op een goede manier kan worden geregeld, lopen de kinderen heel veel mis.'*
>
> (beleidsadviseur informatiepunt arbeidsmigranten)

4.2 MENSEN DIE NOODGEDWONGEN VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

4.2.1 ZICHT OP HET AANTAL MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN IN DE ZES REGIO'S

Uit de focusgroepen blijkt dat geen van de zes regio's goed zicht heeft op of een reële inschatting kan maken van het aantal mensen dat noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken. Net als bij dak- en thuisloze arbeidsmigranten komt dat doordat veel mensen zich niet kunnen of willen inschrijven bij de gemeente en doordat het beleid en de uitvoeringspraktijk op dit terrein versnipperd zijn over verschillende gemeentelijke afdelingen en beleidsterreinen. Zo werken de afdelingen handhaving en sociaal domein bijvoorbeeld vaak niet met elkaar samen rondom dit thema, mede doordat gemeenten hier lang niet altijd prioriteit aan geven. Ook is de samenwerking met zorgorganisaties beperkt.

> *'Het is vooral belangrijk om met alle domeinen aan tafel te zitten, anders krijg je nooit het hele beeld. [...] Het bij elkaar brengen van al die verschillende domeinen vanuit de gemeente is al een uitdaging. Vanuit het zorgdomein is er inderdaad weinig zicht op, maar als je met veiligheid gaat praten hebben ze vaak wel een beetje een beeld, of de afdeling die verantwoordelijk is voor de BRP-inschrijvingen. Het bij elkaar brengen, daar win je het mee. Het is echt een integrale aanpak, problematieken op vakantieparken zijn echt heel divers, die kun je nooit vanuit één domein oppakken.'*
>
> (projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Betrokken professionals uit de zes regio's vinden dat gemeenten en camping- en vakantieparkeigenaren te weinig samenwerken bij het in beeld brengen van mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijven. Gemeenten geven aan dat eigenaren van campings en vakantieparken vaak terughoudend zijn in het verschaffen van informatie over deze mensen.

> *'Ze associëren een dakloze met problemen en zeggen: "Wij hebben hier geen problemen." Maar als je dan doorvraagt blijken er wel degelijk daklozen op de camping te zitten. Ze willen geen aandacht daarvoor.'*
>
> (medewerker gemeente)

Om meer zicht te krijgen op de groep mensen die noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken zouden gemeenten volgens de betrokken professionals een meer actieve en outreachende aanpak moeten hanteren. De mate waarin dit gebeurt binnen de zes regio's loopt sterk uiteen. Veel gemeenten geven aan dat zij hiervoor onvoldoende capaciteit hebben en ook het ontbreken van alternatieve huisvesting maakt dat zij dit soort situaties vaak gedogen. Ook is de aanpak erg afhankelijk van de bestuurlijke standpunten van de gemeente. Vaak grijpen gemeenten alleen in na overlastmeldingen of wanneer duidelijk wordt dat er zorg nodig is.

> *'Mensen met verslaving zorgen soms voor overlast en de huisvesting waar ze in wonen is vaak heel beroerd, niet brandveilig. Daar zit een volgend probleem: mensen zitten er vaak omdat ze nergens anders meer terechtkunnen. Als wij gaan handhaven dan is er geen vervangende woonruimte en moeten deze mensen naar de maatschappelijke opvang, en dat is ook een dilemma.'*
>
> (medewerker gemeente)

4.2.2 PROFIELKENMERKEN VAN MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Volgens betrokken professionals in de zes regio's is de groep mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijft heel divers. Het gaat om alleenstaande mannen, arbeidsmigranten, en om alleenstaande ouders (vaker moeders dan vaders), volledige gezinnen (ook van arbeidsmigranten), jongeren, en starters op de woningmarkt.

Aanleidingen voor noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Er zijn verschillende omstandigheden die ertoe kunnen leiden dat mensen noodgedwongen op campings en vakantieparken terecht komen. Volgens professionals uit de zes regio's raakte een deel van de mensen door persoonlijke omstandigheden hun huisvesting kwijt, bijvoorbeeld door schulden, een relatiebreuk, huiselijk geweld of de vondst van een wietplantage. Hieronder vallen ook dakloze gezinnen die zich niet durven melden bij de maatschappelijke opvang uit angst dat jeugdzorg hun kinderen bij hen wegneemt. Deze mensen hebben allen onvoldoende inschrijftijd om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning of komen bij woningcorporaties moeilijk aan een woning, bijvoorbeeld vanwege een verleden met hennepteelt of overlast. In regio Holland Rijnland komt het ook voor dat gezinnen zich bij de maatschappelijke opvang melden en dat zij hen vanwege onvoldoende capaciteit in de opvang noodgedwongen plaatsten op campings en vakantieparken en in hotels.

> *'De intentie is vaak: ik verblijf daar even en als ik een huis gevonden heb ga ik daar weer weg. Maar in deze gemeente zijn de wachttijden tussen de zes en acht jaar voor een woning. Particuliere huur is voor veel mensen niet te doen, mensen zijn aangewezen op de sociale huurwoningen, urgentie is vaak niet bereikbaar. Gewoon scheiden is geen argument meer [voor urgentie] ook niet met kinderen.'*
>
> (professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

Daarnaast zijn er studenten of starters die geen passende huisvesting kunnen vinden, terwijl het wonen bij hun ouders voor hen niet meer houdbaar is. Zij staan nog niet lang genoeg ingeschreven bij woningcorporaties om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen. Particuliere huur en het kopen van een woning is voor hen te duur.

> *'Er is een jonge doelgroep, mensen die gek thuis worden. Die betalen 800 euro en dan heb je een stacaravan of chalet.'*
>
> (medewerker branchevereniging recreatieparken)

Voor arbeidsmigranten geldt volgens de professionals uit de zes regio's dat zij vaak door hun werkgever worden geplaatst op campings en vakantieparken. Professionals in een van de regio's geven aan dat er vakantieparken zijn waar honderden arbeidsmigranten verblijven. Arbeidsmigranten beschikken meestal niet over een huurcontract en verkeren daarmee permanent in grote onzekerheid over hun huisvesting. Zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk komt het vaak voor dat zij met meerdere mensen een te kleine ruimte delen en dat de woonunits waarin zij verblijven in slechte staat zijn. De werkgevers vragen volgens de betrokken professionals desondanks exorbitant hoge bedragen voor deze woonruimten.

> *'Ik kwam erachter dat er 12 mensen in een huisje zaten, terwijl er maar 6 bedjes waren. Dus bedjes worden dubbel verdeeld.'*
>
> (medewerker aanpak vakantieparken bij een provincie)

Er wonen ook mensen op campings en vakantieparken die buiten het zicht van instanties willen blijven. Bijvoorbeeld vanwege persoonlijke problemen of schulden of omdat ze geen hulp of bemoeienis willen. Verblijf op een camping of vakantiepark lijkt daarmee een bewuste keuze, maar wordt door hen volgens de professionals vaak gezien als enige optie. Daarnaast verblijven er mensen op campings en vakantieparken die bewust buiten het zicht van instanties worden gehouden. Dit gaat om mensen die onder dwang op campings verblijven als gevolg van mensenhandel of uitbuiting (bijvoorbeeld gedwongen prostitutie). Volgens betrokken professionals uit de zes regio's is dit een zorgwekkende groep die steeds vaker in beeld komt. Naast deze groepen zijn er ook mensen die bewust kiezen voor het verblijf op een camping of vakantiepark om andere redenen dan gebrek aan passende huisvesting. De betrokken professionals zien dat ook zij vaak in de problemen komen wanneer zij zich niet kunnen inschrijven en geen gebruik meer kunnen maken van allerlei voorzieningen.

> *'Heel veel mensen wonen ook al heel lang op een vakantiepark, die zijn misschien wel thuisloos omdat ze op een campingpark hebben besloten te wonen, die hebben ook hun problematiek. Maar wonen daar wel het fijnst. Beetje prikkelvrij, buiten.'*
>
> (projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Op campings en vakantieparken verblijven ook mensen die zich bezighouden met criminele activiteiten en op deze manier onder de radar kunnen blijven. Deze groep mensen valt alleen onder de ETHOS-Light classificatie indien er ook sprake is van een gebrek aan passende huisvesting en deze mensen dus nergens anders terecht zouden kunnen.

4.2.3 LEEFSITUATIES VAN MENSEN DIE VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Mensen die noodgedwongen wonen op campings en vakantieparken verblijven volgens professionals in de zes regio's in verschillende niet-conventionele woonruimten, zoals (sta)caravans, busjes en vakantiewoningen. De kwaliteit van deze woonruimten varieert sterk. Sommige bewoners wonen in relatief goede chalets, maar veel mensen verblijven in verwaarloosde caravans of huisjes die niet geschikt zijn voor permanent verblijf.

> *'Er zijn hele mooie huisjes waarbij je denkt daar wil ik ook wel verblijven, maar er zijn ook caravans waarbij de achterwand van het toilet ontbrak. Het varieert van incomplete woningen tot mooie paleisjes. Er wonen ook vaker kinderen in caravans en vakantiewoningen van slechte kwaliteit.'*
>
> (professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

De professionals uit de zes regio's geven aan dat de woonruimten soms in zo'n slechte staat zijn dat ze niet over basisvoorzieningen zoals stromend water, elektriciteit en/of verwarming beschikken. Professionals zien dat deze slechte omstandigheden een negatief effect hebben op de fysieke en mentale gezondheid van de bewoners. In het bijzonder bij gezinnen met kinderen vinden zij dit zeer zorgelijk.

> *'Mensen wonen in een caravan maar hebben geen uitweg, die caravan is niet geschikt voor bewoning, bij wijze van spreken zak je zo door de vloer heen. Daar wonen mensen met een grote rugzak, die ook ziek zijn soms. Het is niet uit te leggen dat je mensen daar laat wonen. Soms kun je niet anders, maar het is de vraag of je dat moet willen.'*
>
> (medewerker gemeente)

De mogelijkheden voor inschrijving op het adres waar mensen verblijven, zijn vaak beperkt. Het is wettelijk vastgelegd in de Wet Basisregistratie Personen (BRP) dat gemeenten verplicht zijn om mensen in te schrijven op het adres waar zij daadwerkelijk verblijven, maar tegelijkertijd is permanent wonen op een camping of vakantiepark in strijd met het bestemmingsplan. Bovendien staan veel campings en vakantieparken inschrijving niet toe. De regels omtrent wonen en inschrijven op campings en vakantieparken lopen sterk uiteen bij de gemeenten in de zes regio's. Niet kunnen inschrijven belemmert de toegang tot zorg, onderwijs en sociale voorzieningen, zoals het kunnen ontvangen van uitkeringen of toeslagen. Ook hebben veel bewoners geen huurcontract, waardoor zij voortdurend in woononzekerheid verkeren. De betrokken professionals zien dat dit zorgt voor veel stress bij deze bewoners. Zij hebben het gevoel dat zij niet worden gezien door de gemeente.

> *'Het briefadres is een groot probleem. Wij zijn meerdere keren naar de centrumgemeente geweest voor een briefadres, die zeiden: "Ga maar naar de gemeente waarin de camping ligt." Die gemeente zei: "Laat zien dat je daar kunt blijven voor langere tijd." De camping wilde dat niet uit angst voor handhaving. De centrumgemeente zei: "Zolang je geen drugs of drank gebruikt doen we niks voor je." Op den duur ben ik teruggegaan en heb ik gezegd dat we onder een brug verbleven. Pas doen kregen we een briefadres.'*
>
> (oud bewoner vakantiepark)

5

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

5 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Dit rapport beschrijft de resultaten van de ETHOS-telling in regio Holland Rijnland. Dit hoofdstuk vat de resultaten samen, geeft de belangrijkste conclusies weer en blikt terug op de telling.

5.1 SAMENVATTING

5.1.1 EERSTE TELLING AAN DE HAND VAN DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Deze telling brengt dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland in beeld. Daarbij is gebruik gemaakt van een nieuwe telmethode en een voor Nederland nieuwe definitie: ETHOS-Light. Het gaat hier om een daadwerkelijke telling van dak- en thuisloze personen. Voor het eerst zijn in deze regio ook kinderen, mensen ouder dan 65 jaar, mensen zonder verblijfspapieren en mensen in een grote verscheidenheid aan leefsituaties van dak- en thuisloosheid meegeteld. De telling geeft inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen in de regio, de grote diversiteit aan leefsituaties van deze mensen en hun profielkenmerken. Uit de resultaten blijkt dat het betrekken van organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloosheid van cruciaal belang is om zicht te krijgen op alle dak- en thuisloze personen. Ongeveer de helft van de getelde personen kwam namelijk via deze organisaties in beeld.

5.1.2 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Dak- en thuisloosheid is in dit onderzoek gedefinieerd aan de hand van de ETHOS-Light classificatie, een internationaal gevalideerde definitie voor het meten van dak- en thuisloosheid. 54 organisaties telden op 11 april in Holland Rijnland in totaal 1.175 dak- en thuisloze personen, waarvan 924 volwassenen en 251 kinderen. ETHOS-Light deelt dak- en thuisloosheid op in zes verschillende categorieën (zie Tabel 22), waaraan de onderzoekers in navolging van het onderzoeksteam van Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie toevoegden, namelijk personen die uit huis gezet dreigen te worden binnen een maand na de teldag terwijl zij geen passende woonoplossing hebben.

Tabel 22. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen op 11 april 2024

	Totaal getelde personen	1.175			
		Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1.	In de openbare ruimte	58	**6%**	-	**-**
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	70	**8%**	<10	**<4%**
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	**19%**	77	**31%**
4.	In een instelling	110	**12%**	19	**8%**
5.	In niet-conventionele woonruimte	93	**10%**	20	**8%**
6.	Bij familie/ vrienden/ derden	327	**35%**	101	**40%**
+	Dreigende huisuitzetting	71	**8%**	31	**12%**
	Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	**2%**	<10	**<4%**
	Totaal	**924**	**100%**	**251**	**100%**

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

De telling brengt een grote diversiteit aan leefsituaties in beeld. Er verbleven 58 volwassenen in de openbare ruimt. Er werden geen kinderen in de openbare ruimte geteld. Er verbleven 70 volwassenen en minder dan 10 kinderen in de noodopvang. 175 volwassenen en 77 kinderen verbleven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen. 110 volwassenen en 19 kinderen verbleven langer dan nodig in een instelling vanwege gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder dat zij een woonoplossing hadden. 93 volwassenen en 20 kinderen verbleven in niet-conventionele woonruimten zoals een auto, stacaravan, of vakantiewoning zonder rechtsgeldig contract. 71 volwassenen en 31 kinderen verbleven tijdelijk bij familie, vrienden of derden. Verder verbleven er 20 volwassenen en 10 kinderen in een woning met een dreigende huisuitzetting.

De telling laat zien dat dak- en thuisloosheid overal voorkomt. In elk van de 13 deelnemende gemeenten werden mensen getroffen door dak- en thuisloosheid. Er werden in Leiden 446 volwassenen geteld, 89 volwassenen in Alphen aan den Rijn, 49 volwassenen in Katwijk, 46 volwassenen in Noordwijk, 46 volwassenen in Oegstgeest, 27 volwassenen in Teylingen, 21 volwassenen in Kaag en Braassem, 20 volwassenen in Voorschoten, 17 volwassenen in Leiderdorp, 17 volwassenen in Nieuwkoop en 13 volwassenen in Hillegom. In Lisse en Zoeterwoude werden minder dan 10 dak- en thuisloze volwassenen geteld. Ook zijn in bijna alle gemeenten dak- en thuisloze kinderen geteld. Er werden 91 kinderen geteld in Leiden, 29 kinderen in Alphen aan den Rijn, 28 kinderen in Kaag en Braassem, 25 kinderen in Katwijk, 13 kinderen in Voorschoten, 10 kinderen in Nieuwkoop en 10 kinderen in Oegstgeest. In Hillegom, Leiderdorp, Lisse en Teylingen zijn er minder dan 10 kinderen geteld en in Zoeterwoude en Noordwijk werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld.

Of het totale aantal getelde personen hoger of lager is dan verwacht valt niet goed te zeggen. Het aantal dak- en thuisloze personen in deze regio is nog niet eerder op deze manier in kaart gebracht. Bestaande cijfers, zoals de schattingen van het CBS en de cijfers van de Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein, geven weinig tot geen inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen op gemeentelijk en regionaal niveau. De door ons uitgevoerde telling is daarom in feite een nulmeting voor de regio en moet worden gezien als ondergrens, omdat ook met deze methode niet iedereen in beeld komt.

5.1.3 PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

De telling laat zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland heel divers is. 72 procent van de getelde dak- en thuisloze volwassenen in de regio was man, 27 procent was vrouw. Daarnaast werd bij minder dan 10 personen de genderidentiteit anders gedefinieerd of was deze onbekend. 21 procent van de personen was minderjarig, 79 procent was meerderjarig. Het percentage jongeren (18-27 jaar) was 39 procent. 65 procent van de mensen had de Nederlandse nationaliteit. Daarnaast was 6 procent EU-burger en had 10 procent de nationaliteit van een land buiten de EU. 69 procent was alleenstaand zonder kinderen, 10 procent was alleenstaand met kinderen en 5 procent had een partner en kinderen. 40 procent was korter dan een jaar dak- of thuisloos en 21 procent twee jaar of langer. 39 procent van de getelde personen ontving een inkomen uit een uitkering, 21 procent had inkomen uit werk, 11 procent had geen enkel inkomen. Bij 33 procent was er een vermoeden van een verslaving en bij 43 procent was er sprake van een vermoeden van psychische/psychiatrische problematiek. De verblijfssituaties van de getelde dak- en thuisloze mensen blijken niet statisch: een deel van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleef in de twee weken voorafgaand aan de telling in verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

5.2 CONCLUSIES

Met vertegenwoordigers van de betrokken organisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten reflecteerden we op de belangrijkste resultaten van de telling. Op basis van de verzamelde gegevens en de reflecties daarop lichten we enkele conclusies uit[12].

5.2.1 VEEL VROUWEN ZIJN DAK- OF THUISLOOS

Er zijn veel dak- en thuisloze vrouwen geteld: 253 vrouwen verbleven in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid. Dit is 27% van de getelde volwassen personen. Dit percentage is hoger dan percentages die uit bestaande cijfers naar voren komen. Dak en thuisloze vrouwen verbleven met name bij familie, vrienden of derden (45%), in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (26%) en in een woning met dreigende huisuitzetting (11%). Ook werden er vrouwen in de openbare ruimte geteld (<4%). De meeste alleenstaande dak- en thuisloze ouders waren vrouw (75%). Daarnaast waren op de teldag minder dan 10 dak- en thuisloze vrouwen zwanger (<4%).

5.2.2 DAK EN THUISLOOSHEID TREFT EEN GROOT AANTAL KINDEREN EN JONGEREN

De tellingen laten zien dat dak- en thuisloosheid veel kinderen en jongeren treft. 39% van de getelde dak- en thuisloze personen was jonger dan 28 jaar. Op twee gemeenten na, werden in alle gemeenten in de regio kinderen geteld in een situatie van dak- en thuisloosheid. In totaal zijn er 251 dak- en thuisloze kinderen geteld. Deze kinderen verbleven meestal samen met één of meerdere ouders. Minder dan tien kinderen (<4%) verbleven zonder een ouder in deze situatie. De meeste kinderen verbleven bij familie, vrienden of derden (40%). 31% van de kinderen verbleef in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (meestal een gezinsopvang) en 8% van de kinderen verbleef in niet-conventionele woonruimten, zoals een stacaravan of een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract. Dak- en thuisloosheid treft kinderen ook indirect: 355 kinderen waren niet zelf dak- of thuisloos, maar hadden wel een ouder die dak- of thuisloos was (meestal hun vader). Daarnaast waren er 212 jongeren (18-27 jaar) dak- of thuisloos. Zij vormden ongeveer een vijfde van de getelde dak- en thuisloze personen (18%). Jongeren waren meestal alleenstaand zonder kinderen (72%) en verbleven vooral bij familie, vrienden of derden (43%) of in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen (23%).

5.2.3 ARBEIDSMIGRANTEN OP STRAAT VORMEN HET TOPJE VAN DE IJSBERG

Dakloze arbeidsmigranten vormen in het straatbeeld een duidelijk zichtbare groep. 31% van de mensen die op straat verbleven, was EU-burger met een niet-Nederlandse nationaliteit. Volgens betrokken professionals is het overgrote deel van deze mensen (voormalig) arbeidsmigrant. Zij geven aan dat arbeidsmigranten die in de openbare ruimte verblijven over het algemeen goed in beeld zijn gekomen met de telling. Buiten de winterperiode verblijven dakloze EU-burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit zelden in de opvang, omdat zij daar meestal niet worden toegelaten. De betrokken professionals geven aan dat arbeidsmigranten wegens gebrek aan passende huisvesting vaak verblijven in niet-conventionele woonruimten - zoals een stacaravan op een vakantiepark - of bij familie, vrienden of derden. Bij deze telling werd opnieuw duidelijk dat het bijzonder moeilijk is om zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in deze leefsituaties. Bij gemeenten en andere telorganisaties zijn zij vaak zeer beperkt in beeld. De professionals die deelnamen aan de telling en aan het kwalitatieve onderzoek vermoeden dat het werkelijke aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zeer groot is.

12 *De conclusies in deze rapportage komen grotendeels overeen met de conclusies die beschreven staan in de onderzoeksrapportages van de andere vijf regio's die deelnamen aan de ETHOS-telling in 2024.*

5.2.4 VEEL MENSEN VERBLIJVEN NOODGEDWONGEN IN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTEN

In elk van de gemeenten in regio Holland Rijnland werden er volwassenen geteld die in niet-conventionele woonruimten verbleven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In totaal betrof dit 93 volwassenen (10%). Zij verbleven bijvoorbeeld in een auto, stacaravan of vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract. Ook kinderen verbleven noodgedwongen op plekken die niet geschikt zijn voor bewoning: in totaal zijn er 20 kinderen in niet-conventionele woonruimten geteld. Volgens professionals in de regio verblijven veel meer dak- en thuisloze mensen noodgedwongen op campings, vakantieparken en in hotels dan uit deze telling naar voren komt. Gemeenten en andere organisaties die bij de telling betrokken zijn hebben hen niet altijd goed in beeld.

5.2.5 RUIM EEN OP DE VIJF GETELDE VOLWASSENEN IS LANGDURIG DAK- OF THUISLOOS

Veel dak- en thuisloze mensen verkeren al een heel lange tijd in een precaire woonsituatie. Uit de telling blijkt dat 196 mensen twee jaar of langer dak- en thuisloos waren. Dit is ruim een vijfde (21%) van de getelde volwassenen. Mensen die twee jaar of langer dak- of thuisloos waren, verbleven meestal bij familie, vrienden of derden (42%) of in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (18%). Ruim drie kwart van de personen was man (79%) en 7% leefde met één of meerdere kinderen in een situatie van dak- en thuisloosheid. Ook veel jongeren verbleven langdurig in een situatie van dak- of thuisloosheid: bijna een vijfde van deze groep was tussen de 18 en 27 jaar oud (19%). Daarnaast had bijna drie kwart van de mensen die langdurig dak- of thuisloos waren de Nederlandse nationaliteit (70%), en had 14% de nationaliteit van een land buiten de EU.

5.2.6 HET ORGANISEREN VAN EEN ETHOS-TELLING LEVERT VEEL OP

Uit de resultaten van deze telling blijkt dat het betrekken van een breed scala aan organisaties van cruciaal belang is om zicht te krijgen op de problematiek van dak- en thuisloosheid. Het draagvlak voor de telling onder de organisaties in de regio was groot: vele organisaties namen actief deel aan de startdag en de informatiesessies. In totaal was er gedurende het proces contact met meer dan 300 verschillende professionals bij 54 organisaties die direct of indirect met het thema dak- en thuisloosheid betrokken zijn. Organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloze mensen brachten ongeveer de helft van de getelde personen in beeld. Naast zicht op aantallen en profielkenmerken leidde de telling tot grotere betrokkenheid van deze organisaties bij de problematiek van dak- en thuisloosheid en tot bewustwording van de grote verscheidenheid aan leefsituaties. Daarnaast resulteerde de gezamenlijke organisatie van de telling tot versterking van de samenwerking tussen deelnemende organisaties.

5.3 TERUGBLIK OP DE ETHOS-TELLING IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

In 2023 vond de ETHOS-telling voor het eerst plaats in twee regio's in Noordoost-Brabant. Deze telling was een pilot om te onderzoeken welke groepen dak- en thuisloze mensen in beeld komen met de ETHOS-telling en wat het draagvlak is voor het uitvoeren van zo'n telling in Nederland. Deze tweede telronde in 2024 waar regio Holland Rijnland aan deelnam laat opnieuw zien dat de telling een geschikte methode is om dak- en thuisloosheid in Nederland in kaart te brengen. Daarmee zijn we de pilotfase voorbij.

Consistente resultaten

De resultaten van de twee telrondes geven een consistent beeld van dak- en thuisloosheid. De tellingen laten zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in alle deelnemende regio's zeer divers is. Het stereotype beeld van dak- en thuisloosheid is dat van de klassieke groep dak- en thuisloze mensen, die voornamelijk bestaat uit alleenstaande mannen van middelbare leeftijd met psychische en verslavingsproblematiek. De resultaten van beide telrondes halen dit beeld onderuit. We zien een grote diversiteit van dak- en thuisloze personen en we zien veel verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

Veel draagvlak voor de telling

De betrouwbaarheid van de resultaten hangt sterk af van de mate waarin relevante stakeholders zoals gemeenten, zorginstanties en maatschappelijke organisaties bereid zijn om aan de telling mee te werken en de methode onderschrijven. In regio Holland Rijnland was er veel draagvlak voor de telling: in grote lijnen waren alle relevante organisaties bereid om aan de telling deel te nemen. Deze organisaties lieten bovendien een grote betrokkenheid bij de telling zien. In totaal telden 54 organisaties mee.

Veel groepen goed in beeld

Samen met medewerkers van de betrokken gemeenten en andere telorganisaties in regio Holland Rijnland reflecteerden we op de vraag of de resultaten van de telling de situatie in hun regio goed weergeven. De betrokkenen geven aan dat dit in grote lijnen het geval is. Zij onderstrepen dat de ETHOS-telling veel groepen in beeld brengt die niet in andere cijfers voorkomen. Op basis van de resultaten uit ronde 1 en ronde 2 concluderen we daarom dat de ETHOS-telling beter zicht geeft op dak- en thuisloosheid dan voorheen mogelijk was.

Op enkele groepen is onvoldoende zicht

Net als bij de eerste telronde zijn een aantal specifieke groepen niet volledig in beeld gebracht. Daarbij gaat het om dak- en thuisloze arbeidsmigranten, personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken en personen die vanwege gebrek aan een passend alternatief verblijven in anti-kraakwoningen. In deze tweede ronde van de ETHOS-telling hebben de deelnemende organisaties extra ingezet op het in kaart brengen van deze groepen. Hierdoor zijn deze groepen bij deze ronde iets beter in beeld gekomen. Op basis van de gesprekken met professionals in regio Holland Rijnland kunnen we echter concluderen dat de genoemde groepen ook deze ronde niet volledig in beeld zijn gebracht. Dit komt voornamelijk doordat deze groepen niet in contact staan met de organisaties die deelnemen aan de telling. Redenen hiervoor kunnen zijn dat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of dat zij contact met instanties bewust uit de weg gaan. In het geval van arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zien we ook dat mensen bewust onder de radar worden gehouden door uitzendbureaus.

Toenemend bewustzijn van eigen rol in aanpak dakloosheid

Tijdens de informatiesessies is veel gesproken over stereotype beelden van dak- en thuisloosheid. Ook kwam gedurende het onderzoeksproces regelmatig aan de orde dat zichtbare dakloosheid slechts het topje van de ijsberg is en dat een groot deel van de dak- en thuisloze mensen vaak buiten beeld blijft. Veel deelnemers gaven aan dat zij door deelname aan de informatiesessies en door hun bijdrage aan het onderzoek anders zijn gaan kijken naar dak- en thuisloosheid. Het bewustzijn dat dak- en thuisloosheid heel divers is nam door het onderzoek toe. Veel medewerkers van de betrokken organisaties waren zich voorheen niet bewust van het feit dat zij met dak- en thuisloze personen in contact staan. Door de telling groeide het besef dat de problematiek van dak- en thuisloosheid veel breder is dan vaak wordt gedacht en dat een veelheid aan partijen noodzakelijk is in het signaleren en aanpakken van dak- en thuisloosheid in de regio. Dit is belangrijk, omdat al deze partijen een rol kunnen spelen bij het oplossen van dak- en thuisloosheid.

6

BLIK OP DE TOEKOMST

6 BLIK OP DE TOEKOMST

6.1 VAN TELLEN NAAR OPLOSSEN

Voor effectief beleid is inzicht in het werkelijke aantal dak- en thuisloze mensen en hun profielkenmerken cruciaal. Met de resultaten van deze telling bieden we gemeenten in regio Holland Rijnland dit verdiepende inzicht. De regio kan de resultaten van de telling benutten bij het ontwikkelen van een aanpak gericht op het uitbannen van dakloosheid in 2030, de ambitie van het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. De telling brengt bijvoorbeeld groepen in beeld die voorheen cijfermatig voor beleidsmakers onzichtbaar waren, geeft handvatten voor beleid en laat zien waar versterking van een preventieve aanpak nodig is. Dit doen gemeenten in samenspraak met belangrijke regionale partijen die ook betrokken waren bij de telling.

Samenwerking tussen regionale partijen versterkt

Door het gezamenlijk uitvoeren van deze telling is de samenwerking tussen de betrokken partijen versterkt. In totaal was er gedurende het proces contact met meer dan 300 verschillende professionals bij 54 organisaties die direct of indirect met het thema dak- en thuisloosheid betrokken zijn. Dit is een belangrijk resultaat van het onderzoeksproces. De diversiteit aan organisaties die deelnamen aan de telling laat zien dat het oplossen en voorkomen van dakloosheid vraagt om de inzet en samenwerking van een groot aantal partijen. De gemeenten uit de regio werkten al veel samen aan de aanpak van dak- en thuisloosheid en kunnen dat met de nieuwe inzichten nog gerichter gaan doen. Zij kunnen daarbij voortborduren op de samenwerking die door de organisatie en uitvoering van de telling is ontstaan. In regio Meijerij en Bommelerwaard heeft een aantal gemeenten op basis van de resultaten van de telling in de eerste ronde al veel concrete stappen gezet om dak- en thuisloosheid aan te pakken (Wewerinke et al., 2023b).

Herhaling van de telling

De uitgevoerde telling is een belangrijke nulmeting. Effecten van nieuw beleid gebaseerd op deze telling zullen naar verwachting zichtbaar beginnen te worden na een periode van drie tot vier jaar. Een nieuwe telling kan dan een belangrijk middel zijn om na te gaan in hoeverre de getroffen maatregelen effectief zijn.

6.2 DERDE TELRONDE (2025)

Het is de ambitie van Hogeschool Utrecht en Kansfonds om in heel Nederland heldere, betrouwbare en vergelijkbare cijfers van dak- en thuisloosheid te verkrijgen. Het Nationaal Actieplan Dakloosheid zet in op het in kaart brengen van alle dak- en thuisloze mensen aan de hand van de ETHOS-Light definitie. Het afgelopen jaar zijn er vanuit de nationale politiek een aantal initiatieven genomen om de ETHOS-Light definitie leidend te maken in beleid en wettelijk vast te leggen als de geldende definitie van dak- en thuisloosheid (Beckerman & Westerveld, 2014). Daarnaast werd het zicht krijgen op de groep dak- en thuisloze mensen op regionaal niveau onderdeel van het 'Dashboard Aanpak Dakloosheid' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, waarmee de uitvoering van het Nationaal Actieplan Dakloosheid in iedere Maatschappelijke Opvangregio gemonitord wordt. De komende jaren werken wij in samenwerking met het Rijk en gemeenten verder aan een landelijke opschaling van de ETHOS-tellingen.

Op weg naar deze landelijke opschaling breiden we het aantal regio's dat deelneemt aan de ETHOS-tellingen opnieuw uit: in 2025 nemen maar liefst 9 regio's met in totaal 57 gemeenten deel aan de ETHOS-tellingen. Deze regio's zijn: Amsterdam-Amstelland, Den Haag, Den Helder, Eindhoven, IJssel-Vecht, Maastricht-Heuvelland, Maassluis-Vlaardingen-Schiedam, Valleiregio en Zaanstreek. De resultaten van de derde telronde verwachten we in oktober 2025. Voor de vierde telronde (2026) hebben 11 nieuwe regio's zich aangemeld. We zien bij alle regio's die willen deelnemen een sterke ambitie om dakloosheid goed in beeld te brengen en om de inzichten die voortkomen uit de ETHOS-telling te gebruiken voor het versterken van de regionale aanpak. Regio's die interesse hebben in het organiseren van een ETHOS-telling kunnen hiervoor contact opnemen met Kansfonds.

REFERENTIES

Al Shamma, S., Van Straatten, B., Boersma, S., Rodenburg, S., Van der Laan, J., Van de Mheen, D. & Wolf, J. (2015). *Dakloze mensen in de vier grote steden: veranderingen in 2,5 jaar. Eindrapportage Coda-G4. Rotterdam: Instituut voor Verslavingsonderzoek.*

Baptista, I., & Marlier, E. (2019). *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe: A study of national policies. European Social Policy Network (ESPN).* European Commission.

Beckerman, S., & Westerveld, L. (2014). Initiatiefnota Dakloosheid: 'Er moet wat gebeuren, dit is mensonwaardig. Verkregen via: https://www.sp.nl/sites/default/files/initiatiefnota_dakloosheid.pdf

Edgar, B. (2012). The ETHOS definition and classification of homelessness and housing exclusion. *European Journal of Homelessness*, 6, 219-226.

FEANTSA. (2005). *ETHOS: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion.* Verkregen via: https://www.feantsa.org/download/ethos248421574874823988 8.pdf

FEANTSA. (2018). *ETHOS Light: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*. Measurement of Homelessness at European Union Level. Verkregen via: www.feantsa.org/download/fea-002-18-update-ethos-light-0032417441788687419154.pdf.

Hermans, K. (2021). *Tellingen dak- en thuisloosheid. Globaal rapport.* Verkregen via https://media.kbs-frb.be/nl/media/7768/pub2021_3767_dakenthuisloosheid_globaal_nl_def.pdf.

Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. Verkregen via: https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bb529bd58adc8061e5c058d2fe9671197ba6244f/pdf

MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009). *Final Technical Implementation Report*. Verkregen via: https://app.dundee.ac.uk/geddesinstitute/projects/mphasis/

Raad Volksgezondheid en Samenleving (2020). *Herstel begint met een huis: Dakloosheid voorkomen en verminderen.* Den Haag, verkregen via: https://www.raadrvs.nl/documenten/publicaties/2020/04/21/herstel-begint-met-een-huis---dakloosheid-voorkomen-en-verminderen

Rijksoverheid (z.d.). *Kan ik mijzelf laten inschrijven op een briefadres?* Verkregen via: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/vraag-en-antwoord/kan-ik-een-briefadres-krijgen-als-ik-geen-vast-woonadres-heb

Schel, S., Wewerinke, D., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid. *Sociaal Bestek*. Verkregen via: Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid (sociaalbestekpremium.nl)

Vermeir, E., & Samyn, S. (2021). *Telling dak- en thuisloosheid: Lokaal Rapport – Gent*. KU Leuven, verkregen via: https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2021/20210311NT1_

Wewerinke, D., Schel, S., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023a). Anders tellen geeft een beter beeld van dakloosheid. *Sociale Vraagstukken.* Verkregen via: https://www.socialevraagstukken.nl/anders-tellen-geeft-een-beter-beeld-van-dakloosheid/

Wewerinke, D., Schel, S., de Vries, J. & van Doorn, L. (2023b). De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers. *Sociaal Bestek.* Verkregen via: De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers (sociaalbestekpremium.nl)

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: ETHOS-CLASSIFICATIE

ETHOS EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION

What is ETHOS?

ETHOS is the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. It was developed by FEANTSA as a transnational framework definition for policy and practice purposes. It provides a shared language for transnational exchange. It does not attempt to harmonise national definitions of homelessness in Europe.

ETHOS classifies living situations that constitute homelessness or housing exclusion. ETHOS identifies 4 main categories of living situation: Rooflessness, Houselessness, Insecure Housing and Inadequate Housing. These conceptual categories are divided into 13 operational categories that can be used for different policy purposes, such as mapping the problem of homelessness, as well as developing, monitoring and evaluating policies.

Conceptual Category		OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		GENERIC DEFINITION
ROOFLESS	1	People Living Rough	1.1	Public space or external space		Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters
	2	People in emergency accommodation	2.1	Night shelter		People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter
HOUSELESS	3	People in accommodation for the homeless	3.1	Homeless hostel		Where the period of stay is intended to be short term
			3.2	Temporary accommodation		
			3.3	Transitional supported accommodation		
	4	People in Women's Shelter	4.1	Women's shelter accommodation		Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term
	5	People in accommodation for immigrants	5.1	Temporary accommodation/reception centres		Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status
			5.2	Migrant workers accommodation		
	6	People due to be released from institutions	6.1	Penal institutions		No housing available prior to release
			6.2	Medical institutions (*)		Stay longer than needed due to lack of housing
			6.3	Children's institutions/homes		No housing identified (e.g. by 18th birthday)
INSECURE	7	People receiving longer-term support (due to homelessness)	7.1	Residential care for older homeless people		Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)
			7.2	Supported accommodation for formerly homeless people		
	8	People living in insecure accommodation	8.1	Temporarily with family/friends		Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing
			8.2	No legal (sub)tenancy		Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling
			8.3	Illegal occupation of land		Occupation of land with no legal rights
	9	People living under threat of eviction	9.1	Legal orders enforced (rented)		Where orders for eviction are operative
			9.2	Re-possession orders (owned)		Where mortagee has legal order to re-possess
	10	People living under threat of violence	10.1	Police recorded incidents		Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence
INADEQUATE	11	People living in temporary/ non-conventional structures	11.1	Mobile homes		Not intended as place of usual residence
			11.2	Non-conventional building		Makeshift shelter, shack or shanty
			11.3	Temporary structure		Semi-permanent structure hut or cabin
	12	People living in unfit housing	12.1	Occupied dwellings unfit for habitation		Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations
	13	People living in extreme over-crowding	13.1	Highest national norm of overcrowding		Defined as exceeding national density standard for floor-space or uesable rooms

Note: Short stay is defined as normally less than one year; Long stay in defined as more than one year.

(*) Includes drug rehabilitation institutions, psychiatric hospitals etc.

BIJLAGE 2: ETHOS-LIGHT

ETHOS Light EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION

A Harmonised Definition of Homelessness for Statistical Purposes

Sometimes referred to as ETHOS 'Light', this is a version of the ETHOS typology developed in the context of a 2007 European Commission study: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. It is a harmonised definition of homelessness for statistical purposes. It is a pragmatic tool for the development of homelessness data collection, rather than a conceptual and operational definition to be used for a range of policy and practice purposes.

OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		DEFINITION
1	People living rough	1	Public spaces / external spaces	Living in the streets or public spaces without a shelter that can be defined as living quarters
2	People in emergency accommodation	2	Overnight shelters	People with no place of usual residence who move frequently between various types of accommodation
3	People living in accommodation for the homeless	3 4 5 6	Homeless hostels Temporary accommodation Transitional supported accommodation Women's shelters or refuge accommodation	Where the period of stay is time-limited and no long-term housing is provided
4	People living in institutions	7 8	Health care institutions Penal institutions	Stay longer than needed due to lack of housing No housing available prior to release
5	People living in non-conventional dwellings due to lack of housing	9 10 11	Mobile homes Non-conventional buildings Temporary structures	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
6	Homeless people living temporarily in conventional housing with family and friends (due to lack of housing)	12	Conventional housing, but not the person's usual place of residence	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES

1. Brijder Leiden
2. Cardea
3. COOL
4. De Bakkerij
5. De Fabel
6. De Haardstee
7. De Sleutels
8. Fiscale Adviespraktijk GH Offringa
9. Forensisch Centrum Teylingereind
10. Gemeente Alphen aan den Rijn
11. Gemeente Katwijk
12. Gemeente Leiden
13. Gemeente Leiderdorp
14. Gemeente Nieuwkoop
15. Gemeente Noordwijk
16. Gemeente Oegstgeest
17. Gemeente Voorschoten
18. Gemeente Zoeterwoude
19. Gemiva
20. GGZ Rivierduinen
21. HaBeKo wonen
22. Hecht Zorg- en Veiligheidshuis
23. Incluzio Leiderdorp
24. Jeugdbescherming West
25. Jeugdteam Leidse Regio
26. Kamers met Aandacht
27. Kwadraad
28. Openbare Bibliotheek Voorschoten Wassenaar
29. Padua
30. PI Alphen aan den Rijn
31. Politie-eenheid Den Haag
32. Portaal
33. Pret in herstel
34. Rijnhart Wonen
35. Sociaal Team Oegstgeest
36. Sociaal Wijkteam Leiden
37. Stek Wonen
38. Stichting BarkaStichting de Binnenvest
39. Stichting de Brug
40. Stichting Jeugdteams Leidse Regio
41. Stichting Lumen Holland Rijnland
42. Stichting Straatpastoraat Leiden
43. Tom in de buurt
44. Veilig Thuis
45. Verloskundigen Noordwijk-Noordwijkerhout
46. Verloskundigenpraktijk Voorhout
47. Vluchtelingenwerk Holland Rijnland

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES - VERVOLG

48. Voor ieder1
49. Voorschoten voor Elkaar
50. Vrouwenopvang Rosa Manus
51. Woningstichting Ons Doel
52. Woondiensten Aarwoude
53. Woonforte

HOGESCHOOL
UTRECHT

Kansfonds
geven om
een ander

HOGESCHOOL UTRECHT

IEDEREEN TELT MEE!

Resultaten tweede ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in 55 gemeenten

Inhoud

Voorwoord

Ervaringsverhaal Eti

Methode

- De ETHOS-Light definitie van dakloosheid
- Aanpak: ‘point in time’ telling

Resultaten tweede telronde - zes regio’s totaal

Ervaringsverhaal Vania

Aanvullend kwalitatief onderzoek

- Dak- en thuisloze arbeidsmigranten

Ervaringsverhaal Adrian

- Noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Ervaringsverhaal Aniek

Resultaten per regio

- Gelderland-Zuid
- Hart van Brabant
- Holland Rijnland
- Regio Breda
- Westelijke Mijnstreek
- West-Friesland

Ervaringsverhaal Wiola

Belangrijkste conclusies

Ervaringsverhaal Davy

Reflectie op de telling

Hoe nu verder

- Van tellen naar oplossen
- Derde telronde (2025)

Bronnen en colofon

NAAR BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

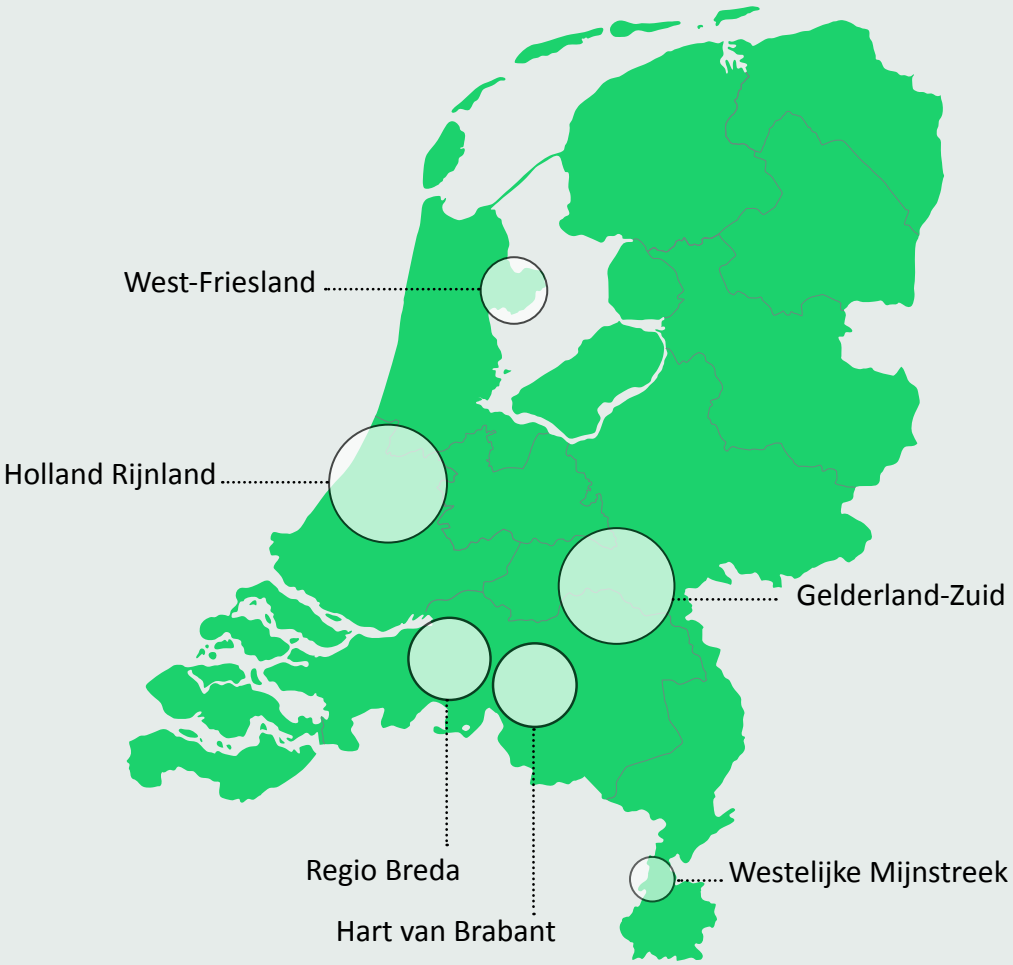

Voorwoord

‘Iedereen telt mee.’ De titel van deze rapportage heeft een dubbele betekenis. Allereerst is het een fundamenteel uitgangspunt van de telling om alle mensen in een leefsituatie van daklоosheid mee te tellen. Dat klinkt logisch, maar is nog niet de norm. Veel dakloze mensen komen niet in bestaande cijfers over daklоosheid voor vanwege hun leeftijd, hun veronderstelde zelfredzaamheid of hun wettelijke status.
In de tweede plaats gaat de titel over het telproces: bij de ETHOS-telling betrekken we alle organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze mensen. Honderden betrokkenen droegen in april 2024 bij aan aan de tellingen om dak- en thuisloosheid in hun regio zo goed mogelijk in beeld te brengen.

De eerste ETHOS-tellingen in Nederland vonden plaats in 2023 in twee regio’s in Noordoost-Brabant. Daar namen 12 gemeenten aan deel. Deze publieksrapportage geeft de belangrijkste resultaten weer van de tweede ronde ETHOS-tellingen in Nederland in april 2024. Aan deze tweede ronde namen maar liefst 55 gemeenten in zes regio’s deel. Het is positief om te zien dat de ETHOS-telmethode, ontwikkeld door de Katholieke Universiteit Leuven, ook in Nederland passend blijkt om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. De resultaten geven in algemene zin een consistent beeld. Dak- en thuisloosheid is divers en treft heel veel verschillende mensen. Het aantal getelde dak- en thuisloze personen is opnieuw schrikbarend hoog.

Onze dank gaat uit naar alle mensen die de telling mogelijk maakten. We danken de regionale coördinatoren vanuit de zes telregio's en al hun collega's in de regiogemeenten die met veel toewijding en doorzettingsvermogen de telling organiseerden. Ook danken we alle mensen die de vragenlijsten hebben ingevuld voor hun inzet en betrokkenheid. We danken het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven voor het beschikbaar stellen van de methode en voor hun waardevolle adviezen. In het bijzonder gaat onze dank uit naar de (voormalig) dak- en thuisloze mensen die hun ervaringen delen, in deze rapportage en op vele andere momenten.

Een laatste woord van dank gaat uit naar Fonds 1818, Robin Jung Fonds, Vogelgezang Foundation en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor hun financiële bijdrage aan de telling. We kijken ernaar uit om samen met het Rijk en gemeenten de landelijke opschaling van de ETHOS-telling verder vorm te geven. De deelname van 9 nieuwe regio's in 2025 is daarbij een enorme stap.

Met alleen een telling lossen we dakloosheid in Nederland niet op. Wel is een goed beeld van de aard en omvang van dakloosheid een belangrijke voorwaarde voor een gedegen aanpak van dakloosheid. We zien bij deelnemende regio's en telorganisaties grote motivatie om met behulp van de resultaten van de telling hun aanpak van dakloosheid te versterken. We vertrouwen erop dat deze resultaten hen daarbij gaan helpen.

Hogeschool Utrecht en Kansfonds

Eti

“Het heeft niks te maken met arm of rijk zijn, het kan iedereen gebeuren.”

Eti

Na haar scheiding stond Eti van de ene op de andere dag op straat. De opvang zat vol, dus sliep ze bij vrienden en in een tent. Nu woont ze al bijna vier jaar noodgedwongen met haar twee zoontjes en kat Charlie in een stacaravan. Makkelijk is het niet, maar ze blijft positief en strijdbaar.

“Ik heb een half jaar van vrienden naar vrienden gehopt, en in een driepersoonstent gezeten met mijn kinderen. Die waren toen bijna acht en vijf. Dat was wel het dieptepunt in mijn leven. Ik realiseerde me toen dat dakloosheid iedereen kan overkomen, ook mij. Zeker toen het winter werd en een tent gewoon veel te koud was voor de kinderen. Ik ben de vrienden bij wie we toen terechtkonden nog steeds heel erg dankbaar. Dat vergeet je nooit meer.”

Eti klopte aan bij verschillende instanties, maar kreeg niet de hulp die ze nodig had. “Niemand kon helpen, terwijl ik als moeder alles wilde doen in het belang van mijn kinderen. Op een gegeven moment ben ik zelfs met mijn zoontjes naar het politiebureau gegaan om te zeggen: ‘Help! We staan op straat en ik weet niet wat ik moet doen.’ We kregen een glaasje water, maar verder konden ze niks doen ‘want we zijn geen bemiddelingsbureau.’ Terwijl ik een bepaalde veiligheid en steun had verwacht.”

Overlevingsstand

“Ik zou liegen als ik zou zeggen dat ik niet boos ben geweest. Ik was razend, op alles en iedereen. Ook had ik het gevoel dat ik de enige was. Ik schaamde me omdat ik dakloos was en niks meer had. Maar op een gegeven moment kom je in de overlevingsstand. Zo van: hoe ga ik dit voor elkaar krijgen, vooral met het oog op mijn kinderen? Hun belang staat voorop. Kinderen moet je een veilige haven bieden.” Uiteindelijk vond ze al googelend een camping waar ze met haar zoons terechtkon. Hun stacaravan is niet groot, maar ze hebben een dak boven hun hoofd. “Ik ben deze en andere campings heel erg dankbaar dat ze onderdak bieden aan ouders met kinderen. Het is een fijne plek, omdat je aanspraak hebt en het veilig is voor de kinderen. Men let wat meer op elkaar op een camping, op een positieve manier.”

Andere mindset

Haar zoons zijn nu bijna twaalf en negen. Ze zijn blij dat mamma een eigen plek heeft, maar nog liever zouden ze willen dat ze een eigen huis had. “Ze willen later rijk worden en dan een huis voor me aanschaffen. Een met veel verdiepingen. Mijn jongste heeft zijn droomhuis getekend en die tekening hangt nu al een tijdje op onze koelkast.”

“Ik vind het erg dat ze zich zo jong al bewust zijn van mijn situatie. Aan de andere kant heeft het hen ook wel op een bepaalde manier gevormd. Want dit hoort wel bij het leven. Zelfs in een welvarend land als Nederland kan het iedereen gebeuren. Het heeft niks te maken met arm of rijk zijn.” Ook zelf is ze anders tegen dingen gaan aankijken. “Ik heb hier veel van geleerd en daardoor een andere mindset gekregen.”

“Ik had het fijn gevonden als iemand gewoon naast me was komen zitten en had gezegd: ik help je. We gaan samen zoeken naar een woning.”

Lotgenotencontact

Eti is strijdbaar. Ze wil ouders die hetzelfde hebben meegemaakt als zij, of er nog middenin zitten, bij elkaar brengen. “Ik wil ze een luisterend oor bieden. Of begeleiden. Het vangnet zijn. Want je leven staat totaal op z’n kop. Je weet niet waar je moet beginnen. Ik had het fijn gevonden als iemand gewoon naast me was komen zitten en had gezegd: *ik help je. We gaan samen zoeken naar een woning*.”

Bij haar gebeurde het tegenovergestelde. Ze is teleurgesteld dat instanties niet vroegen wat ze nodig had, maar voor haar gingen denken. “Er werd te makkelijk gezegd: Kun je niet bij vrienden of familie terecht? Maar logeren is een tijdelijke oplossing, daar los je het probleem niet mee op. Bovendien hebben die vrienden toch ook recht op hun privacy?” Ook vonden instanties dat de kinderen wel bij hun vader konden wonen. “Maar de moeder heeft evenveel recht op de kinderen als de vader. Nederland heeft dan wel het VN Kinderrechtenverdrag ondertekend, maar leeft het niet na. Een kind kan je niet op straat zetten. En kinderen zijn de toekomst van Nederland. Die moet je niet de rug toe keren, maar dat gebeurt nu wel.”

Oplossingen

Daarom bepleit ze dat er naar oplossingen wordt gezocht. “Ik hoor steeds: nee, dat kan niet. Daar ben ik klaar mee. Zet containerwoningen neer. Doe iets met leegstaande gebouwen. Geef ouders met kinderen voorrang, want kinderen moet je gewoon helpen. En zorg dat het aanvragen van een urgentie overal hetzelfde is. Nu moet ik er bijvoorbeeld 200 euro voor betalen, terwijl het in Utrecht en Amsterdam gratis is. En als ik niet urgent genoeg ben, ben ik mijn geld kwijt. Dus die 200 euro geef ik liever uit aan de huur van mijn stacaravan of aan mijn kinderen.”

Door de krachten te bundelen met andere ervaringsdeskundigen hoopt Eti veranderingen in gang te kunnen zetten. “Ik wil daden in plaats van woorden. Ik weet wat ik doe omdat ik weet waar ik het over heb en dat is het grote verschil met mensen die geen ervaring hebben met dak- en thuisloosheid. Ik heb gezien dat je het van de overheid niet moet hebben. We moeten elkaar daarom maar helpen, want samen sta je sterk.”

Methode

> De ETHOS-Light definitie van dakloosheid

> Aanpak: ‘point in time’ telling

De ETHOS-Light definitie van dakloosheid

Dit onderzoek maakt gebruik van de Europese ETHOS-Light definitie van dakloosheid. Deze definitie wordt in Europa gezien als de best onderbouwde manier om dakloosheid te meten. Ook het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)* zet in op het in kaart brengen van dakloosheid aan de hand van ETHOS-Light. ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' en definieert dakloosheid als een gebrek aan volwaardige huisvesting. De brede ETHOS definitie omvat in totaal 13 categorieën van uitsluiting van behoorlijke huisvesting. Voor het meten van dakloosheid werd in 2006 een afgeslankte versie van de ETHOS-definitie geïntroduceerd met 6 categorieën: ETHOS-Light (zie figuur 1).

Bij de ETHOS-Light definitie staat de leefsituatie van mensen centraal: iedereen die zich bevindt in een leefsituatie die valt onder de ETHOS-Light categorieën wordt beschouwd als dak- of thuisloos. De ETHOS-Light definitie brengt niet alleen zichtbare dakloosheid in beeld (mensen die op straat en in de nachtopvang verblijven), maar geeft ook zicht op groepen die vaak buiten beeld blijven, omdat zij bijvoorbeeld worden aangemerkt als zelfredzaam of niet rechthebbend. Vaak verblijven zij in andere leefsituaties van dakloosheid zoals bij vrienden, familie of derden of in niet-conventionele woonruimten, zoals een auto, stacaravan, schuur of woning zonder basisvoorzieningen. In navolging van het onderzoeksteam uit België voegden wij een zevende categorie toe aan de ETHOS-Light definitie: mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting. Net als in België is dit in Nederland een bekende route naar dakloosheid.

Figuur 1

ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

1 Mensen die leven in de openbare ruimte
2 Mensen in de noodopvang voor dakloze mensen
3 Mensen in tijdelijke opvang voor dakloze mensen
4 Mensen die een instelling verlaten zonder vervolghuisvesting en mensen die langer in een instelling verblijven wegens gebrek aan passende vervolghuisvesting
5 Mensen in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan passende huisvesting
6 Mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of derden
\+ Mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting

Aanpak: ‘point in time’ telling

De ETHOS-tellingen zijn uitgevoerd op 9 april 2024 in de regio’s Gelderland-Zuid, Westelijke Mijnstreek en West-Friesland en op 11 april in de regio’s Breda, Hart van Brabant en Holland-Rijnland. De gehanteerde methode is de zogeheten ‘point in time’ telling. Een ‘point in time’ telling brengt dakloosheid in kaart op een specifiek moment in een geografisch afgebakend gebied. De telmethode vereist een intensieve samenwerking met alle organisaties in de regio’s die met dak- en thuisloze personen in contact staan. Medewerkers van deze organisaties vullen voor alle personen in een leefsituatie van dak- en thuisloosheid een korte vragenlijst in. Daarmee worden naast aantallen ook belangrijke profielkenmerken van dak- en thuisloze personen verzameld.

De organisatie van de tellingen was in elke regio grotendeels in handen van een regionale coördinator die in dienst is bij de betreffende regio. De coördinatoren organiseerden de tellingen in nauwe samenwerking met het onderzoeksteam en met een regionale werkgroep met vertegenwoordigers van de belangrijkste deelnemende organisaties, waaronder ook mensen met ervaringskennis. Met de regionale werkgroepen werd geïnventariseerd welke organisaties in contact staan met mensen die zich bevinden in de verschillende leefsituaties van ETHOS-Light. Naast organisaties die zich specifiek richten op dak- en thuisloze personen, zoals maatschappelijke opvangorganisaties en bemoeizorg, waren dit onder andere buurtteams, (school)maatschappelijk werk, welzijnsorganisaties, jeugdhulpverlening, boswachters, havenopzichters, woningcorporaties, gemeentelijke afdelingen zoals burgerzaken en werk en inkomen, GGZ-instellingen, penitentiaire inrichtingen en ziekenhuizen. In totaal namen 377 organisaties deel aan de tellingen. Om medewerkers van de deelnemende organisaties te informeren over het onderzoek en het invullen van de vragenlijst verzorgden de onderzoekers informatiesessies op verschillende plaatsen in de regio’s. Ook werd een handleiding bij de vragenlijst verstrekt.

Om te zorgen dat de verzamelde informatie niet herleidbaar is naar individuele personen, zijn in de vragenlijsten geen namen of BSN-nummers vastgelegd. Dubbeltellingen werden uitgefilterd door de onderzoekers aan de hand van een naamcode bestaande uit de eerste letter van de voornaam en de eerste en laatste letter van de (volledige) achternaam. Na het verwijderen van dubbeltellingen werden de naamcodes en de exacte leeftijd van de getelde personen uit het databestand verwijderd. Deze zijn opgeslagen in een beveiligde digitale kluis van Hogeschool Utrecht om de privacy van de getelde personen te waarborgen.

Om te toetsen in hoeverre de resultaten een goede weerspiegeling zijn van de werkelijke situatie in de regio's werden de resultaten tijdens feedbackbijeenkomsten voorgelegd aan vertegenwoordigers van de telorganisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten. Zij reflecteerden uitgebreid op alle resultaten. Daarmee werd nagegaan in hoeverre de resultaten aansluiten bij de situatie in de regio's, zowel in omvang als in aard en diversiteit van leefsituaties van dak- en thuisloze mensen.

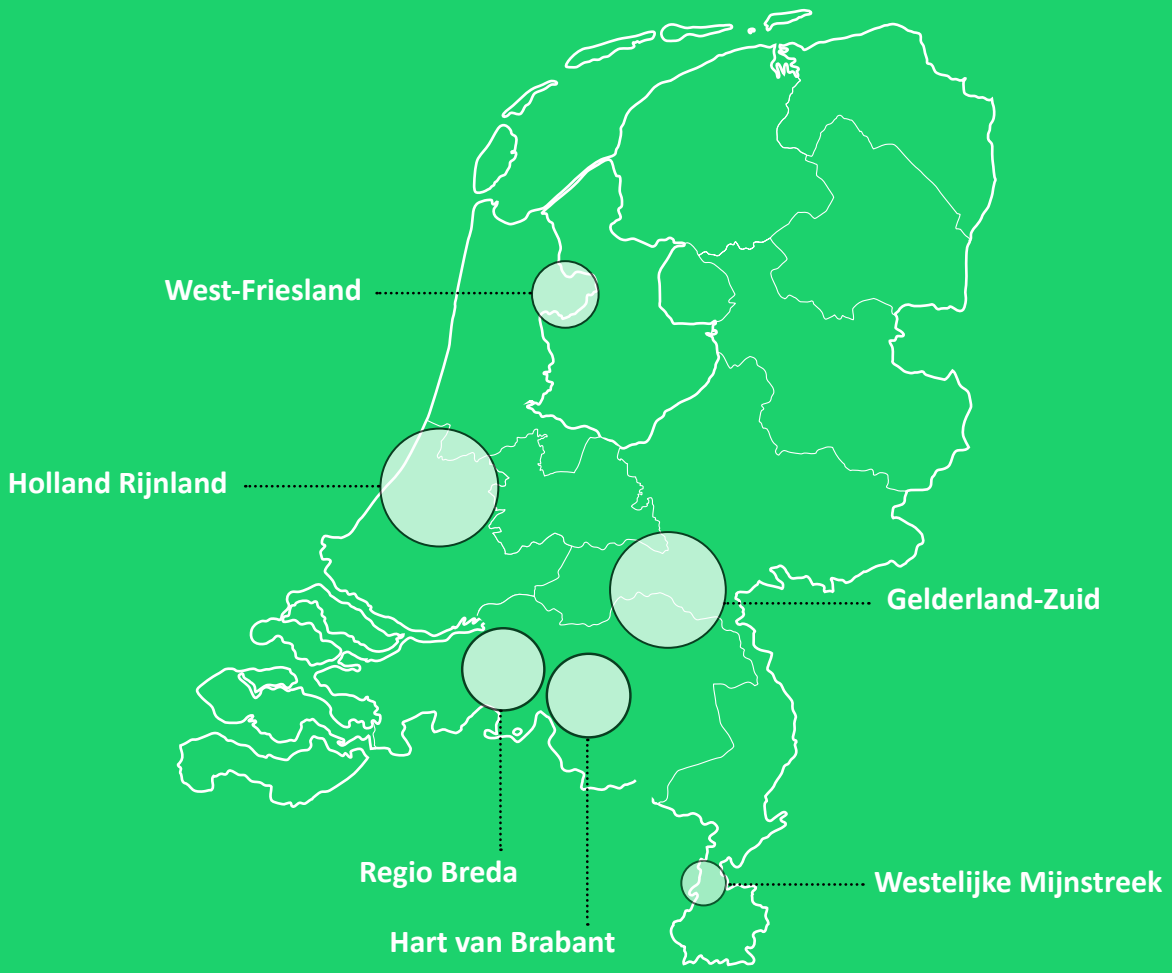
Aanvullend kwalitatief onderzoek

Er is aanvullend onderzoek gedaan naar de situatie van dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken vanwege gebrek aan passende huisvesting. Het doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de aantallen, leefsituaties en profielkenmerken van deze groepen, en om te achterhalen hoe het komt dat deze groepen met de ETHOS-telling tot dusver onvoldoende in beeld komen. In de periode van maart tot juni 2024 zijn in alle zes regio's online focusgroepen gehouden met professionals die in contact staan met betreffende mensen. 39 personen namen deel aan de focusgroepen gericht op dak- en thuisloze arbeidsmigranten. 36 personen namen deel aan de focusgroepen gericht op campings- en vakantieparken. Deelnemers waren onder andere medewerkers van gemeenten (beleidsmedewerkers en BOA's), maatschappelijke opvangorganisaties, GGD, wijkteams, branchevereniging vakantieparken, provinciale aanpak vakantieparken, campingeigenaren en Stichting Barka.

Meer informatie over de onderzoeksmethode en een uitgebreide weergave van de resultaten van het kwalitatieve onderzoek is te vinden in de uitgebreide regionale onderzoeksrapportages via ETHOS Telonderzoek | Hogeschool Utrecht (hu.nl)

Resultaten tweede telronde - zes regio’s totaal

6 regio's

55 gemeenten

2.383.214 inwoners

Resultaten tweede telronde - zes regio's totaal

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	318	6	291 (92%)	25 (8%)	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	313	6	262 (84%)	51 (16%)	6	1
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	896	18	508 (57%)	374 (42%)	300	27
4 In instelling	549	11	447 (81%)	95 (17%)	67	6
5 In niet-conventionele woonruimte	912	18	610 (67%)	278 (30%)	167	15
6 Bij familie/vrienden/derden	1.623	33	1.057 (65%)	556 (34%)	475	43
+ Dreigende huisuitzetting	234	5	148 (63%)	83 (35%)	76	7
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	117	2	85 (73%)	28 (24%)	10	1
Totaal	**4.962**	**100***	**3.408**	**1.490**	**1.101**	**100**

* Door tussentijdse afronding tellen de percentages niet op tot 100%

55 GEMEENTEN IN ZES REGIO'S:

Gelderland-Zuid, Hart van Brabant,
Holland Rijnland, Regio Breda,
Westelijke Mijnstreek en West-Friesland

9 en 11 apil 2024

377 deelnemende organisaties

6.063* dak- en thuisloze personen

4.962 volwassenen

1.101 kinderen

Daarnaast zijn 1.582 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouder wel.

* 38 personen zijn geteld in twee regio's. In de totale cijfers is hiervoor gecorrigeerd.

Resultaten tweede telronde - zes regio's totaal

GENDER #4.962

69%

Man
#3.408

30%

Vrouw
#1.490

<1%

Non-binair
#6

<1%

Anders
#6

1%

Onbekend
#52

SAMENSTELLING HUISHOUDEN #4.962

70%

Alleenstaand zonder kinderen
#3.478

5%

Koppel zonder kinderen
#224

3%

Anders
#155

10%

Alleenstaand met kinderen
#509

3%

Koppel met kinderen
#159

9%

Onbekend
#437

Resultaten tweede telronde - zes regio's totaal

68%
Nederlandse nationaliteit
#3.389

56%
Geboren in Nederland
#2.792

Top 3 andere geboortelanden

Polen	**5%**
Syrië	**5%**
Marokko	**2%**

Aantal verschillende nationaliteiten
78

NATIONALITEIT #4.962

Van mensen met niet-Nederlandse nationaliteit #1.021

40%
EU-burger
#411

57%
Niet-EU-burger
#584

3%

Staatloos
#26

Verblijfstatus van niet-EU-burgers #584

26%
Permanent verblijfrecht
#152

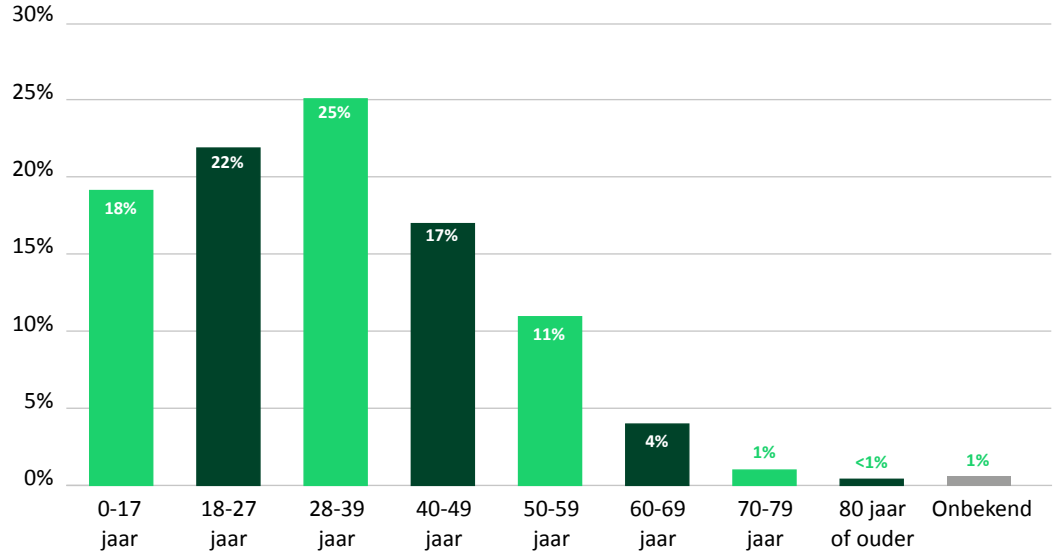
46%
Tijdelijk verblijfrecht
#267

11%
Onwettig verblijf
#67

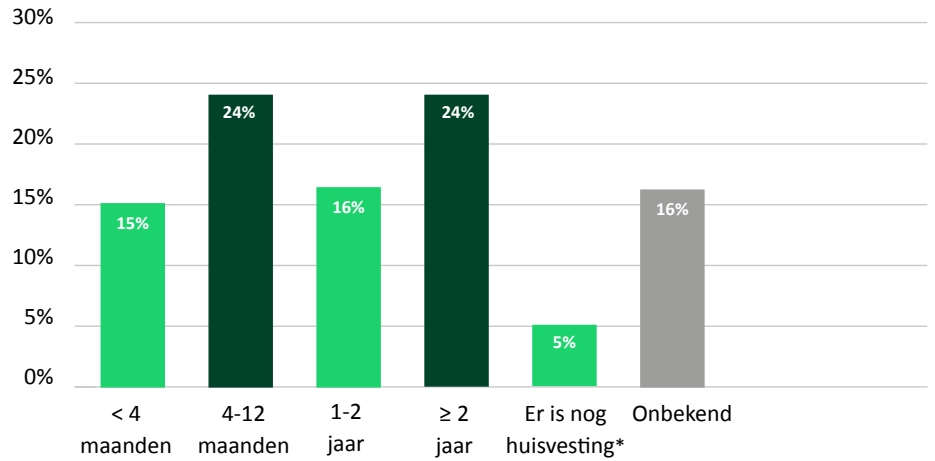
Resultaten tweede telronde - zes regio's totaal

LEEFTIJD #6.063

DUUR DAK- EN THUISLOOSHEID #4.962

* Dit betreft de personen met een dreigende huisuitzetting

Vania

“Het gaat elke dag wat beter met mijn zoontje, maar met een eigen huis zou het nog veel beter gaan.”

Vania

De Braziliaanse Vania kwam ooit voor de liefde naar Nederland. Maar haar echtgenoot bleek bezitterig en agressief. Na haar scheiding belandde ze opnieuw in een gewelddadige relatie. Een jaar geleden durfde ze eindelijk bij hem weg te gaan. Sindsdien verblijft ze met haar zoontje van vier in de crisisopvang.

Vania vertelt haar verhaal in de kamer die ze met haar zoontje deelt. De kleine ruimte is gevuld met een bed, een keukentje, een tafel en stoelen, wat kleding en speelgoed. Meer heeft ze ook niet. Vania ontmoette haar eerste man in 2010 in Brazilië, waar hij op dat moment werkte. De jaren erna verbleef ze afwisselend in Brazilië en Nederland, maar vanaf 2015 woonde ze permanent in Nederland. “Vanaf toen werd onze relatie steeds slechter. Hij wilde niet dat ik naar Nederlandse les ging en ik mocht ook niet werken. Hij was bang dat ik verliefd zou worden op een andere man. Ik zat alleen maar thuis en had last van depressies en paniekaanvallen.” Ze wilde deze verstikkende relatie ontvluchten, maar waar kon ze naartoe? Op een feestje van een Braziliaanse vriendin ontmoette ze een man die zei dat ze voor weinig geld in zijn appartement mocht wonen. Vania wilde niets liever dan zo ver mogelijk weggaan van haar bezitterige echtgenoot, en verhuisde naar de andere kant van het land.

Van kwaad tot erger

Binnen een mum van tijd viel ze voor de charmes van deze reddende engel, die haar tegen haar stalkende ex beschermde. Ze werd zwanger en was gelukkig. “Het was altijd al mijn droom geweest om moeder te worden.” In coronatijd beviel ze van haar zoontje en alles ging goed, totdat haar partner een auto-ongeluk kreeg en niet meer kon werken. Hij begon slaappillen te nemen, en later ook cocaïne, en veel te drinken. Het ging van kwaad tot erger. “Hij kreeg hallucinaties en werd enorm agressief. Hij begon steeds meer te geloven in complottheorieën en verbood mij bijvoorbeeld om een coronavaccinatie te nemen. Hij dreigde steeds dat hij mijn zoon van me af zou pakken, en dat dat hem ook zou lukken, want hij was Nederlands en ik niet. Nu weet ik dat ik ook rechten heb, maar toen niet. Ik was bang om mijn zoon te verliezen, dus ik bleef.”

Veilige plek

Juli vorig jaar barstte de bom. Na de zoveelste ruzie werd Vania door haar partner op straat gezet. Ze had niks bij zich, zelfs geen telefoon, en haar zoontje was nog binnen. “Ik kon niet meer, was doodop van alle stress en toestanden en wilde weg, maar absoluut niet zonder mijn zoontje. Hij is mijn alles.” Gelukkig had ze af en toe al contact gehad met iemand van het wijkteam en die belde ze nu op vanuit een winkel.

Medewerkers van het wijkteam en de politie praatten urenlang in op haar partner en uiteindelijk kreeg ze haar zoontje terug. Na twee uur bellen werd er een veilige plek voor hen gevonden in een logeerhuis, waar ze uiteindelijk twee maanden konden blijven. Het begin was moeilijk. “Ik was het dekentje van mijn zoon vergeten en hij kon niet slapen

“Sinds ik in Nederland ben, ben ik nooit echt vrij geweest. Eerst moest ik de regels van mijn exen volgen en nu die van de opvang.”

zonder dat dekentje, dus de eerste week huilde hij verschrikkelijk veel. Hij at niet en wilde met niemand contact. Daarna ging het met ons allebei gelukkig elke dag iets beter.”

Beter leven voor mijn zoontje

De verhuizing naar de plek waar ze nu wonen, een eigen kamer in de crisisopvang, veroorzaakte een terugval bij haar zoontje. “Hij schreeuwde en huilde veel. De andere bewoners klaagden over zijn gedrag en waren boos op mij. Het was erg moeilijk en vermoeiend.” Inmiddels krijgen ze allebei hulp om hun traumatische ervaringen te verwerken. “Mijn zoontje loopt wat achter in zijn ontwikkeling en praat weinig door alles wat er in zijn jonge leventje is gebeurd. Sinds we een veilige plek hebben en begeleiding krijgen gaat het elke dag een beetje beter met hem, maar het zou nog veel beter gaan als we ons eigen huis zouden hebben. We hebben ruimte nodig. Vooral mijn zoontje. Hij heeft nog nooit een eigen kamer gehad. Hij heeft een plek nodig waar hij kan spelen en muziek kan maken en dat kan hier niet. Hij moet stil zijn, anders gaan de andere mensen klagen.”

Wil vrij zijn

Vania gunt haar zoontje een beter leven. Ze heeft urgentie aangevraagd voor een sociale huurwoning in twee steden, maar weet nog niet of ze die krijgt. “We moeten wachten en wachten. Dat is lastig. Niet voor mezelf, maar wel voor een vierjarig jongetje. Ik ben dankbaar dat we een ruimte hebben om te wonen, maar het is ook een plek waar we niet echt vrij zijn. Sinds ik in Nederland ben, ben ik nooit echt vrij geweest. Eerst moest ik de regels van mijn exen volgen en nu die van de opvang. Ik kan niet wachten totdat ik kan leven zoals ik dat wil, samen met mijn zoon.” Vania werkt er hard aan om steviger in haar schoenen te staan, zodat ze niet weer in een afhankelijke positie terechtkomt. Ze wil haar inburgeringsexamen gaan halen en weer gaan werken. Vania deelt haar verhaal om andere vrouwen die in eenzelfde situatie zitten als zij, kracht te geven. “Je kunt eraan ontsnappen. Blijf geloven dat ook wij ooit een goede toekomst zullen hebben.”

Aanvullend kwalitatief onderzoek

> Dak- en thuisloze arbeidsmigranten

> Noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Dak- en thuisloze arbeidsmigranten

Aanvullend kwalitatief onderzoek laat zien dat geen van de zes regio's goed zicht heeft op dak- en thuisloosheid bij arbeidsmigranten. Dit komt doordat:

- Arbeidsmigranten zich vaak niet inschrijven bij de gemeente. Zij weten niet dat dit belangrijk is, zijn bang voor negatieve gevolgen of hun werkgever houdt hen verborgen voor instanties.
- Kennis over arbeidsmigranten versnipperd is over verschillende beleidsterreinen en organisaties.
- Bij veel gemeenten onvoldoende draagvlak is om deze groep actief in beeld te brengen, vanwege gebrek aan capaciteit en vrees voor extra zorg- en huisvestingsvragen.

Profielkenmerken

Meestal mannen, maar ook vrouwen en gezinnen

Vooral mensen uit Polen, Bulgarije, Roemenië

Vaak laaggeschoold, sociaal kwetsbaar

Een deel krijgt te maken met geweld, (seksueel) misbruik en uitbuiting

"Formeel zijn ze niet eens in Nederland, terwijl ze er wel zijn. [....] Als ik een kind geboren zie worden en beide ouders niet in de BRP staan ingeschreven, dan wordt het kind niet ingeschreven. Dat kind valt volledig buiten beeld. Zo hebben we veel spookburgers, spookarbeiders, die overal buiten vallen."
Provinciaal medewerker aanpak vakantieparken

"Vijf locaties, ongeveer vijftig arbeidsmigranten aangetroffen en slechts één persoon was geregistreerd. Ze hadden geen huurovereenkomst. Ze hadden niks."
Beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente

"Een jonge vrouw koos voor het slapen in een auto, zij wilde niet terug naar Polen, zij wilde niet naar de winteropvang. Ze was gefixeerd op het idee dat ze een nieuwe baan zou vinden. Het verblijf in de auto was iets 'van haar', haar eigen spulletjes. Ze wilde dat niet loslaten. Ze werd misbruikt door mannen. Jonge vrouwen zijn vooral kwetsbaar omdat ze niet zo ervaren zijn. Mannen kunnen hen gemakkelijk manipuleren."
Medewerker Stichting Barka

Dak- en thuisloze arbeidsmigranten

Leefsituaties

- Een deel verblijft in de openbare ruimte.
- Een klein deel verblijft in de opvang (meestal alleen de winternoodopvang).
- De grootste groep verblijft in niet-conventionele woonruimten zoals een auto, werkplek, stacaravan, hotel of vakantiewoning.
- Woonruimten zijn vaak in slechte staat en overbewoond.

Opvallende bevindingen

Betrokken professionals zien een forse toenamevan dak- en thuisloze arbeidsmigranten, met name jonge mensen.

Zij staan vaak niet ingeschreven en zijn vaak niet goed op de hoogte van hun rechten. Hierdoor hebben zij geen toegang tot voorziening (uitkeringen, zorg, opvang. etc).

Sommige gemeenten hebben een outreachende, actieve aanpak. Andere gemeenten werken alleen reactief op zorg- en overlastmeldingen.

Veel gemeenten vermoeden dat de problematiek zeer groot is, maar hebben onvoldoende mogelijkheden voor handhaving, alternatieve huisvesting en ondersteuning.

"Ik hoor vaak de vraag van de gemeente: zijn ze hier vijf jaar of langer? Dat is vaak de eerste vraag. Dat betekent niet dat ze geen rechten hebben. Ook als ze hier drie jaar zijn, kunnen ze al rechten hebben. We moeten bewijzen dat ze hier hebben gewerkt, belasting hebben betaald en een zorgverzekering hebben. Ik probeer alles om dit te bewijzen."
Medewerker Stichting Barka

"Wij zagen bij de illegale kamerverhuur dat er een afhankelijkheidsrelatie is. Je kan niet klagen tegen je huisbaas want dat is ook je werkgever en dan verlies je misschien je baan. Het zijn slechte kamers, met slechte isolatie en waar schimmels zijn. Het is geen goede huisvesting. Enkele bedrijven doen het wel goed, maar het merendeel werkt met arbeidsbureaus. Ook wordt soms de huur ineens verhuurd met 200 euro, zonder dat dit mag."
Medewerker maatschappelijke opvang

"Ik kwam erachter dat er 12 mensen in een huisje zaten, terwijl er maar 6 bedjes waren. Dus bedjes worden dubbel verdeeld."
Medewerker aanpak vakantieparken

Adrian

Na woningbrand woont Adrian in zijn schuurtje

Adrian

kwam in 2007 voor het eerst naar Nederland om hier te werken. Van zijn verdiende geld kocht hij een aantal jaar geleden een oude arbeiderswoning. Vorig jaar sloeg het noodlot toe: zijn huis ging in vlammen op. Hij verbleef daarna afwisselend in ho(s)tels, bij vrienden en familie en in de winteropvang. Sinds maart leeft hij in een schuurtje in zijn tuin totdat zijn huis weer bewoonbaar is.

De renovatie begint op te schieten. De muren zijn opnieuw gestuct, de vloer gelegd, de bovenverdieping is hersteld, en er is een nieuwe trap geplaatst. Maar een keuken ontbreekt nog en ook de badkamer is nog een kale, lege ruimte. “Douchen doe ik bij vrienden.”
Adrian is zenuwachtig. Hij wil zijn verhaal vertellen, maar dat ook goed doen. Hond Fibi, sinds 2019 zijn steun en toeverlaat, helpt hem zich te ontspannen. Ook zijn vriend Marek is erbij als hij terugblikt op vorig jaar zomer.
“Ik was in de keuken bezig toen ik wat hoorde. Ik ging naar de woonkamer en tilde de zware deken op die op mijn bank lag. Meteen sloegen de vlammen eruit. Het ging echt van whoosh.” Het eerste wat hij deed was Fibi roepen. “Fibi was het enige waar ik me druk om maakte. Zij was eigenlijk slimmer dan ik want ze liep naar de voordeur, om de straat op te kunnen gaan, maar ik riep haar terug en bracht haar naar de tuin.”

Onbewoonbaar

Achteraf hoort hij dat de brand waarschijnlijk is ontstaan door zijn telefoon die aan de oplader lag en in zijn bank is gevallen. Zonder telefoon kan hij ook geen hulp inroepen, maar gelukkig bellen de buren de brandweer. Die is er binnen een kwartier, maar dan is het al te laat. Alles is in vlammen opgegaan en Adrians huis is onbewoonbaar.

Dat het vuur zo snel om zich heen grijpt, komt omdat Adrian zijn huis ook als opslag gebruikt van zijn handelswaar. “Ik had tegen allerlei muren voorraden Yerba Mate liggen. Die droge theebladeren vatten snel vlam.” Gelukkig komt hij er zelf met wat brandwonden aan zijn voorhoofd vanaf. “Dat is het allerbelangrijkste: ik leef nog en ik heb ook Fibi op tijd in veiligheid weten te brengen. En mijn vriend Alex, die bij me inwoonde, was gelukkig net op bezoek bij zijn familie.”

Hectische tijd

Daarna volgt een hectische tijd. Vanuit het ziekenhuis waar hij werd behandeld voor zijn brandwonden wordt hij naar een hotel gebracht. “65 kilometer verderop! Waarom zo ver weg was mij niet duidelijk.” Na twee dagen wordt hij daar opgehaald door een vriend. Samen proberen ze uit te zoeken hoe het nu verder moet. “Ik had geen telefoon, geen kleren, niks meer. En ik kon mijn huis niet in want dat was dichtgetimmerd.”

Ze gaan naar de politie en de brandweer. Die adviseren om contact op te nemen met zijn verzekeraar. “We hebben wel 100 telefoontjes per dag gepleegd naar de verzekeringsmaatschappij. Het was zo’n geregel. En ik ben langsgegaan bij mijn werk om te vertellen wat er was gebeurd. Ze schrokken toen ze me zagen, want ik had een groot verband om mijn hoofd.”

“Het maakt niet uit hoe vaak je valt, als je maar weer opstaat.”

Winteropvang

Hij overnacht die eerste maand achtereenvolgens bij een vriend, in een hostel en daarna, op kosten van de verzekering, in een hotel. In oktober gaat hij naar Polen om de 18e verjaardag van zijn zoon te vieren, die daar bij zijn ex-vrouw woont. Daar gaat het mis. Adrian is alcoholist, maar drinkt al een hele tijd niet meer. “Ik maakte de fout te denken dat ik het bij een paar biertjes kon houden. Maar als je alcoholist bent, lukt dat niet.”

Hij blijft zes weken in Polen waar hij wordt behandeld voor zijn verslaving en mentale problemen, en komt daarna terug naar Nederland. Weer verblijft hij eerst bij een vriend en daarna in een hotel. Als dat in januari de deuren sluit, klopt hij aan bij de winteropvang. “Overdag konden we daar niet zijn, dus ik liep hele dagen op straat. Het regende en regende. Ik was doornat.”

Eenzaam

Als de winteropvang in maart dichtgaat, besluit hij in het schuurtje achter zijn huis te gaan wonen. Dat is soms best zwaar, en vooral eenzaam. “Ik ben af en toe best depressief. Dan is het verleidelijk om weer te gaan drinken. Zeker omdat er niemand is die tegen me zegt dat ik dat beter niet kan doen. Dus soms gaat het dan weer mis.”

Adrian is de eerste om te erkennen dat hij verantwoordelijk is voor zijn eigen daden. “Het is mijn fout hoor, niet die van iemand anders. Ik heb al eens 2,5 jaar niet gedronken, maar daarna kreeg ik toch een terugval. Nu kan ik ook maanden niet drinken, om dan toch weer voor de bijl te gaan. Therapieën hebben tot nu niet geholpen, dus ik wil nu ook even geen professionele hulp. Mijn probleem is dat ik niemand vertrouw.”

Niet opgeven

Op dit moment leeft Adrian van een uitkering. Hij vult zijn dagen met Fibi, en gaat regelmatig langs bij vrienden. Het contact met zijn zoon, moeder en zus in Polen verloopt meestal per telefoon. Zijn vader die elders in Nederland werkt, ziet hij regelmatig. “Hij is mijn idool. Ik ken geen betere mensen dan mijn vader en moeder.” Hij wil graag weer aan het werk, maar wel pas als hij zich weer elke dag kan douchen. “Je gaat niet stinkend naar je werk.”
Adrian hoopt dat zijn woning voor de winter klaar is, en als dat niet lukt, probeert hij de nachten weer door te brengen in de opvang. Hij wanhoopt niet. “Kennelijk vond God dat ik me moest realiseren dat ik al veel had, maar dat niet besefte. En ik ben al vaker weer opgeklauterd. Het maakt niet uit hoe vaak je valt, als je maar weer opstaat. Dat geldt ook voor mij. Ik geef niet op en ik klaag niet. Ik weet als geen ander dat je leven elke seconde kan veranderen, in negatieve maar zeker ook in positieve zin.”

Noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Aanvullend kwalitatief onderzoek laat zien dat geen van de zes regio's goed zicht heeft op mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Dit komt doordat:

- Veel mensen zich niet kunnen of willen inschrijven (sommige mensen willen onder de radar blijven).
- Beleid en uitvoeringspraktijk versnipperd zijn over gemeentelijke afdelingen en beleidsterreinen.
- De samenwerking tussen gemeenten, zorgorganisaties en eigenaren van vakantieparken beperkt is.

"Het is vooral belangrijk om met alle domeinen aan tafel te zitten, anders krijg je nooit het hele beeld. […] Het bij elkaar brengen van al die verschillende domeinen vanuit de gemeente is al een uitdaging. Vanuit het zorgdomein is er inderdaad weinig zicht op, maar als je met veiligheid gaat praten hebben ze vaak wel een beetje een beeld, of de afdeling die verantwoordelijk is voor de BRP inschrijvingen. Het bij elkaar brengen, daar win je het mee. Het is echt een integrale aanpak, problematieken op vakantie-parken zijn echt heel divers, die kun je nooit vanuit één domein oppakken."
Projectleider bij een provincie op het gebied van vakantieparken

"Ze associëren een dakloze met problemen en zeggen: 'Wij hebben hier geen problemen.' Maar als je dan doorvraagt, blijken er wel degelijk daklozen op de camping te zitten. Ze willen geen aandacht daarvoor."
Medewerker gemeente

Profielkenmerken
De groep mensen die noodgedwongen verblijft op campings/vakantieparken is zeer divers. Het gaat onder andere om:

Alleenstaande mannen

Alleenstaande ouders en volledige gezinnen

Jongeren en starters op de woningmarkt

Arbeidsmigranten

"De intentie is vaak: ik verblijf daar even en als ik een huis gevonden heb ga ik daar weer weg. Maar in [naam gemeente] zijn de wachttijden tussen de 6 en 8 jaar voor een woning. Particuliere huur is voor veel mensen niet te doen, mensen zijn aangewezen op sociale huurwoningen, urgentie is vaak niet bereikbaar. Gewoon scheiden is geen argument meer [voor urgentie], ook niet met kinderen."
Professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken

Noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Leefsituaties

- (Sta)caravans;
- Busjes;
- Vakantiewoningen.

Geregeld gaat het om caravans of huisjes die in slechte staat zijn en niet geschikt zijn voor (permanente) bewoning.

"Er zijn hele mooie huisjes waarbij je denkt: daar wil ik ook wel verblijven, maar er zijn ook caravans waarbij de achterwand van het toilet ontbrak. Het varieert van incomplete woningen tot mooie paleisjes. Er wonen ook vaker kinderen in caravans en vakantiewoningen van slechte kwaliteit."
Professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken

"Mensen wonen in een caravan, maar hebben geen uitweg. Die caravan is niet geschikt voor bewoning, bij wijze van spreken zak je zo door de vloer heen. Daar wonen mensen met een grote rugzak, die ook ziek zijn soms. Het is niet uit te leggen dat je mensen daar laat wonen. Soms kun je niet anders, maar het is de vraag of je dat moet willen."
Medewerker gemeente

Opvallende bevindingen

Beleid en uitvoering ten aanzien van campings en vakantieparken verschilt sterk per gemeente.

Gemeenten moeten mensen volgens de wet inschrijven, maar dit gebeurt vaak niet. Inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) is cruciaal voor toegang tot voorzieningen.

Gemeenten kunnen vaak geen alternatieve huisvesting bieden. Daarom gedogen zij permanente bewoning en reageren zij meestal alleen op overlast- en zorgmeldingen.

Professionals pleiten voor een actievere out-reachende betrokkenheid van gemeenten. Capaciteit is hierbij een uitdaging.

"Mensen met verslaving zorgen soms voor overlast en de huisvesting waar ze in wonen is vaak heel beroerd, niet brandveilig. Daar zit een volgend probleem, mensen zitten er vaak omdat ze nergens anders meer terecht kunnen. Als wij gaan handhaven dan is er geen vervangende woonruimte en moeten deze mensen naar de maatschappelijke opvang, en dat is ook een dilemma."
Medewerker gemeente

Aniek

“Je bent in de overleefstand bezig.”

Aniek **en haar partner hebben het goed voor elkaar. Totdat ze de hypotheek niet meer kunnen betalen en geen betaalbare andere woning kunnen vinden. Vier jaar lang wonen ze noodgedwongen in een caravan. Ook nu ze weer een huis hebben, voelt Aniek de stress nog in haar lijf.**

Bijna anderhalf jaar wonen Aniek en haar man nu in een klein huurappartement. Ze is er enorm blij mee, maar het is ook nog wel wennen. “De eerste paar weken had ik echt iets van: oh ja, ik mag hier blijven. Ik hoef niet meer na te denken over ‘wat als we hier wegmoeten?’ Eigenlijk voelt het pas sinds kort echt als ons thuis.”

Aniek vindt het spannend om haar verhaal te delen, maar doet het omdat ze wil laten zien dat dakloosheid iedereen kan overkomen en om de bewustwording te vergroten bij gemeenten zodat ze zich constructief in willen gaan zetten. “Nog steeds denken heel veel mensen dat je het over jezelf hebt afgeroepen. Dat je domme beslissingen hebt genomen. Of je leven niet op orde hebt. Maar dat is niet zo. Wij waren niet psychisch in de war, niet verslaafd, we konden op onze eigen benen staan. En toch waren we vier jaar lang dakloos. Ik noemde het niet altijd zo, omdat we wel die caravan hadden, maar we waren het wel. Thuisloos zeker.”

Samenloop van omstandigheden

Bij Aniek en haar man “is het een beetje een samenloop van omstandigheden geweest.” Ze kopen een huis op het moment dat de prijzen hoog liggen, maar omdat ze allebei een baan met carrièreperspectief hebben gaan ze ervan uit dat die hypotheek geen probleem zal zijn. “Alleen kwam toen de crisis. Ik verloor mijn baan, en een nieuwe baan vinden in mijn vakgebied bleek moeilijk. Ik deed veel laagbetaald werk, dus het was altijd aanpoten om de rekeningen te betalen. Toen zijn we allebei ook nog eens voor onszelf begonnen, omdat dit na doorrekening een beter alternatief leek dan hoe we tot dan toe aan het werk waren, maar de praktijk bleek anders. Op een gegeven moment konden we onze hypotheek niet meer betalen.” Ze besluiten hun huis te koop te zetten, en op zoek te gaan naar een goedkopere woning. Maar dat gaat niet zonder slag of stoot.

Eten bij je ouders

“We wisten natuurlijk niet wanneer we ons huis zouden verkopen, en dubbele lasten konden we al helemaal niet betalen. Je wordt wel heel creatief, maar op een gegeven moment lukt het echt niet meer. Dan ga je aan het eind van de maand maar een weekje bij je ouders eten.”
Hun huis verkopen ze pas na twee jaar, en ook nog met verlies. De houding van de bank doet Aniek nog steeds pijn. “We hebben een tijdje wat minder afbetaald, maar te veel om een particuliere huurwoning te kunnen betalen. En om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen moet je zeker vijftien jaar ingeschreven staan. De bank heeft liever dat

“We dachten dat het maximaal een half jaar zou duren voordat we een woning zouden vinden. Nou, niet dus.”

je thuisloos blijft en je rekeningen probeert te betalen dan dat jij een woning, toch een eerste levensbehoefte, hebt.”

Maximaal een half jaar

Aniek en haar vriend besluiten een groot deel van hun spullen op Marktplaats te zetten en een caravan te kopen. “Eentje uit de jaren 80, van twee bij vier, met een voortent erbij. Daar zijn we samen met de kat ingetrokken. We moesten toch iets, want we hadden niets meer. We dachten dat het maximaal een half jaar zou duren voordat we een woning zouden vinden. Nou, niet dus.”

Van alles hebben ze geprobeerd. Ze blijven reageren op sociale huurwoningen en op antikraakplekken. Doen oproepen in Facebookgroepen. Sluiten zich aan bij een tiny house project, maar dat komt uiteindelijk niet van de grond. Ze kloppen aan bij hulpinstanties en gemeenten. Het levert niets op. Vier jaar lang verblijven ze op verschillende plekken, eerst in hun kleine caravannetje, later in een wat grotere caravan, “een soort pipowagen”.

Een grote blubberboel

Op hun eerste camping zitten ‘gewone gasten’, maar ook heel veel mensen die net als zij geen huis hebben. Als het seizoen voorbij is, gaat de camping dicht en komen ze op een winter-camping terecht. In coronatijd sluit ook deze camping haar deuren, net als alle andere campings. “Toen hebben we een hulpkreet op Facebook gezet. Daar reageerde iemand op die in een soort van gedoogd tiny house woonde, en nog plek had voor onze caravan. Daar hebben we de hele coronaperiode kunnen staan. Maar na de coronaperiode stuurde de gemeente de handhaving op ons af. Heel bijzonder, want we hadden gewoon goed contact met de gemeente.” Weer moeten ze verkassen en belanden uiteindelijk op een camping alias landgoed van een nukkige eigenaar. “Dat was niet heel fijn. Vanwege die eigenaar, maar ook omdat het in onze caravan heel vochtig en koud was en het terrein een grote blubberboel was. Als daar iets was gebeurd, had er geen ambulance kunnen komen.”

Geen briefadres dus je bestaat niet

Als ze bij gemeenten en instanties aankloppen voor hulp, worden ze van het kastje naar de muur gestuurd. “Je wordt echt enorm tegengewerkt. We zijn bijvoorbeeld bij drie gemeenten geweest om een briefadres te krijgen. Want je hebt natuurlijk geen adres, en daardoor kun je niks. Je kan je verzekering niet veranderen, en je huisarts niet. Ik ben heel blij dat ik net op tijd mijn rijbewijs had verlengd, want

zonder briefadres besta je administratief niet. Op een gegeven moment heb ik gezegd dat we onder de brug sliepen. En toen lukte het eindelijk om een briefadres te krijgen."

Ook merken ze dat er geen hulp is voor mensen zoals zij, die zelfredzaam zijn. "Er is hier een daklozenloket, maar die helpt alleen mensen die overlast veroorzaken. Natuurlijk hebben mensen die psychisch in de war zijn, of verslaafd, hulp nodig. Maar er is ook een hele grote andere groep. Die wordt nog steeds vergeten."

Continue spanning in je lijf

Na vier jaar vinden Aniek en haar vriend eindelijk een sociale huurwoning. Op eigen kracht. "Het is echt wel zwaar geweest. De continue stress, omdat je niet weet of je ergens wel mag blijven. Steeds verzinnen hoe je dit weer gaat regelen, en dat weer gaat opvangen. Je bent in de overleefstand bezig."

"Natuurlijk hebben mensen die psychisch in de war zijn, of verslaafd, hulp nodig. Maar er is ook een hele grote andere groep. Die wordt nog steeds vergeten."

En dan hebben zij gelukkig nog steun van hun omgeving. Steun die ze van instanties heeft gemist. "Instanties zouden echt meer begrip moeten opbrengen voor mensen zoals wij. Zoiets simpels als een briefadres weigeren, terwijl ze gewoon verplicht zijn dat te geven. Het was een heftige tijd. Ik merk nog steeds dat ik me heel snel gestrest voel. Die continue spanning zit gewoon in je lijf. Die raak je heel lastig kwijt."

Toch eindigt Aniek haar verhaal positief. "Je wilt het eigenlijk niet meemaken, maar achteraf gezien is het ook wel een hele waardevolle ervaring. Je krijgt in een hele korte tijd een boel levenservaring."

Resultaten per regio

> Gelderland-Zuid

> Hart van Brabant

> Holland Rijnland

> Regio Breda

> Westelijke Mijnstreek

> West-Friesland

Gelderland-Zuid

9 april 2024

84 deelnemende organisaties

Totaal regio Gelderland-Zuid

1.357
dak- en thuisloze personen

1.197
volwassenen

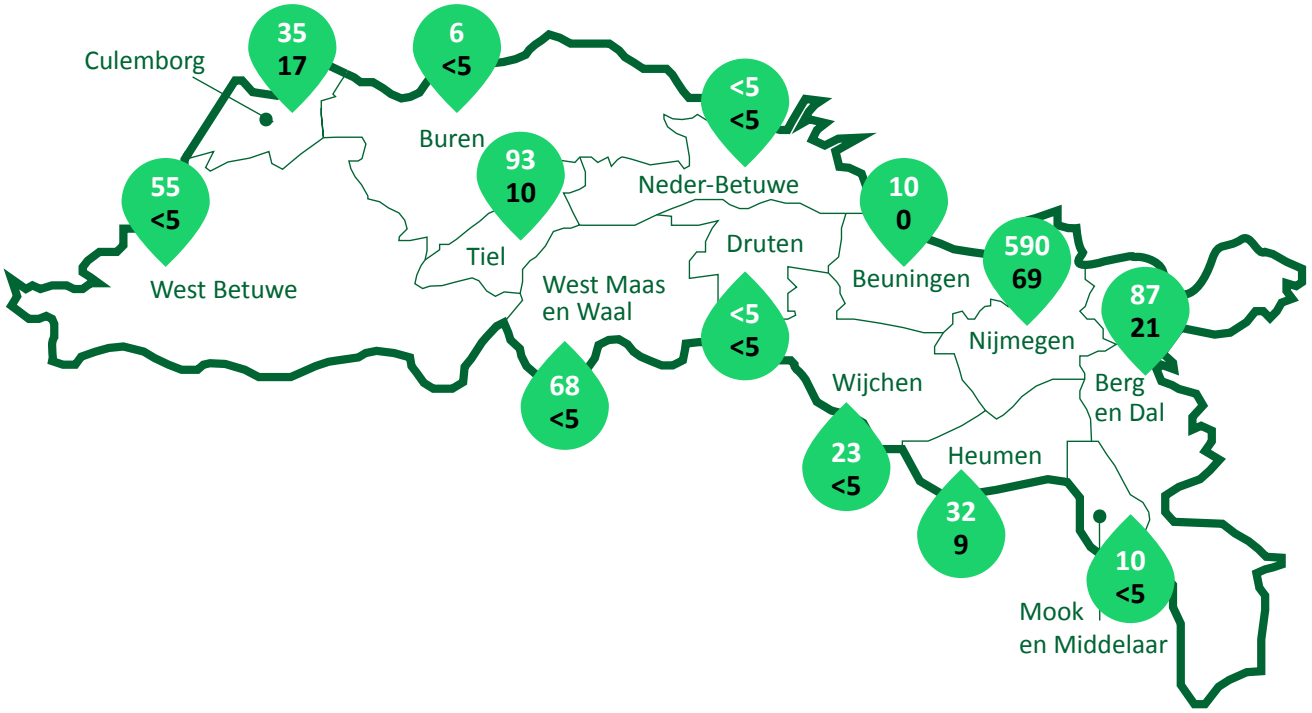
160
kinderen

Daarnaast zijn 332 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 9 april

92
10
in andere regio

88
8
onbekend

x
x
= aantal volwassenen
= aantal kinderen

Verblijfplaats 9 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	92	8%	87	<5	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	117	10%	99 (85%)	18 (15%)	<5	<3%
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	109	9%	54 (50%)	47 (43%)	32	20%
4 In instelling	180	15%	139 (77%)	37 (21%)	15	9%
5 In niet-conventionele woonruimte	243	20%	174 (72%)	65 (27%)	24	15%
6 Bij familie/vrienden/derden	395	33%	275 (70%)	118 (30%)	83	52%
+ Dreigende huisuitzetting	34	3%	20 (59%)	14 (41%)	<5	<3%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	27	2%	17 (63%)	9 (33%)	-	-
Totaal **	**1.197**	**100%**	**865**	**312**	**160**	**100%**

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.
** Met de regio Gelderland-Zuid is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 5 worden aangeduid met <5. De totaalpercentages tellen daardoor niet op tot 100%.

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In centrumgemeente Nijmegen en gemeente Tiel zijn veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit is een verklaring voor het relatief hoge aantal getelde personen in deze gemeenten.
2. Jeugdgezondheidszorg van GGD, een deel van de jeugdzorg- en GGZ instellingen, vrouwenopvang en woningcorporaties hebben niet of heel beperkt meegeteld. Mogelijk heeft dit invloed gehad op het aantal getelde kinderen en vrouwen.
3. In de gemeente West-Betuwe zijn relatief veel mensen geteld in verband met de aanwezigheid van een AZC. In gemeente Neder-Betuwe is niet geteld.

Hart van Brabant

11 april 2024

69 deelnemende organisaties

Totaal regio Hart van Brabant

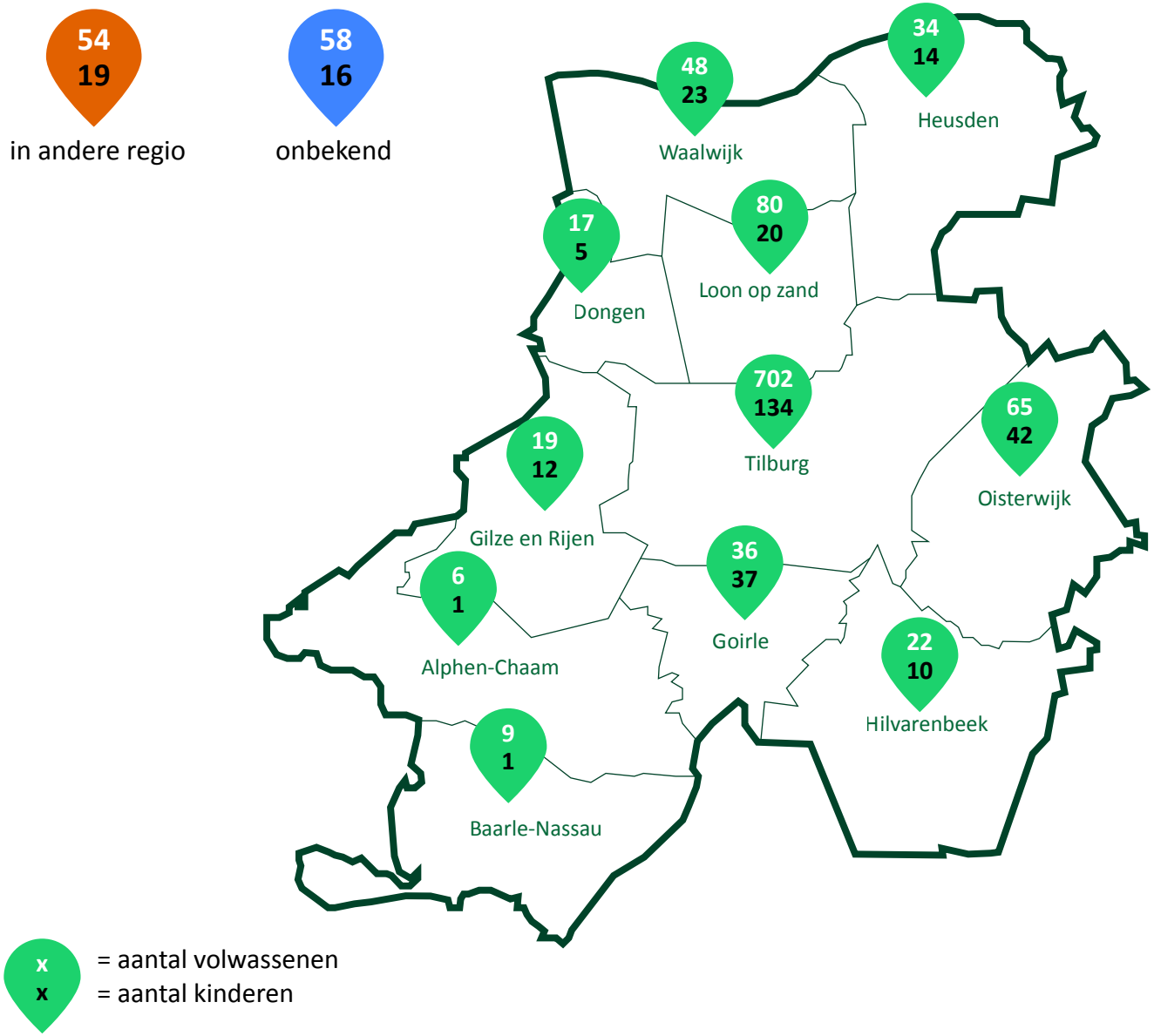
1.484
dak- en thuisloze personen

1.150
volwassenen

334
kinderen

Daarnaast zijn 425 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 11 april

Verblijfplaats 11 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	82	7%	74 (90%)	7 (9%)	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	33	3%	25 (76%)	8 (24%)	2	1%
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	279	24%	172 (62%)	103 (37%)	83	25%
4 In instelling	102	9%	82 (80%)	20 (20%)	23	7%
5 In niet-conventionele woonruimte	201	17%	119 (59%)	75 (37%)	57	17%
6 Bij familie/vrienden/derden	353	31%	208 (59%)	144 (41%)	143	43%
+ Dreigende huisuitzetting	55	5%	36 (65%)	16 (29%)	18	5%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	45	4%	34 (76%)	11 (24%)	8	2%
Totaal	**1.150**	**100%**	**750**	**384**	**334**	**100%**

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In centrumgemeente Tilburg zijn relatief veel mensen geteld. Dit is te verklaren door de aanwezigheid van opvangvoorzieningen.
2. Burgerzaken gemeente Tilburg, AZC's, Veilig Thuis, politie en jeugdinstellingen en gemeentelijke diensten van gemeente Goirle hebben niet meegeteld vanwege uiteenlopende redenen.
3. In de hele regio zijn er relatief veel campings en vakantieparken. Deze mensen zijn onvoldoende in beeld gebracht en dit heeft invloed op het aantal getelde mensen, met name in de regiogemeenten.

Holland Rijnland

11 april 2024

54 deelnemende organisaties

Totaal regio Holland Rijnland

1.175
dak- en thuisloze personen

924
volwassenen

251
kinderen

Daarnaast zijn 355 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 11 april

Verblijfplaats 11 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	58	6%	53	<10	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	62	<10	<10	<4%
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	19%	105 (60%)	70 (40%)	77	31%
4 In instelling	110	12%	96 (87%)	11 (10%)	19	8%
5 In niet-conventionele woonruimte	93	10%	76 (82%)	17 (18%)	20	8%
6 Bij familie/vrienden/derden	327	35%	212 (65%)	113 (35%)	101	40%
+ Dreigende huisuitzetting	71	8%	44 (62%)	27 (38%)	31	12%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	20	2%	16	<10	<10	<4%
Totaal **	**924**	**100%**	**664**	**253**	**251**	**100%**

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.
** Met de regio Holland Rijnland is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 10 worden aangeduid met <10. De totaalpercentages tellen daardoor niet op tot 100%.

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In centrumgemeente Leiden zijn veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit verklaart de relatief hoge aantallen getelde personen in Leiden.
2. AZC's, boa's, GGZ-instellingen, leegstandbeheerders en de afdeling burgerzaken van alle deelnemende gemeenten in de regio hebben niet of slechts gedeeltelijk geteld. Waarschijnlijk valt het totale aantal dak- en thuisloze personen in de regio daardoor lager uit.
3. De hoge aantallen in gemeente Alphen aan de Rijn worden mede verklaard door aanwezigheid van een PI. In Oegstgeest worden de relatief hogere aantallen mede verklaard door de aanwezigheid van een AZC. Het hoge aantal kinderen in Kaag en Braassum kan worden verklaard door de aanwezigheid van een gezinsopvang.

Regio Breda

11 april 2024

69 deelnemende organisaties

Totaal regio Breda

1.076 dak- en thuisloze personen

893 volwassenen

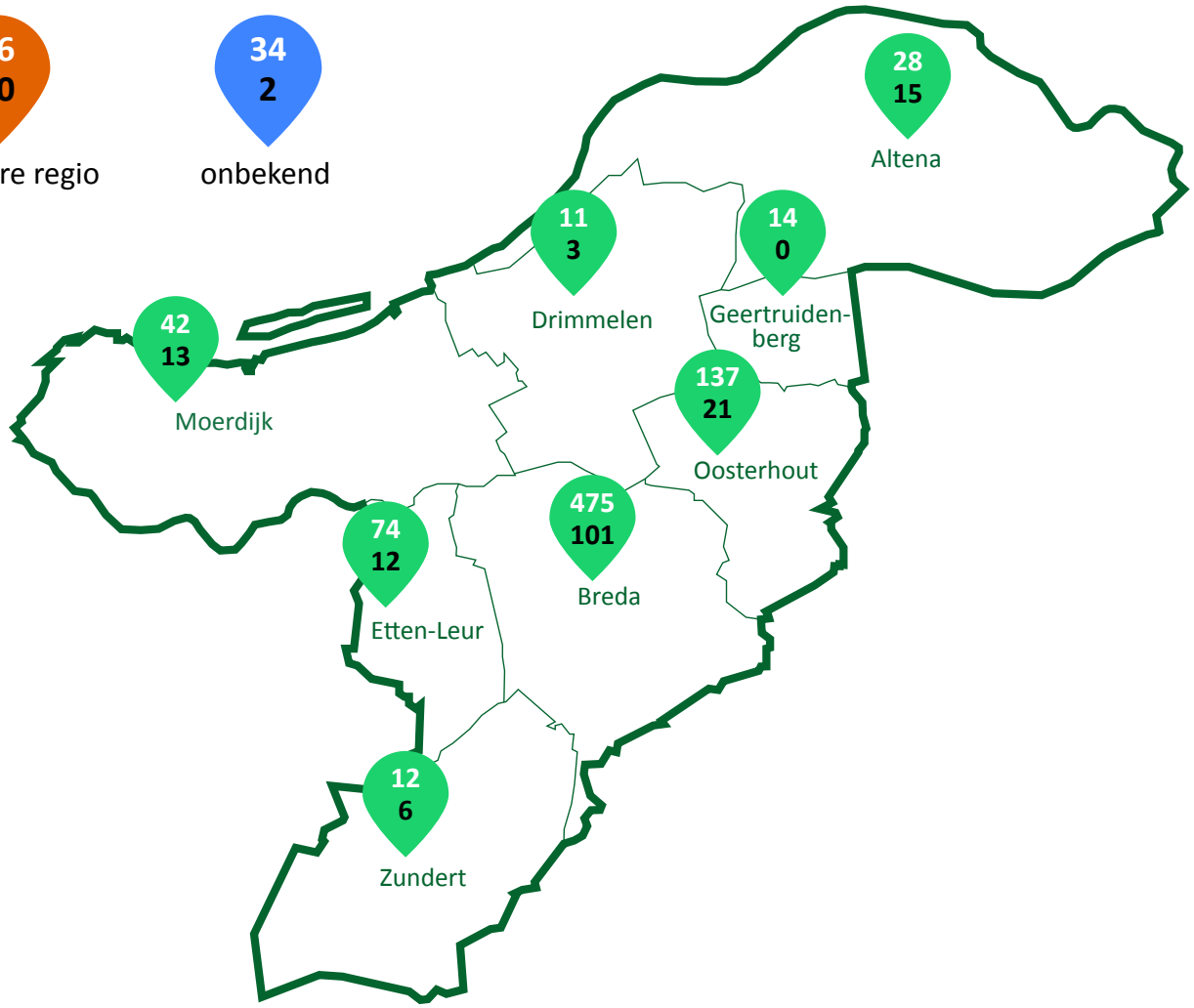
183 kinderen

Daarnaast zijn 219 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 11 april

66
10
in andere regio

34
2
onbekend

x = aantal volwassenen
x = aantal kinderen

Verblijfplaats 11 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	67	8%	61 (91%)	6 (9%)	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	69	8%	56 (81%)	13 (19%)	-	-
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	192	22%	98 (51%)	93 (48%)	70	38%
4 In instelling	56	6%	49 (88%)	7 (13%)	4	2%
5 In niet-conventionele woonruimte	207	23%	137 (66%)	68 (33%)	32	17%
6 Bij familie/vrienden/derden	249	28%	165 (66%)	83 (33%)	62	34%
+ Dreigende huisuitzetting	47	5%	31 (66%)	16 (34%)	15	8%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	6	1%	4 (67%)	1 (17%)	-	-
Totaal	**893**	**100%****	**601**	**287**	**183**	**100%****

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.
** Door tussentijdse afronding tellen de percentages niet op tot 100%

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In centrumgemeente Breda zijn veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit verklaart de relatief hoge aantallen getelde personen in Breda.
2. GGD (incl. jeugdgezondheidszorg), jeugdzorg-instellingen, AZC's en politie hebben niet tot nauwelijks geteld. Hierdoor zijn er met name binnen ETHOS 4 vermoedelijk minder mensen geteld.
3. In gemeente Zevenbergen, Oosterhout en Etten Leur worden hotels benut voor huisvesting van dak- en thuisloze mensen. Deze mensen zijn niet/onvoldoende meegeteld.
4. In de hele regio zijn relatief veel campings en vakantie-parken. Deze mensen die daar verblijven zijn onvoldoende in beeld gebracht en dit heeft invloed op het aantal getelde mensen, met name in de regiogemeenten.

Westelijke Mijnstreek

9 april 2024

55 deelnemende organisaties

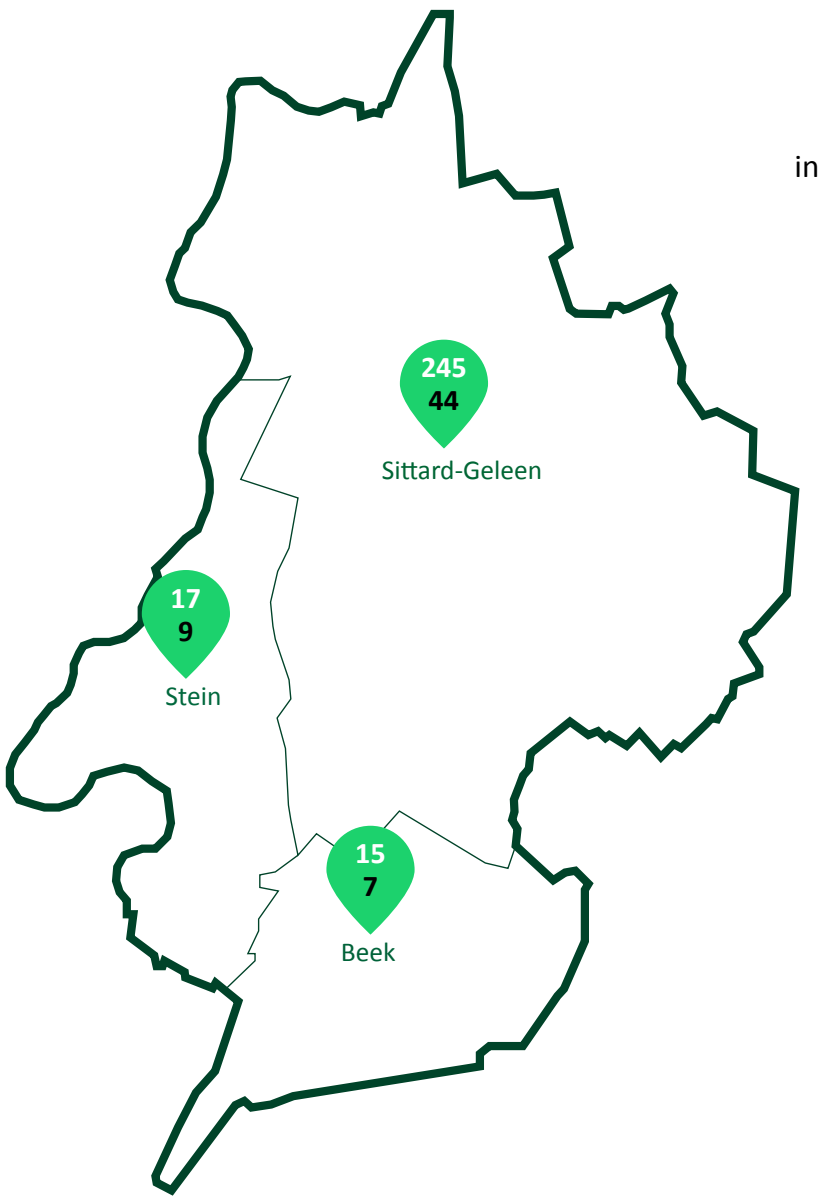
Totaal regio Westelijke Mijnstreek

454 dak- en thuisloze personen

- **366** volwassenen
- **88** kinderen

Daarnaast zijn 100 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 9 april

42
13
in andere regio

47
15
onbekend

x
x
= aantal volwassenen
= aantal kinderen

Verblijfplaats 9 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	12	3%	10	<5	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	6	2%	<5	<5	-	-
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	40	11%	28 (70%)	11 (28%)	5	6%
4 In instelling	60	16%	47 (78%)	12 (20%)	5	6%
5 In niet-conventionele woonruimte	88	24%	46 (52%)	32 (36%)	16	18%
6 Bij familie/vrienden/derden	135	37%	79 (59%)	54 (40%)	56	64%
+ Dreigende huisuitzetting	15	4%	7 (47%)	8 (53%)	6	7%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	10	3%	5	<5	-	-
Totaal* **	**366**	**100%**	**226**	**125**	**88**	**100%****

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.
** Door tussentijdse afronding tellen de percentages niet op tot 100%.
*** Met de regio Westelijke Mijnstreek is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 5 worden aangeduid met <5.

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In centrumgemeente Sittard-Geleen zijn veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit is een verklaring voor het relatief hoge aantal getelde personen in deze gemeente.
2. AZC's, GGD – Veilig Thuis, GGZ-instelling en enkele jeugdzorginstellingen hebben niet meegeteld. Daardoor zijn er mogelijk minder mensen geteld in ETHOS 4.

West-Friesland

9 april 2024

43 deelnemende organisaties

Totaal regio West-Friesland

559
dak- en thuisloze personen

468
volwassenen

91
kinderen

Daarnaast zijn 153 kinderen (<18 jaar) indirect betrokken bij situatie van dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat het kind zelf niet dakloos is, maar een of beide ouders wel.

Verblijfplaats 9 april

Verblijfplaats 9 april*

ETHOS-Light categorie	Volwassenen	%	Waarvan mannen	Waarvan vrouwen	Kinderen	%
1 In openbare ruimte	17	4%	15 (88%)	2 (12%)	-	-
2 In noodopvang voor dakloze mensen	18	4%	16 (89%)	2 (11%)	-	-
3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	102	22%	51 (50%)	51 (50%)	33	36%
4 In instelling	47	10%	38 (81%)	8 (17%)	2	2%
5 In niet-conventionele woonruimte	91	19%	67 (74%)	23 (25%)	19	21%
6 Bij familie/vrienden/derden	171	37%	120 (70%)	49 (29%)	34	37%
+ Dreigende huisuitzetting	12	3%	10 (83%)	2 (17%)	3	3%
Verblijfsituatie op teldag onbekend, dakloosheid wel bevestigd	10	2%	9 (90%)	1 (10%)	-	-
Totaal	**468**	**100%****	**326**	**138**	**91**	**100%****

* Het percentage mannen en vrouwen telt niet overal op tot 100% omdat non-binaire personen en personen met andere of onbekende genderidentiteit niet zijn weergegeven in deze tabel.
** Door tussentijdse afronding tellen de percentages niet op tot 100%

REGIONALE TOELICHTING OP DE CIJFERS

1. In Hoorn zijn veel voorzieningen met een regionale functie voor dak- en thuisloze mensen. Dit is een verklaring voor het relatief hoge aantallen getelde personen in Hoorn.
2. Jeugdzorgvoorzieningen, woningcorporaties en de afdeling burgerzaken hebben niet tot heel beperkt meegeteld.
3. Er zijn relatief veel kinderen in Drechterland geteld vanwege de aanwezigheid van een gezins- en 24-uurs opvang.

Wiola

“Ik hoop dat het hooguit een jaar duurt voordat we weer onze eigen plek hebben.”

Wiola

Na haar scheiding blijven de Poolse Wiola en haar zoon Marek in hun oude huis wonen. Haar ex zal de huur betalen, maar daar stopt hij na een tijdje mee. Wiola komt daar pas achter als het al te laat is. Na acht maanden in de crisisopvang zijn moeder en zoon onlangs verhuisd naar een wachtwoning.

De verhuisdozen zijn nog niet allemaal uitgepakt. Ook de sobere inrichting wijst erop dat ze dit flatje in een buitenwijk pas net hebben betrokken. Terwijl Marek nog aan het werk is op zijn stageplek aan de andere kant van de stad, praat Wiola honderduit over wat hen is overkomen. “We zitten nu in een wachtwoning. Dat betekent dat we hier mogen blijven totdat we een eigen, echte woning hebben gevonden. Daar zijn we nu mee bezig.”

Als het goed is, blijven ze hier dus maar tijdelijk. Daarom gaat ze het niet helemaal inrichten zoals ze eigenlijk zou willen. “Mijn vader en mijn broer hebben me op het hart gedrukt niet te veel kosten te maken. Want als ik hier wegga, moet ik alles weer opnieuw doen. Dus ik doe alleen het hoognodige en ik koop alleen wat ik straks kan meenemen. Geen bank bijvoorbeeld die alleen hier past, maar wel een wasdroger. En een stofzuiger, want mijn oude is kapot.”

Huurachterstand

Wiola en haar toenmalige partner gaan zes weken nadat ze de handtekening hebben gezet voor hun nieuwe huurwoning uit elkaar. Het contact daarna verloopt moeizaam. Het lukt niet om het huurcontract alleen op haar naam te zetten, dus stemt ze ermee in dat haar ex de vaste lasten voor zijn rekening neemt. “Alleen stopte hij op een bepaald moment met het betalen van de huur, de stroom en het water. Stroom en water kreeg ik snel door en ben ik zelf gaan betalen, maar over de huur heb ik geen brieven gekregen.”

Nog steeds is het onduidelijk hoe dat heeft kunnen gebeuren. Pas als de deurwaarder wordt ingeschakeld, komt Wiola erachter wat er aan de hand is. In de rechtszaak die volgt legt Wiola uit dat ze echt van niks wist. “Ik kreeg wel brieven dat de servicekosten omhoog zouden gaan. Waarom heb ik dan geen brieven gekregen over mijn huurachterstand?” Toch mag de verhuurder hen met spoed het huis uitzetten. Ze komen op de wachtlijst voor de crisisopvang en het lukt vrij snel om daar een plek te krijgen.

Schaamte

Acht maanden verblijven ze in de crisisopvang. “Dat is best kort. Ik weet niet waarom wij zo snel weg konden. Misschien omdat ik het zo graag wilde. Ik hield het er echt niet langer uit. Vooral vanwege Marek. Die was toen 14,5 en schaamde zich dat we in de crisisopvang woonden. Daarom nodigde hij nooit vrienden uit. En als hij dat wel had gewild, waar had hij ze kunnen ontvangen? Zijn kamertje was te klein voor bezoek en in de gemeenschappelijke ruimte hadden ze geen privacy.”

“Alles hangt met elkaar samen. Ik moet snel financieel stabiel worden, want dan kan ik me inschrijven voor een andere woning. Elke dag telt.”

Vrienden in de opvang heeft haar puberzoon niet, want alle andere kinderen zijn baby’s of peuters. Ook Wiola zelf heeft moeite met de plek. “We hadden als gezin twee kamertjes. Een woonkamer met de mogelijkheid om te koken en te eten, en een slaapkamer met een stapelbed. Die kamer was voor Marek. Dan had hij in ieder geval een eigen plekje. Ik sliep op een bank in de woonkamer.” De twee kamers zijn niet met elkaar verbonden, dus ze moeten via de gang van de woon- naar de slaapkamer. “We leefden samen, maar uit elkaar. Ik zag mijn kind weinig.”

Begeleiding

Dat is nu gelukkig anders. Ook is Wiola blij dat ze weer een eigen douche en toilet heeft, want “die gemeenschappelijke voorzieningen waren vaak zo vies”, en niet meer elke week kamercontrole krijgt. “Ze gingen dan checken of alles schoon en veilig was. Ik dacht dan: kom op mensen, ik ben hier niet omdat ik zoveel problemen heb, maar omdat er in mijn leven even iets mis is gegaan. Ik heb gewoon de rust nodig om alles weer op te bouwen.”

In de jaren na haar scheiding hebben verschillende hulp- verleners zich met haar en haar zoon beziggehouden. Erg positief is Wiola daar niet over. “Het was urenlang kletsen, en dan gebeurde er verder niks. Daar heb ik best wat tijd door verloren.” Nu heeft ze via de crisisopvang wel goede begeleiding. “Daar ben ik echt dankbaar voor. Ik heb een plan gemaakt en we zetten echt stappen.”

Stap voor stap

Haar schuld afbetalen is nu het eerste doel. “We zijn aan het kijken of ik in de schuldsanering kan komen. En daarna wil ik snel weer gaan werken.” Ze werkte altijd als administratief me- dewerker bij een transportbedrijf, maar op dit moment niet. “Ik wil wel werken, maar ik wil een goede werknemer zijn en ik ben nu te veel bezig met andere dingen.”

Ze weet dat ze nu geen urgentie mag aanvragen omdat ze een schuld heeft. “Alles hangt met elkaar samen. Ik moet snel financieel stabiel worden, want dan kan ik me inschrijven voor een andere woning. Elke dag telt.” Wiola is blij dat ze nu goede afspraken kan maken en zo stap voor stap vooruitgaat. “Ik zie de toekomst positief in. Ik ben bezig om alles netjes voor elkaar te krijgen. Ik hoop alleen dat het snel goedkomt. Dat het niet twee jaar, maar hooguit een jaartje duurt voordat we weer onze eigen plek hebben.”

Belangrijkste conclusies

Belangrijkste conclusies

De tweede ronde van de ETHOS-tellingen brengt dak- en thuisloosheid in beeld in de regio's Gelderland-Zuid, Hart van Brabant, Holland-Rijnland, Regio Breda, Westelijke Mijnstreek en West-Friesland. Alle mensen die zich in een leefsituatie van dak- en thuisloosheid bevinden volgens de ETHOS-light classificatie en in beeld waren bij betrokken organisaties in deze regio's werden meegeteld.

Een consistent beeld van dak- en thuisloosheid

In de zes regio's zijn deze ronde in totaal 6.063 dak- en thuisloze personen geteld. Net als bij de eerste ronde van de telling zien we een grote diversiteit aan mensen en leefsituaties. Wederom is bijna een derde van de getelde volwassenen vrouw en is een aanzienlijk deel van de getelde personen jonger dan 18 jaar (18%) of in de leeftijd van 18 tot 27 jaar (22%). Ruim twee derde heeft de Nederlandse nationaliteit en er zijn opnieuw veel verschillende nationaliteiten geteld: 78 in totaal. De grootste groep dakloze mensen verblijft bij vrienden, familie of derden (een derde van het totaal). Daarnaast verblijft ongeveer een vijfde in een niet-conventionele woonruimte vanwege gebrek aan passende huisvesting. Een derde verblijft in de openbare ruimte, in de noodopvang of in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen. Dit laat opnieuw zien dat het dominante beeld van daklоosheid van verblijf op straat of in een opvangvoorziening niet overeenkomt met de realiteit.

Met vertegenwoordigers van de betrokken organisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten reflecteerden we op de resultaten van de tellingen. Op basis van de verzamelde cijfers en de reflecties daarop lichten we enkele conclusies uit.

1. Veel vrouwen zijn dak- of thuisloos

Ook dit jaar zijn veel dak- en thuisloze vrouwen geteld: 1.490 vrouwen verblijven in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid. Dit is 30% van de volwassen personen. Dak- en thuisloze vrouwen verblijven met name bij familie, vrienden of kennissen, in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen en in niet-conventionele woonruimten. In alle zes de regio's werden ook vrouwen in de openbare ruimte geteld. De meeste alleenstaande dak- en thuisloze ouders zijn vrouw (72%). Daarnaast waren 32 dakloze vrouwen zwanger.

2. Daklоosheid treft een groot aantal kinderen

De tellingen laten zien dat dak- en thuisloosheid veel kinderen treft: in totaal zijn er 1.101 kinderen geteld. Deze kinderen verblijven meestal samen met één of beide ouders. 58 kinderen (5%) verblijven zonder een ouder in een situatie van dak- of thuisloosheid. Dak- en thuisloze kinderen verblijven meestal bij familie, vrienden of derden (43%). Iets meer dan een kwart (27%) van de kinderen verblijft in een tijdelijke opvang voor

dakloze mensen (meestal een gezinsopvang) en 15% verblijft in niet-conventionele woonruimten, zoals een stacaravan of vakantiewoning zonder huurcontract. Daklоosheid treft kinderen ook indirect: 1.582 kinderen zijn niet zelf dak- of thuisloos, maar hebben wel een ouder die dak- of thuisloos is (meestal hun vader).

3. Arbeidsmigranten op straat vormen het topje van de ijsberg

Dakloze EU-burgers vormen in het straatbeeld een duidelijk zichtbare groep. 35% van de mensen die op straat verblijven is EU-burger met een niet-Nederlandse nationaliteit. Volgens betrokken professionals is het overgrote deel van deze mensen (voormalig) arbeidsmigrant. Zij geven aan dat arbeidsmigranten die in de openbare ruimte verblijven goed in beeld zijn gekomen met de telling. Dakloze EU-burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit verblijven zelden in de opvang, omdat zij daar meestal niet worden toegelaten. De betrokken professionals geven aan dat arbeidsmigranten wegens gebrek aan passende huisvesting vaak verblijven in niet-conventionele woonruimten – zoals een stacaravan op een vakantiepark – of bij vrienden, familie of derden. Bij deze telling werd opnieuw duidelijk dat het bijzonder moeilijk is om zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de laatstgenoemde leefsituaties. Bij gemeenten en andere telorganisaties zijn zij vaak zeer beperkt in beeld. De professionals die deelnamen aan de telling en aan het kwalitatieve onderzoek vermoeden dat het werkelijke aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zeer groot is.

4. Veel mensen verblijven noodgedwongen in niet-conventionele woonruimten

Ongeveer een vijfde deel van de getelde volwassenen (18%) verblijft vanwege een gebrek aan passende huisvesting in een niet-conventionele woonruimte. Zij verblijven in een auto, stacaravan, camper, hotel, boot, schuur, garage, tuinhuisje, (anti)kraakwoning, bedrijfspand, woning zonder basisvoorzieningen of een andere plek die niet geschikt is om te wonen. Ook 167 kinderen verblijven in niet-conventionele woonruimten. Volgens betrokken professionals verblijven veel meer dak- en thuisloze mensen noodgedwongen op campings en vakantieparken dan uit deze telling naar voren komt. Gemeenten en andere organisaties die bij de telling betrokken zijn hebben hen niet goed in beeld.

5. Een kwart van de volwassenen is langdurig dak- of thuisloos

Uit de telling blijkt dat 1.189 mensen langer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn. Dit is ongeveer een kwart van de getelde volwassenen. Mannen zijn relatief vaker langdurig dakloos dan vrouwen: van de volwassenen die twee jaar dak- of thuisloos zijn, is driekwart man. Verder is de groep langdurig dakloze mensen net zo divers als de volwassenen die korter dak- of thuisloos zijn. Zo verblijven bijvoorbeeld veel jongeren langdurig in een situatie van dak- of thuisloosheid: bijna een vijfde van deze groep is tussen de 18 en 27 jaar oud. Ook de leefsituaties van langdurig dak- en thuisloze mensen zijn heel divers: Een derde deel van de groep langdurig dakloze personen verblijft bij familie, vrienden of derden en een vijfde verblijft in een niet-conventionele woonruimte. Iets minder dan een vijfde verblijft in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen.

Het organiseren van een ETHOS-telling levert veel op

Uit de resultaten van deze telling blijkt dat het betrekken van een breed scala aan organisaties van cruciaal belang is om zicht te krijgen op de problematiek van dak- en thuisloosheid. Organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloze mensen brachten ongeveer de helft van de getelde personen in beeld. Naast zicht op aantallen en profielkenmerken leidde de telling tot grotere betrokkenheid van deze organisaties bij de problematiek van dak- en thuisloosheid en tot bewustwording van de grote verscheidenheid aan leefsituaties. Daarnaast resulteerde de gezamenlijke organisatie van de telling tot versterking van de samenwerking tussen deelnemende organisaties.

Davy

“Ik heb het straatleven kunnen overleven, juist door alles wat er vroeger is gebeurd.”

Davy

Davy heeft een gewelddadige jeugd en verlaat op zijn 18e voorgoed het ouderlijk huis. De jaren daarna verblijft hij onder andere bij familie, in een auto, een hotel, de opvang en in een tentje op een landgoed. Ondertussen probeert hij de trauma's uit zijn jeugd te onderdrukken met alcohol en drugs. Tot hij het roer omgooit. Nu is hij clean, heeft hij al vier jaar een woning en begeleidt hij als veldwerker dak- en thuisloze mensen.

Bij het inloophuis waar Davy langsgaat, is de lunch net voorbij. Een aantal mensen zit nog even lekker buiten in het zonnetje een sigaret te roken. Davy steekt er ook eentje op en steekt van wal. "Vanaf mijn vierde ben ik echt zwaar mishandeld door mijn vader. Klappen met de riem, met de platte of de ronde stok. Stompen tegen mijn neus, tot bloedens toe. Als ik lawaai maakte, mijn bord niet leegat. Ik wist al hoe laat het was door de manier waarop hij de oprit op kwam rijden, de deur open-deed, zijn sleutel weggooide. Als ik van huis naar school liep, dan viel de spanning van me af. En als ik van school naar huis kwam, dan bouwde die spanning zich meteen weer op."

Op zijn 18e pikt hij alle mishandelingen en vernederingen niet langer en verlaat het huis. Daarna volgen vele jaren van ups en downs. Hij woont overal en nergens: bij zijn tante, in zijn auto, en brengt ook een tijdje in detentie door. Maar hij krijgt ook een relatie, een kind en een eigen huis. Totdat de relatie met de moeder van zijn zoontje in 2010 uitgaat. "Ik wilde dat mijn ex en mijn zoontje die toen 2,5 was in ons huis konden blijven wonen, dus ik ging naar een hotel. Ik kon dat prima betalen omdat ik als pijpfitter/ lasser aan de slag was bij Gasunie. Ik dacht: ik red me wel."

Traumatherapie

Maar het loopt anders. Het trauma uit zijn jeugd komt keihard naar boven. "Toen is het goed misgegaan. Het hotel waar ik verbleef, zat boven een café. Een café voelde vertrouwd want mijn tante, waar ik als kind woonde als het thuis niet meer ging, had ook een café. Dus daar voelde ik me op mijn gemak." Davy zit iedere avond te drinken en gaat cocaïne gebruiken om het maar vol te houden tot sluitingstijd. Om dan daarna, om te kunnen slapen, cannabis te roken. Een half jaar lang gaat hij zo door. Werken lukt op een gegeven moment niet meer en hij beseft dat er iets moet gebeuren.

Op zijn 31e begint hij aan traumatherapie. "Daar kwam ik erachter dat wat ik altijd normaal had gevonden, niet normaal was. Dat was wel een shock voor mij." De therapie rijt oude wonden open. "Ik kon niet toegeven dat het zwaar was. Want ja, je trekt die beerput open en als je die beerput opentrekt, dan kun je er geen deksel meer opdoen. Dat vond ik heftig. Dus de enige manier om ermee om te gaan was voor mij weer naar het café te gaan, weer dat vertrouwde gevoel op te zoeken." Davy verzweeg zijn drank- en drugsgebruik. "De therapie heeft me zeker geholpen, maar ik had er nog veel meer uit kunnen halen als ik maar eerlijk was geweest."

“Ik denk dat mensen opvangen nog altijd goedkoper is dan ze aan hun lot overlaten.”

Rugzak

Davy blijft goede en slechte periodes afwisselen. In een periode dat het best goed met hem gaat en hij bij zijn tante overnacht, brengt hij zijn dagen door met kilometerslange wandelingen. Ook houdt hij ervan musea te bezoeken, of op een bankje in het park te zitten. “Toen ik weer eens op een bankje zat, werd ik uitgescholden door een kind. ‘Hé zwerver! Daar is die zwerver weer!’ En die ouders liepen langs en die waren gewoon aan het lachen. Dat vond ik verschrikkelijk. Tel je dan echt nergens meer mee? Ik had wel altijd een rugzak om, dus die rugzak was zichtbaar, maar die andere rugzak, die je mentaal met je meedraagt, die is niet zichtbaar.”

In 2019 komt hij via een hulpinstantie in aanmerking voor een woning. Zonder overleg krijgt hij een woning toegewezen die te ver bij zijn zoontje vandaan is, en daarom weigert hij die. “Toen werd me geadviseerd naar het slaaphuis te gaan, maar daar wil je nog niet dood gevonden worden, zo smerig is het daar. Bovendien heb je daar een gebruikersruimte en ik was net van mijn verslaving af. Ik wilde niet tussen de zware gebruikers gaan zitten, want dan moest ik wel heel erg sterk in mijn schoenen staan. Dus ik zei: dat doe ik niet, dan ga ik de straat op.”

Tentje

Hij kent een vrouw die met toestemming van de eigenaar op een landgoed verblijft en vraagt de landeigenaar of hij daar ook zijn tentje mag opzetten. Dat mag. Zes maanden lang woont hij in een tent. “Voor mij was dat buitenleven eigenlijk gewoon wel goed. Ik kwam in een compleet nieuw ritme. Als je in een tent slaapt, word je vanzelf wakker door de zon die opkomt. En ’s nachts had ik veel minder last van herbelevingen.” Zijn creativiteit en overlevingsskills komen goed van pas. Hij zet zijn tent op pallets, gebruikt nooddekens van aluminiumfolie om het warm of juist koel te houden, bakt eitjes boven een stel kaarsen met koperen deksels en maakt van zwarte zakken een buitendouche.

Het alleen-zijn gaat hem goed af. “Al van kleins af aan ben ik alleen. Dus dat was niet nieuw voor mij. En ik heb altijd overal voor moeten vechten. Iedere meter vrijheid die ik heb, die heb ik zelf gecreëerd. Ik denk dat dat uiteindelijk wel een voordeel is geweest. Ik heb het straatleven kunnen overleven, juist door alles wat er vroeger is gebeurd.” Hij geniet van het vuurtjes maken en het barbecueën. “Dat vond ik echt top. Het kind in mij kwam naar boven. Wat ik in mijn kindertijd niet heb mogen doen, dat heb ik toen ingehaald.”

Niet thuis

Als het kouder en natter wordt, heeft dat zijn weerslag op Davy. Hij wordt depressief. “Op een gegeven moment kreeg ik contact met jongens waar ik vroeger verkeerde dingen mee heb gedaan. Die zeiden: ‘Je hoeft niet zo te leven, je kan gewoon goed geld verdienen’. Maar ik wilde niet op hun aanbod ingaan. Tegelijkertijd wilde ik ook niet meer in de tent blijven en ook niet terug de hulpverlening in. Toen dacht ik echt: misschien is het wel beter om er een einde aan te maken.” Gelukkig grijpt een oudere vrouw bij wie hij wel eens klusjes doet in en zo komt Davy toch weer binnen bij de hulpverlening. Het betekent het begin van de ommekeer.

Hij krijgt al snel een kamer en gaat vrijwilligerswerk doen bij ouderen met beginnende dementie. “Iedere morgen ging ik om 8 uur linksaf, naar mijn vrijwilligerswerk, terwijl de anderen allemaal rechtsaf gingen naar de Albert Heijn, om bier te kopen.” Ruim vier jaar geleden verhuist hij naar een eigen huurwoning, waar hij de eerste twee jaar ambulante hulpverlening krijgt. “Dit is het eerste adres waar ik al zo lang woon. Ik heb in 45 jaar wel 24 inschrijfadressen gehad.” Toch voelt het huis nog steeds niet als zijn thuis. “Ik kan me niet thuis voelen. Ik denk dat ik dat maar moet accepteren. Net als dat ik bang ben om een relatie aan te gaan, omdat ik niet opnieuw gekwetst wil worden.”

Toekomst

Davy had niet verwacht dat hij ooit zelf werkzaam zou zijn ‘in het veld’ en dak- en thuisloze mensen zou bijstaan. Binnenkort start de gemeente een pilot waarbij ervaringsdeskundigen worden ingezet als veldwerkers, maar eigenlijk is hij daar al mee bezig. “Ik ben al volop contacten aan het leggen. Ik weet hoe het is op straat. Dat geeft vertrouwen. Veel handhavers kunnen niet met dak- en thuisloze mensen omgaan. Die gaan meteen boetes uitschrijven. Daarmee duw je mensen alleen maar verder weg. Het is goed dat we straks naar mensen toegaan in plaats van dat verwacht wordt dat mensen naar de instanties gaan. En ik denk dat mensen opvangen nog altijd goedkoper is dan ze aan hun lot overlaten.”

Hij ziet zichzelf niet als rolmodel, maar wel als voorbeeld van wat mogelijk is. “Ik kan je wel op weg helpen, maar je zult het zelf moeten doen. Mensen zijn vrij in hun keuze. Willen ze wel, of niet? En als ze al iets willen, bepalen zij zelf het tempo. Niet meteen voldoen aan veel te hoge verwachtingen, maar stap voor stap.” Net als Davy zelf heeft gedaan. “Uiteindelijk heb ik het gewoon goed gedaan. Vroeger ging ik naar een café en begon het drank- en drugsgebruik weer van voren af aan. En dan duurde het weer drie, vier maanden voordat ik die cirkel kon doorbreken. Dat heb ik nu gelukkig niet meer, omdat ik eindelijk weer eens met mijn eigen toekomst bezig ben.”

Reflectie op de telling

Reflectie op de telling

In 2023 vond de ETHOS-telling voor het eerst plaats in twee regio's in Noordoost-Brabant. Deze telling was een pilot om te onderzoeken welke groepen dak- en thuisloze mensen in beeld komen met de ETHOS-telling en wat het draagvlak is voor het uitvoeren van zo'n telling in Nederland. Deze tweede ronde van de telling in 2024 laat opnieuw zien dat de telling een geschikte methode is om dak- en thuisloosheid in Nederland in kaart te brengen. Daarmee zijn we de pilotfase voorbij.

Consistente resultaten

De resultaten van de twee telrondes geven een consistent beeld van dak- en thuisloosheid. De tellingen laten zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in alle deelnemende regio's zeer divers is. Het stereotype beeld van dak- en thuisloosheid is dat van de klassieke groep dak- en thuisloze mensen, die voornamelijk bestaat uit alleenstaande mannen van middelbare leeftijd met psychische en verslavingsproblematiek.
De resultaten van beide telrondes stellen dit beeld bij.
We zien een grote diversiteit van dak- en thuisloze personen en we zien veel verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

Veel draagvlak voor de telling

De betrouwbaarheid van de resultaten hangt sterk af van de mate waarin relevante stakeholders zoals gemeenten, zorginstanties en maatschappelijke organisaties bereid zijn om aan de telling mee te werken en de methode onderschrijven. Deze tweede telronde was er opnieuw veel draagvlak voor de telling: in grote lijnen waren in alle deelnemende regio's de relevante organisaties bereid om aan de telling deel te nemen. Deze organisaties lieten bovendien een grote betrokkenheid bij de telling zien. In totaal telden 377 organisaties mee.

Veel groepen goed in beeld

Samen met medewerkers van de betrokken gemeenten en andere telorganisaties in de regio's reflecteerden we op de vraag of de resultaten van de telling de situatie in hun regio goed weergeven. De betrokkenen geven aan dat dit in grote lijnen het geval is. Zij onderstrepen dat de ETHOS-telling veel groepen in beeld brengt die niet in andere cijfers voorkomen.
Op basis van de resultaten uit ronde 1 en ronde 2 concluderen we daarom dat de ETHOS-telling beter zicht geeft op dak- en thuisloosheid dan voorheen mogelijk was.

Op enkele groepen is onvoldoende zicht

Net als bij de eerste telronde zijn een aantal specifieke groepen niet volledig in beeld gebracht. Daarbij gaat het om dak- en thuisloze arbeidsmigranten, personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken en in anti-kraakwoningen, en dak- en thuisloze mensen zonder verblijfspapieren (ongedocumenteerde mensen).
In deze tweede ronde van de ETHOS-telling hebben de deelnemende organisaties extra ingezet extra op het in kaart brengen van deze groepen. Hierdoor zijn deze groepen bij deze ronde iets beter in beeld gekomen. Op basis van de gesprekken met professionals uit de regio's kunnen we echter concluderen dat de genoemde groepen ook deze ronde niet volledig in beeld zijn gebracht. Dit komt voornamelijk doordat zij niet in contact staan met de organisaties die deelnemen aan de telling. Redenen hiervoor kunnen zijn dat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of dat zij contact met instanties bewust uit de weg gaan. Daarnaast hebben veel gemeenten onvoldoende capaciteit om deze groepen goed in beeld te brengen en is er vaak geen alternatieve huisvesting beschikbaar. Dit maakt dat gemeenten situaties waarop zij eigenlijk zouden moeten handhaven vaak gedogen. Vaak grijpen gemeenten alleen in na overlastmeldingen of wanneer duidelijk wordt dat er zorg nodig is. In het geval van arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zien we ook dat mensen bewust onder de radar worden gehouden door arbeidsbureaus.

Hoe nu verder?

> Van tellen naar oplossen

> Derde telronde (2025)

Van tellen naar oplossen

Om dak- en thuisloosheid te voorkomen en uit te bannen, is inzicht in het werkelijke aantal dakloze mensen en hun profielkenmerken essentieel. De resultaten van de tweede ronde van de ETHOS-tellingen bieden gemeenten belangrijke inzichten. Uit de tellingen blijkt bijvoorbeeld dat dak- en thuisloosheid veel kinderen, jongeren en vrouwen treft. We zien dat dak- en thuisloosheid overal voorkomt, niet alleen in de grotere plaatsen, maar ook in alle regiogemeenten.

"Gedurende de voorbereiding op de telling ontstond een prachtig netwerk van veel betrokken organisaties zoals woningcorporaties, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en gemeenten. De uitwisseling in dit netwerk heeft waarde en dat wil deze groep behouden. Elkaar kennen en kennis delen vinden de deelnemers erg waardevol. Zo leg je sneller contacten en kan je iets voor elkaar betekenen en daarmee inwoners vooruithelpen. Ik was onder de indruk van de betrokkenheid en volharding van professionals en ervaringsdeskundigen om dak- en thuisloosheid op te lossen voor mensen. Het inspireert ons als regionale werkgroep om nu meteen aan de slag te gaan."
Karin Woltering, regionaal coördinator Holland Rijnland

Nieuw beleid

Deze inzichten helpen beleidsmakers om gerichtere maatregelen te nemen voor de preventie en aanpak van dakloosheid. De regio's die deelnamen aan de eerste telronde benutten de resultaten al volop bij het ontwikkelen van nieuw beleid en bij het aanpassen van bestaand beleid. Bovendien worden op basis van de cijfers prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties uit de regio om ervoor te zorgen dat er voldoende woonruimte beschikbaar komt voor specifieke groepen. Een aantal regio's die deelnemen aan de tweede telronde zetten op basis van de voorlopige resultaten al concrete stappen in de ontwikkeling van nieuw beleid.

Versterkte regionale samenwerking

De resultaten van de ETHOS-tellingen behelzen meer dan alleen cijfers. Een belangrijke opbrengst van de telling is de versterkte samenwerking tussen de deelnemende organisaties, waaronder ook een groot aantal organisaties die voorafgaand aan de telling niet bewust met dak- en thuisloosheid bezig waren. De samenwerking en uitwisseling leidde tot het bewustzijn dat al deze partijen nodig zijn om dak- en thuisloosheid te voorkomen en aan te pakken. Gemeenten, welzijnsorganisaties, zorginstellingen en andere belanghebbenden bundelden tijdens de voorbereiding van

de telling hun krachten om de problematiek van dakloosheid in beeld te brengen. De samenwerking binnen dit netwerk vormt een belangrijke basis voor het gezamenlijk werken aan effectieve oplossingen voor dak- en thuisloosheid in de betreffende regio's.

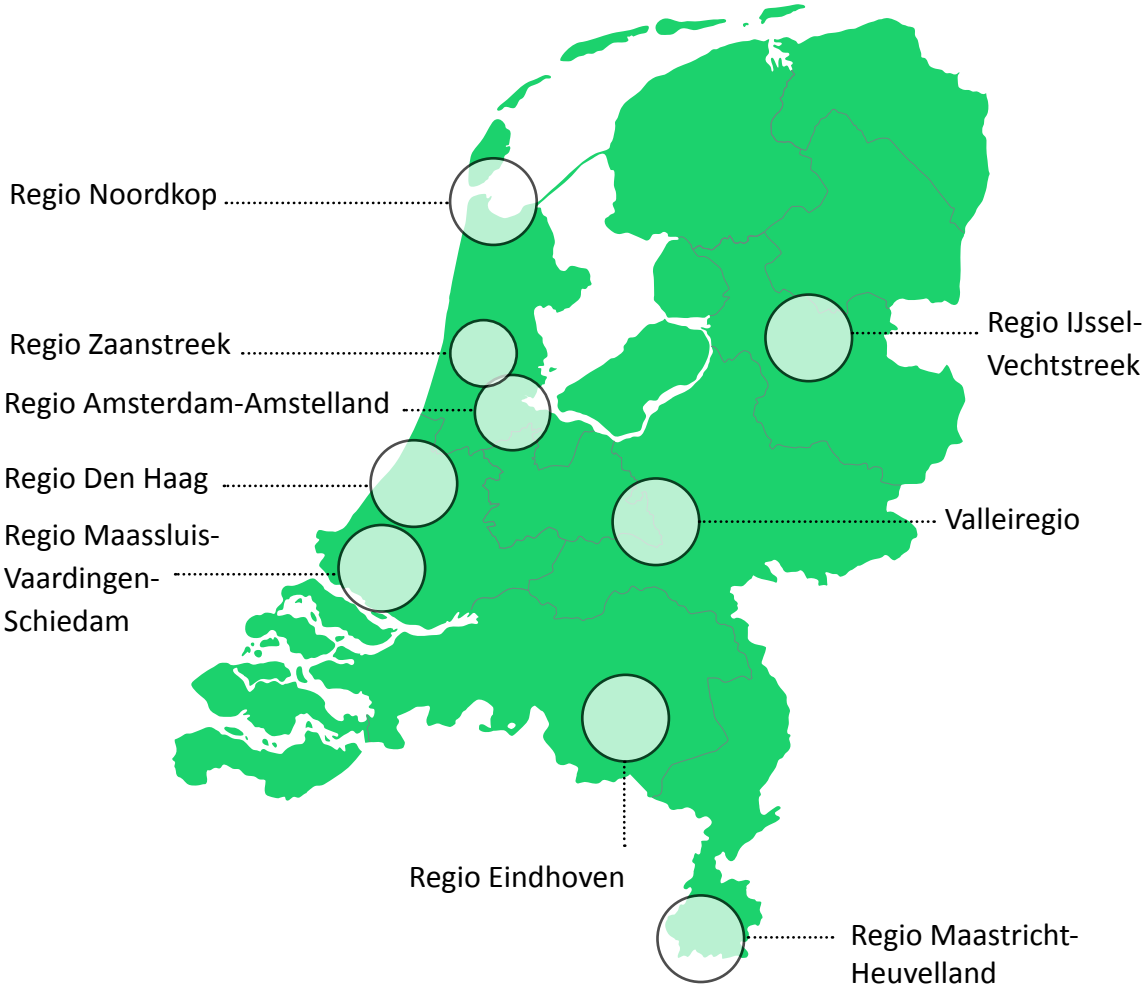
Realistische beeldvorming van dak- en thuisloosheid

Veel mensen denken bij dak- en thuisloosheid aan mensen met psychische- en/of verslavingsproblematiek die op straat of in de opvang verblijven. De ETHOS-tellingen in de eerste en tweede telronde hielpen om dit eenzijdige beeld van dak- en thuisloosheid bij te stellen. Bestuurders, managers, beleidsmakers en professionals die werkzaam zijn bij de deelnemende organisaties kregen voorlichting over de diversiteit aan leefsituaties van dak- en thuisloosheid aan de hand de ETHOS-Light definitie en bijpassend beeldmateriaal. Het bijstellen van de beeldvorming is belangrijk voor een effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid, omdat dit ertoe leidt dat de aandacht niet langer alleen uitgaat naar een specifieke subgroep binnen de groep dak- en thuisloze mensen, maar naar álle mensen in een situatie van dak- of thuisloosheid. Het maakt dat professionals anders gaan kijken naar dak- en thuisloosheid en dat zij meer oog krijgen voor situaties van dak- en thuisloosheid die minder goed zichtbaar zijn.

"Sinds dat ik aan de telling heb meegedaan, ben ik met hele andere ogen gaan kijken. Ik zie her en der campers staan in mijn buurt die er al langer staan. Ik ben toch eens een praatje gaan maken, blijkt het de eigenaar van een horeca tent in de buurt. [..] Het heeft echt m'n ogen geopend. Maar ook mensen die nog thuis wonen, die zijn nergens bekend, want er is geen hulpvraag gesteld. Het geeft ook wel aan dat de toelichting [over wat dakloosheid behelst] zeker zo belangrijk is als het tellen zelf."

Sarah Voss, Wijk GGD regio Hart van Brabant

Derde telronde (2025)

Regio's die interesse hebben in het organiseren van een ETHOS-telling kunnen hiervoor contact opnemen met Kansfonds.

Het is de ambitie van Hogeschool Utrecht en Kansfonds om in heel Nederland heldere, betrouwbare en vergelijkbare cijfers van dak- en thuisloosheid te verkrijgen. Het Nationaal Actieplan Dakloosheid zet in op het in kaart brengen van alle dak- en thuisloze mensen aan de hand van de ETHOS-Light definitie. Het afgelopen jaar zijn er vanuit de nationale politiek een aantal initiatieven genomen om de ETHOS-Light definitie leidend te maken in beleid en wettelijk vast te leggen als de geldende definitie van dak- en thuisloosheid. De komende jaren werken wij in samenwerking met het Rijk en gemeenten verder aan een landelijke opschaling van de ETHOS-tellingen.

Op weg naar deze landelijke opschaling breiden we het aantal regio's dat deelneemt aan de ETHOS-tellingen opnieuw uit: in 2025 nemen maar liefst 9 regio's met in totaal 57 gemeentes deel aan de ETHOS-tellingen. Deze regio's zijn: Amsterdam-Amstelland, Den Haag, Noordkop, Eindhoven, IJssel-Vecht, Maastricht-Heuvelland, Maassluis-Vlaardingen-Schiedam, Valleiregio en Zaanstreek. De resultaten van de derde telronde verwachten we in oktober 2025. Voor de vierde telronde (2026) hebben 11 nieuwe regio's zich aangemeld. We zien bij alle regio's die willen deelnemen een sterke ambitie om dakloosheid goed in beeld te brengen en om de inzichten die voortkomen uit de ETHOS-telling te gebruiken voor het versterken van de regionale aanpak.

Bronnen en colofon

Bronnen

Bij het schrijven van deze rapportage is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis.* https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bb529bd58adc8061e5c058d-2fe9671197ba6244f/pdf.

Edgar, B. (2012). The ETHOS definition and classification of homelessness and housing exclusion. European Journal of Homelessness, 6, 219-226.

FEANTSA (2018). *ETHOS Light: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. Measurement of Homelessness at European Union Level.* https://www.feantsa.org/down-load/fea-002-18-update-ethos-light-00324174417886874191 54.pdf.

Wewerinke, D., Schel, S., Kuijpers, M., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). *Iedereen telt mee. Resultaten eerste ETHOS telling dak- en thuisloosheid regio Noordoost Brabant.* Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Schel, S., Kuijpers, M., Wewerinke, D., Scheepers, A., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Iedereen telt mee. *Resultaten eerste ETHOS telling van dak- en thuisloosheid in regio Brabant Noordoost-Oost.* Utrecht:
Hogeschool Utrecht.

Wewerinke, D., Kuijpers, M., Schel, S., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Iedereen telt mee. *Resultaten eerste ETHOS telling van dak- en thuisloosheid in regio Meierij en Bommelerwaard.* Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Beckerman, S., & Westerveld, L. (2014). Initiatiefnota Dakloosheid: *'Er moet wat gebeuren, dit is mensonwaardig.* Https://www.sp.nl/sites/default/files/initiatiefnota_dakloosheid.pdf

Colofon
De ETHOS-telling is een initiatief van Hogeschool Utrecht en Kansfonds.

Uitvoering: Hogeschool Utrecht, Lectoraat Wonen en Welzijn

Auteurs: Dr. Sandra Schel, Drs. Dorieke Wewerinke, Marte Kuijpers MSc, Annabel Scheepers Msc, Lincy Scholten MSc, Dr. Catelijne Akkermans, Mr. Jan de Vries, Ronja Bruijns, Dr. Lia van Doorn

Met medewerking van regio's: Gelderland-Zuid, Hart van Brabant, Holland Rijnland, Regio Breda, Westelijke Mijnstreek en West-Friesland

Coördinatie Kansfonds: Willem van Sermondt, Esther Vogel en Eva Mos
Vormgeving: Ellen Spanjaard
Ervaringsverhalen: Valerie Kierkels
Fotografie: Marieke Odekerken

Datum publicatie: 9 oktober 2024

Deze publieksrapportage geeft een samenvatting van de resultaten die staan weergegeven in de onderzoeksrapportages van de zes deelnemende regio's.

Bronvermelding bij gebruik van deze rapportage: Schel, S., Wewerinke, D., Kuijpers, M., Scheepers, A., Scholten, L., Akkermans, C., De Vries, J., Bruijns, R., & Van Doorn, L. (2024). Iedereen telt mee! Resultaten tweede ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in 55 gemeenten. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Dit onderzoek en project is mogelijk gemaakt met financiering van Kansfonds, Fonds 1818 en het Robin Jung Fonds, Vogelengezang Foundation en het Ministerie van Volksgezond-heid, Welzijn en Sport.

Voorlopig programma – nog in bewerking

Datum: Donderdag **24 oktober, 13.30-17.00 uur**

Locatie: PLNT, Langegracht 70, 2312 NV Leiden

Uitgenodigd Bestuurders, raadsleden, directeuren, managers, professionals van organisaties in de regio Holland Rijnland.

13.30 – 14.00	Inloop	
1.	Welkom en opening	
2.	Woord van het bestuurlijk klankbord, Anouk Noordermeer	
3.	Marte Kuijpers, onderzoeker Hogeschool Utrecht presenteert definitief rapport Gelegenheid voor vragen en discussie met de deelnemers.	
4.	Pieter Paul Slikker, wethouder gemeenten 's Hertogenbosch Wat betekende de ETHOS-telling en wat hebben we ermee gedaan!	
5.	Ervaringsdeskundige aan het woord	
6.	Bernise Cornelissen, senior beleidsadviseur MO en aanpak Dak- en thuisloosheid Regio Meierij en Bommelerwaard over de aanpak in deze regio na de ETHOS-telling.	
7	Panel discussie en interactie met de zaal. Panel bestaande uit bestuurders van organisaties en gemeenten.	
8	Bedanken en afronding de fase van onderzoek.	
16.00-17.00	Gelegenheid voor netwerken met een drankje.	

-